

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΘΕΜΑ:

«Η ΟΙΚΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΦΑΡΑΓΓΙΟΥ ΤΗΣ ΣΑΜΑΡΙΑΣ. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ»

Σπουδάστρια: Χελιουδάκη Κυριακή

Αριθμός Μητρώου: 2001231

Επιβλέπουσα καθηγήτρια: Αργυροπούλου Φωτεινή

Καλαμάτα, 2005

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Αντί προλόγου	σελ. 4
Εισαγωγή	σελ. 5
<u>ΜΕΡΟΣ Ι</u>	
Ι.1. ΕΘΝΙΚΟΙ ΔΡΥΜΟΙ	
Ι.1.1. Ορισμός και Ίδρυση Εθνικών Δρυμών	σελ. 7
Ι.1.2. Οι Εθνικοί Δρυμοί της Ελλάδας	σελ. 8
Ι.1.3. Σε ποιόν ανήκουν και ποιος Διαχειρίζεται τους Εθνικούς Δρυμούς	σελ. 10
Ι.1.4. Ευρωπαϊκή Επιτροπή και Εθνικοί Δρυμοί της Ελλάδας	σελ. 10
Ι.1.5. Προβλήματα και Κίνδυνοι που αντιμετωπίζουν οι Εθνικοί Δρυμοί	σελ. 11
Ι.1.6. Τρόποι συμπεριφοράς στους Εθνικούς Δρυμούς	σελ. 12
Ι.2. ΟΙΚΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	
Ι.2.1 Τουρισμός	σελ. 13
Ι.2.2. Ορισμοί	σελ. 13
Ι.2.3. Μορφές Εναλλακτικού Τουρισμού	σελ. 14
Ι.2.4. Οικολογικός Τουρισμός και Οικοτουρισμός	σελ. 15
<u>ΜΕΡΟΣ ΙΙ</u>	
ΙΙ.3. ΕΘΝΙΚΟΣ ΔΡΥΜΟΣ ΣΑΜΑΡΙΑΣ	
Π.3.1. Ο Νομός Χανίων	σελ. 21
Π.3.2. Γενικά Στοιχεία για το Φαράγγι της Σαμαριάς	σελ. 21
Π.3.3. Εθνικός Δρυμός Σαμαριάς	σελ. 25
Π.3.4. Υφιστάμενη διαχειριστική κατάσταση του χώρου	σελ. 27
Π.3.5. Φορέας Διαχείρισης Εθνικού Δρυμού Λευκών Ορέων	σελ. 30
Π.3.6. Κανονισμός Λειτουργίας του Εθνικού Δρυμού Λευκών Ορέων	σελ. 33

Π.3.7. Αρχαιολογικοί- Ιστορικοί και λοιπού Πολιτιστικού ενδιαφέροντος Χώροι	σελ. 34
Π.3.8. Κέντρο Πληροφόρησης του Εθνικού Δρυμού Λευκών Ορέων	σελ. 37
Π.3.9. Ανάγλυφο και Κλίμα του Δρυμού	σελ. 37
Π.3.10. Ιστορική αναδρομή	σελ. 38
Π.3.11. Χλωρίδα του Εθνικού Δρυμού	σελ. 38
Π.3.12. Πανίδα του Εθνικού Δρυμού	σελ. 40
Π.3.13. Διεθνείς Διακρίσεις του Εθνικού Δρυμού	σελ. 42

Π.4. ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΟΣ ΔΡΥΜΟΣ ΣΑΜΑΡΙΑΣ

Π.4.1. Οικονομική Εκμετάλλευση του Εθνικού Δρυμού Σαμαριάς	σελ. 44
Π.4.2. Αρχές Διαχείρισης Εθνικού Δρυμού Λευκών Ορέων	σελ. 46
Π.4.3. Προγράμματα και Δράσεις στον Εθνικό Δρυμό Λευκών Ορέων	σελ. 48
Π.4.4. Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης και Δράσεις στον Εθνικό Δρυμό	σελ. 56

ΜΕΡΟΣ ΙΙΙ

ΙΙΙ.5. ΣΕ ΤΕΛΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

ΙΙΙ.5.1. Συμπεράσματα	σελ. 58
ΙΙΙ.5.2. Προτάσεις	σελ. 64

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	σελ. 67
ΔΙΑΣΥΝΔΕΣΜΟΙ	σελ. 68
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α (φωτογραφίες)	σελ. 69
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β (πίνακες)	σελ. 75
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ (στατιστική έρευνα)	σελ. 79
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Δ (νόμοι)	σελ. 88

ΑΝΤΙ ΠΡΟΛΟΓΟΥ

Πολλά και από πολλούς έχουν γραφτεί κατά καιρούς για το φαράγγι της Σαμαριάς, περιοχή ιδιαίτερου φυσικού κάλλους στην Κρήτη, πηγή έμπνευσης για τους Κρητικούς, αλλά και για τους επισκέπτες.

Αντί προλόγου, παρατίθεται μόνο ένα μικρό μέρος από τα χαρακτηριστικότερα αποσπάσματα που υπάρχουν από ντόπιους λογοτέχνες, απλούς ανθρώπους, αλλά και ξένους που ερωτεύτηκαν το φαράγγι, αλλά εμπεριέχουν ένα βαθύ νόημα για το τι σημαίνει για τον καθένα από αυτούς.

Το φαράγγι της Σαμαριάς είναι μοναδικό στον κόσμο.

FRANZ VON LOEHRER

Στο φαράγγι της Σαμαριάς βλέπει κανείς την φύση σ' όλο το μεγαλείο και την αγριότητά της.

ΔΕΦΝΕΡ

Ουδαμού υπάρχει μεγαλοπρεπεστέρα φάραγξ εν τη αγριότητι.

ΠΛΙΝΙΟΣ

Αυτό το φαράγγι δεν μοιάζει με τ' άλλα φαράγγια. Είναι μια βαθύτατη ρωγμή στο πέτρινο σώμα του βουνού, σε βάθος διακόσια ως χίλια μέτρα και παρουσιάζει μια εκπληκτική σκηνογραφία.

Κ. ΣΤΟΥΡΝΑΣ

Το φαράγγι της Σαμαριάς, είναι ένα από τα πιο θαυμαστά τοπία του κόσμου.

ΜΥΡΙΒΗΛΗΣ

Ένας είν' ο Φάραγγας! Της Σαμαριάς. Τ' άλλα είναι φαράγγια.

ΟΙ ΣΦΑΚΙΑΝΟΙ¹

¹ Μακριδάκης Χ. Ανέστης, Σαμαριά. Το βασίλειο του αγριμιού της Κρήτης, Εκδόσεις Δαπάναις, Κρηνηγετικού Συλλόγου Χανίων, Αθήνα, 1961, σ. 5.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Κατά καιρούς έχουν διατυπωθεί σειρά προβληματισμών και ποικίλων ερωτημάτων για την αναπτυξιακή πολιτική που ακολουθείται αναφορικά με την αξιοποίηση του Εθνικού Δρυμού της Σαμαριάς. Προβληματισμοί που απασχολούν πολυεπίπεδα τους εμπλεκόμενους με τον Εθνικό Δρυμό φορείς, είτε πολιτικά, είτε κοινωνικά, είτε ιστορικά.

Αναμφισβήτητα, ο Εθνικός Δρυμός της Σαμαριάς είναι το σημείο στο οποίο επικεντρώνεται το τουριστικό ενδιαφέρον για τους επισκέπτες του νομού Χανίων, είτε προέρχονται από το εσωτερικό της χώρας, είτε από το εξωτερικό. Αυτός είναι και ο κύριος λόγος που πολλές αναπτυξιακές πτυχές του αποτελούν πεδίο αντιπαράθεσης σε κοινωνικοπολιτικό επίπεδο.

Στόχος της εργασίας είναι να καταδείξει τα βήματα που ακολουθούνται ως προς την αναπτυξιακή δυνατότητα του φαραγγιού και ειδικότερα στο ρόλο-κλειδί (;) της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, έτσι όπως διαμορφώνεται από τους κανονισμούς που διέπουν τη λειτουργία του δρυμού, αλλά και τα προγράμματα που υπάρχουν και στα οποία υπάγεται αυτός. Το ερωτηματικό ωστόσο μπαίνει για να δώσει την ευκαιρία να αναλογιστεί, αν όχι αποδείξει, κάποιος το αν και κατά πόσο εμπλέκεται η Τοπική Αυτοδιοίκηση στα του Εθνικού Δρυμού.

Ο λόγος είναι απλός. Το φαράγγι γεωγραφικά ανήκει σε τέσσερις Δήμους του νομού Χανίων. Μπορούν αυτοί οι Δήμοι να συνεργαστούν μεταξύ τους, αλλά και με την Περιφέρεια Κρήτης στην οποία υπάγεται η Διεύθυνση Δασών, όπως και τη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Χανίων και τις εμπλεκόμενες Διευθύνσεις της; Καταλήγουν οι τυχόν πιστώσεις που καταβάλλονται από το κεντρικό Κράτος εκεί που πρέπει; Τηρούνται οι όροι και προϋποθέσεις κοινοτικών οδηγιών για την προστασία του δρυμού, ο οποίος σημειωτέον ανήκει στο δίκτυο προστατευόμενων περιοχών NATURA 2000; Ποια είδη τουρισμού μπορούν να αναπτυχθούν στην ευρύτερη περιοχή και τι σημαίνει καθένα από αυτά; Γνωρίζουν οι φορείς τι πραγματικά σημαίνει εθνικός δρυμός και ποιες είναι οι υποχρεώσεις που απορρέουν από αυτό το χαρακτηρισμό;

Αυτά είναι μερικά μόνο από τα ερωτήματα που καλείται να απαντήσει η συγκεκριμένη εργασία. Μέσα από μία μεθοδική ανάλυση ορισμών και καταστάσεων του σήμερα, που βασίζονται σε αποφάσεις του χθες, με χρονικό ορίζοντα το αύριο του δρυμού, επιχειρείται να δοθεί η απάντηση στο ερώτημα «Μπορεί να αξιοποιηθεί

οικοτουριστικά το Φαράγγι της Σαμαριάς και ποιος ο ρόλος της Τοπικής Αυτοδιοίκησης σε αυτή την ανάπτυξη»; Το σίγουρο είναι πάντως ότι σε αυτό το πλήθος των ερωτημάτων έχουν κληθεί να απαντήσουν φορείς και εκπρόσωποι του νομού Χανίων από διάφορους τομείς, χωρίς τις περισσότερες φορές να το κάνουν με επιτυχία. Ίσως εκεί να κρύβεται και η μεγάλη αλήθεια ... ότι ο Εθνικός Δρυμός Σαμαριάς παραπαίει οργανωτικά με το πέρασμα του χρόνου και σε επισκεψιμότητα, αλλά και σε ευαισθησία από πλευράς των υπευθύνων !!!

ΚΑΛΑΜΑΤΑ 2005

ΜΕΡΟΣ Ι

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο - ΕΘΝΙΚΟΙ ΔΡΥΜΟΙ

Ενότητα I.1.1. Ορισμός και Ίδρυση Εθνικών Δρυμών.

Ως Εθνικοί Δρυμοί έχουν χαρακτηριστεί γεωγραφικές περιοχές με εξαιρετική φυσική ομορφιά και ιδιαίτερη οικολογική σημασία εξαιτίας της σπανιότητας και της ποικιλομορφίας της χλωρίδας και της πανίδας τους, των γεωμορφολογικών σχηματισμών, του υπεδάφους, των νερών, της ατμόσφαιρας και γενικά του φυσικού περιβάλλοντός τους, οι οποίες είναι ανεπηρέαστες ή ελάχιστα επηρεασμένες από την ανθρώπινη δραστηριότητα.²

Σκοπός ίδρυσης των Εθνικών Δρυμών.

Ο σκοπός ίδρυσης των Εθνικών δρυμών είναι:

1. Να αφεθεί η φύση ελεύθερη, ανεπηρέαστη από εξωτερικές επιδράσεις, να ακολουθήσει της δικές της ενέργειες.
2. Να διατηρηθεί το φυσικό περιβάλλον για λόγους αισθητικής απόλαυσης και επιστημονικής έρευνας, ανεπηρέαστο από «αναπτυξιακά» προγράμματα.
3. Να προσφερθούν ευκαιρίες αναψυχής στο κοινό.
4. Να διατηρηθούν ως βιογενετικά αποθέματα και ζωντανά μουσεία φυσικής ιστορίας για την προαγωγή της έρευνας και της εκπαίδευσης.³

Πως φτάσαμε στην ίδρυση των Εθνικών Δρυμών.

Οι πρώτες προσπάθειες για την προστασία της φύσης άρχισαν πριν από ενάμισι περίπου αιώνα, με την θέσπιση αποσπασματικών ρυθμίσεων και απαγορεύσεων για την προστασία των ειδών που κινδύνευαν με εξαφάνιση. Έτσι το 1937 εκδόθηκε ο Αναπτυξιακός Νόμος 856/1937, ο οποίος προέβλεπε την ίδρυση σε όλη τη χώρα (εκτός

² Υπουργείο Γεωργίας, Γενική Γραμματεία Δασών και Φυσικού Περιβάλλοντος, Εθνικοί Δρυμοί της Ελλάδας, Αθήνα, 2002, σ. 3.

³ Υπουργείο Γεωργίας, Γενική Γραμματεία Δασών και Φυσικού Περιβάλλοντος, Εθνικοί Δρυμοί της Ελλάδας, Αθήνα, 2002, σ. 3.

από τα νησιά) μέχρι πέντε «Εθνικών Δρυμών», ως περιοχές με ειδικό καθεστώς προστασίας με σκοπό την «προστασία της χλωρίδας, βελτίωση και αύξηση της πανίδας, διατήρηση των γεωμορφολογικών σχηματισμών, προστασία των φυσικών καλλονών, ανάπτυξη του τουρισμού και διενέργεια επιστημονικών και δασικών ερευνών». Εφαρμόστηκε δηλαδή ο θεσμός των «προστατευόμενων περιοχών» για την προστασία της φύσης, των ειδών και των οικοσυστημάτων της.

Χρησιμοποιήθηκε ο όρος «Εθνικός Δρυμός» αντί του όρου «Εθνικό Πάρκο» (national park) που είχε επικρατήσει σε άλλες χώρες, επειδή θεωρήθηκε ότι οι αξίες της φύσης που έχουν ανάγκη ιδιαίτερης προστασίας βρίσκονται κυρίως στον ορεινό χώρο, σε απομονωμένες περιοχές «παρθένας φύσης».

Ο όρος «δρυμός» που περιέχει την έννοια «δάσος δρυών» και την έννοια «σύνδενδρος τόπος, περιοχή με άγρια βλάστηση», περιέβαλε τις εκτάσεις αυτές με την απαραίτητα αίγλη και μεγαλοπρέπεια που τόνιζαν περισσότερο την ανάγκη ιδιαίτερης προστασίας τους.⁴

Ενότητα I.1.2. Οι Εθνικοί Δρυμοί της Ελλάδας.

Στη χώρα μας υπάρχουν 10 Εθνικοί Δρυμοί στον πυρήνα των οποίων σύμφωνα με το Νόμο 996/1971 και το Νόμο 1650/16-10-1986 απαγορεύεται κάθε ανθρώπινη επέμβαση, ενώ στην περιφερειακή τους ζώνη επιτρέπονται ορισμένες επεμβάσεις που δεν αλλοιώνουν τα χαρακτηριστικά τους.

Οι δέκα Εθνικοί δρυμοί της χώρας μας, που καταλαμβάνουν έκταση 650.000 στρεμμάτων είναι:

1. **Εθνικός Δρυμός Πρεσπών.** Ιδρύθηκε το 1974, έχει έκταση πυρήνα 4.900 εκτάρια και έκταση περιφερειακής ζώνης 14.570 εκτάρια. Βρίσκεται στο νομό Φλωρίνης και περιλαμβάνει τα ελληνικά τμήματα της Μικρής και της Μεγάλης Πρέσπας και της πλευρές των βουνών Τρικλάρι και Βαρνούντα που βλέπουν σ' αυτές.

⁴ Υπουργείο Γεωργίας, Γενική Γραμματεία Δασών και Φυσικού Περιβάλλοντος, Εθνικοί Δρυμοί της Ελλάδας, Αθήνα, 2002, σσ. 5-7.

2. **Εθνικός Δρυμός Ολύμπου.** Ιδρύθηκε το 1938 και έχει έκταση πυρήνα 3.933 εκτάρια. Βρίσκεται στην ανατολική πλευρά της Κεντρικής Ελλάδας, κοντά στο Λιτόχωρο στο νομό Πιερίας, στο ψηλότερο βουνό της Ελλάδας, τον Όλυμπο.
3. **Εθνικός Δρυμός Βίκου- Αώου.** Ιδρύθηκε το 1973, έχει έκταση πυρήνα 3.412 εκτάρια και έκταση περιφερειακής ζώνης 12.225 εκτάρια. Βρίσκεται στο νομό Ιωαννίνων και ιδρύθηκε με σκοπό την προστασία της πλούσιας άγριας φύσης που απλώνεται από το φαράγγι του Βίκου (παραπόταμος Βοϊδομάτη) μέχρι τη χαράδρα του ποταμού Αώου και την ενδιάμεση ορεινή περιοχή του βουνού Τύμφη (Γκαμήλα υψόμετρο 2.491μ.).
4. **Εθνικός Δρυμός Πίνδου.** Ιδρύθηκε το 1966, έχει έκταση πυρήνα 3.393 εκτάρια και έκταση περιφερειακής ζώνης 3.534 εκτάρια. Βρίσκεται στο νομό Γρεβενών και περιλαμβάνει την κοιλάδα της Βάλια Κάλντα και του Αρκουδορέματος με τα βουνά Λύγκος και Μαυροβούνι.
5. **Εθνικός Δρυμός Παρνασσού.** Ιδρύθηκε το 1938 και έχει έκταση πυρήνα 3.513 εκτάρια. Βρίσκεται στα όρια των νομών Φωκίδας και Βοιωτίας, μεταξύ Αράχωβας, Δελφών και Επτάλοφου.
6. **Εθνικός Δρυμός Οίτης.** Ιδρύθηκε το 1966, έχει έκταση πυρήνα 3.010 εκτάρια και έκταση περιφερειακής ζώνης 4.200 εκτάρια. Βρίσκεται στο νομό Φθιώτιδας κοντά στην Υπάτη και την Παύλιανη.
7. **Εθνικός Δρυμός Πάρνηθας.** Ιδρύθηκε το 1961 και έχει έκταση πυρήνα 3.816 εκτάρια. Βρίσκεται 40 χιλιόμετρα βόρεια της Αθήνας.
8. **Εθνικός Δρυμός Σουνίου.** Ιδρύθηκε το 1974, έχει έκταση πυρήνα 750 εκτάρια και έκταση περιφερειακής ζώνης 2.750 εκτάρια. Βρίσκεται στο Ν.Α. άκρο της Αττικής, 50 χιλιόμετρα από την Αθήνα.
9. **Εθνικός Δρυμός Αίνου.** Ιδρύθηκε το 1962 και έχει έκταση πυρήνα 2.862 εκτάρια. Βρίσκεται στη Κεφαλονιά, κοντά στο Αργοστόλι και στη Σάμη και είναι ο μικρότερος από της Εθνικούς δρυμούς της Ελλάδας.
10. **Εθνικός Δρυμός Λευκών Ορέων (Σαμαριά).** Ιδρύθηκε το 1962 και έχει έκταση πυρήνα 4.850 εκτάρια. Βρίσκεται στο νομό Χανίων, στο οροπέδιο του Ομαλού, και περιλαμβάνει το φαράγγι της Σαμαριάς και το φαράγγι της Αγίας Ειρήνης.⁵

⁵ Υπουργείο Γεωργίας, Γενική Γραμματεία Δασών και Φυσικού Περιβάλλοντος, Εθνικοί Δρυμοί της Ελλάδας, Αθήνα, 2002, σσ. 13- 48.

Ενότητα I.1.3. Σε ποιόν ανήκουν και ποιος διαχειρίζεται τους Εθνικούς Δρυμούς.

Οι δρυμοί είναι «Εθνικοί» με την έννοια ότι έχουν ιδιαίτερη αξία για όλο το έθνος εξαιτίας της απaráμιλλης ομορφιάς και των ευκαιριών που προσφέρουν για έρευνα, εκπαίδευση και αναψυχή. Γι' αυτό κάθε μορφής και χρήσεως εκτάσεις και εμπράγματα δικαιώματα μέσα στον πυρήνα τους, απαλλοτριώνονται αναγκαστικά υπέρ του Δημοσίου, ενώ το μέτρο μπορεί να επεκταθεί και στην περιφερειακή ζώνη.

Η ευθύνη για την προστασία και διαχείριση των προστατευόμενων περιοχών που κηρύσσονται σύμφωνα με το Νομοθετικό Διάταγμα 86/69, όπως αυτό τροποποιήθηκε από το 996/1971, έχει ανατεθεί στη Γενική Γραμματεία Δασών και Φυσικού Δασικού Περιβάλλοντος του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων. Το αρμόδιο Τμήμα Δασικού Περιβάλλοντος- Εθνικών Δρυμών και Δασικής Αναψυχής κατευθύνει και εποπτεύει σε εθνικό επίπεδο τις τοπικές Δασικές Υπηρεσίες, οι οποίες είναι αρμόδιες για την προστασία, οργάνωση και διαχείριση των Εθνικών Δρυμών.⁶

Ενότητα I.1.4. Ευρωπαϊκή Επιτροπή και Εθνικοί Δρυμοί της Ελλάδας.

Εννέα στους δέκα δρυμούς (εκτός του Σουνίου) περιλαμβάνονται στον κατάλογο των Ζωνών Ειδικής Προστασίας (Special Protection Areas- S.P.A.) της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στα πλαίσια της οδηγίας 79/409/ΕΟΚ «για τα άγρια πτηνά». Επίσης έχουν ενταχθεί στο διευρωπαϊκό δίκτυο Προστατευόμενων Περιοχών «NATURA 2000», στα πλαίσια της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ «για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων και της άγριας πανίδας και χλωρίδας».⁷

Βάσει της ελληνικής πραγματικότητας, αλλά και της διεθνούς πρακτικής, ως κριτήρια αξιολόγησης των φυσικών οικοσυστημάτων με σκοπό την ένταξή τους σε μια κατηγορία προστατευόμενων φυσικών περιοχών υιοθετούνται τα ακόλουθα:

- 1) Μέγεθος,
- 2) Φυσικότητα,

⁶ Υπουργείο Γεωργίας, Γενική Γραμματεία Δασών και Φυσικού Περιβάλλοντος, Εθνικοί Δρυμοί της Ελλάδας, Αθήνα, 2002, σ. 8.

⁷ Υπουργείο Γεωργίας, Γενική Γραμματεία Δασών και Φυσικού Περιβάλλοντος, Εθνικοί Δρυμοί της Ελλάδας, Υπουργείο Γεωργίας, Αθήνα, 2002, σ. 9.

- 3) Ποικιλία - σπανιότητα,
- 4) Διαχείριση,
- 5) Άλλοι βιότοποι που περικλείονται,
- 6) Πυκνότητα οδικού δικτύου,
- 7) Ιστορικά- θρησκευτικά- αρχαιολογικά- λαογραφικά στοιχεία,
- 8) Έκταση που τα περιβάλλει,
- 9) Τοπογραφική διαμόρφωση.⁸

Ενότητα 1.1.5. Προβλήματα και κίνδυνοι που αντιμετωπίζουν οι Εθνικοί Δρυμοί.

- Ο περιορισμένος αριθμός των Εθνικών Δρυμών.
- Η ελλιπής φύλαξη, λόγω της ανεπάρκειας μόνιμου ειδικευμένου προσωπικού και η έλλειψη παρατηρητηρίων. Το γεγονός αυτό θέτει σε κίνδυνο τα σπάνια είδη.
- Το παράνομο κυνήγι άγριων ζώων.
- Η παράνομη κοπή σπάνιων ειδών δέντρων.
- Η παράνομη βόσκηση κοπαδιών σε προστατευόμενες εκτάσεις.
- Η οικοπεδοποίηση δασικών εκτάσεων των Εθνικών δρυμών, λόγω της γειτνίασης ορισμένων Εθνικών δρυμών (π.χ. Πάρνηθας και Σουνίου) με αστικά ή παραθεριστικά κέντρα, σε συνδυασμό με την ελλιπή κρατική προστασία που ωθούν πολλούς ιδιώτες στην ανέγερση πολυτελών κατοικιών και συνοικισμών μέσα στα όρια των δρυμών.
- Η παράνομη επέκταση γεωργικών εκτάσεων και η διεκδίκηση μέρους των εδαφών των Εθνικών δρυμών για βοσκότοπους, βάσει επίσημων εγγράφων από την εποχή της Τουρκοκρατίας, λόγω της έλλειψης Εθνικού κτηματολογίου και των κενών στη νομοθεσία, που αφήνουν ελεύθερο το πεδίο για εκμετάλλευση των ωραιότερων φυσικών τοπίων της χώρας μας.
- Οι πυρκαγιές και οι εμπρησμοί.⁹

⁸ Διεύθυνση Δασών Χανίων, Γενικό Διαχειριστικό Σχέδιο Εθνικού Δρυμού Λευκών Ορέων (Σαμαριάς), Θεσσαλονίκη, 1996, σ. 114.

⁹ Δικτυακός τόπος: www.neo.gr

Ενότητα 1.1.6. Τρόποι συμπεριφοράς μέσα στους Εθνικούς Δρυμούς.

- Πριν επισκεφθεί κάποιος έναν Εθνικό δρυμό είναι χρήσιμο να επικοινωνήσει με τα γραφεία της τοπικής δασικής αρχής για να ενημερωθεί για τις απαγορεύσεις, τους περιορισμούς και το δρομολόγιο (δασικοί δρόμοι, μονοπάτια, καταφύγια) που πρέπει να ακολουθήσει.
- Σε διάφορα σημεία των Εθνικών δρυμών υπάρχουν πινακίδες που ενημερώνουν τους επισκέπτες για το τι επιτρέπεται να κάνουν και τι απαγορεύεται. Σε καμία περίπτωση δεν πρέπει να τις αγνοούν οι επισκέπτες.

Σύμφωνα με το Νομοθετικό Διάταγμα 86/69, όπως αυτό τροποποιήθηκε από το 996/1971 θεσπίστηκε ο πυρήνας και η περιφερειακή ζώνη στους Εθνικούς Δρυμούς.

Στον πυρήνα των δρυμών επιβάλλονται αυστηρές απαγορεύσεις στην ανάπτυξη ή εκμετάλλευση όπως:

- Ανόρυξη και εκμετάλλευση λατομείων.
- Ανασκαφές.
- Τοποθέτηση διαφημιστικών πινακίδων.
- Βιομηχανική δραστηριότητα.
- Κατασκευή κτισμάτων.
- Γεωργική και δασοπονική εκμετάλλευση.
- Βοσκή.
- Κυνήγι και ψάρεμα.

Στην περιφερειακή ζώνη όλες οι δραστηριότητες ελέγχονται από τις αρμόδιες δασικές υπηρεσίες, ώστε να μην έχουν αρνητική επίδραση στον πυρήνα. Επίσης κάθε εκμετάλλευση οργανώνεται με τρόπο που να συμμετέχει στην υλοποίηση των στόχων ίδρυσης του Εθνικού δρυμού.¹⁰

Για να επισκεφθεί κάποιος τους δρυμούς θα πρέπει να φοράει κατάλληλα παπούτσια, ζεστά και ελαφριά ρούχα, να έχει μαζί του νερό και ελαφρύ φαγητό, φωτογραφική μηχανή για να αποθανατίσει το τοπίο και κιάλια για να παρατηρήσει τα πουλιά και τα ζώα.

¹⁰ Υπουργείο Γεωργίας, Γενική Γραμματεία Δασών και Φυσικού Περιβάλλοντος, Εθνικοί Δρυμοί της Ελλάδας, Αθήνα, 2002, σ. 8.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο - ΟΙΚΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Ενότητα I.2.1. Τουρισμός.

Για μια μεγάλη περίοδο η σχέση του ανθρώπου με το περιβάλλον περιοριζόταν στην εκμετάλλευση των φυσικών πόρων. Εξ' αιτίας της γρήγορης ανάπτυξης της βιομηχανικής κοινωνίας, το περιβάλλον χρησιμοποιήθηκε για εκμετάλλευση σε μια μεγαλύτερη κλίμακα, με την εντατικοποίηση της γεωργίας, τη βιομηχανική και τουριστική μεγέθυνση.

Ο τουρισμός αποτελεί φαινόμενο των σύγχρονων κοινωνιών και εκφράζει την ανάγκη του σύγχρονου ανθρώπου για ξεκούραση και ανανέωση των σωματικών και ψυχικών του δυνάμεων, για ψυχαγωγία και διασκέδαση, για αλλαγή του χώρου και των παραστάσεών του, για φυγή από την καθημερινότητα και αναζήτηση του νέου, του διαφορετικού. Ο τουρισμός ως σύγχρονο κοινωνικό φαινόμενο έχει πάρει μαζικό χαρακτήρα, και αυτό οφείλεται κυρίως στο χαμηλό κόστος μεταφοράς και διαμονής που επιτυγχάνει.

Με το σκεπτικό ότι η φύση είναι ανεξάντλητη, στοιχείο που έχει αρχίσει σταδιακά να αντικαθίσταται και να συνειδητοποιείται η αξία και η ανάγκη της «βιώσιμης ανάπτυξης» έναντι της «ανάπτυξης» με την έννοια της στείρας μεγέθυνσης, άρχισαν να αναπτύσσονται και άλλες μορφές τουρισμού, οι οποίες αφορούν τον πολιτισμό, το περιβάλλον, την υγεία, την θρησκεία, την εκπαίδευση κ.α., και οι οποίες απεικονίζουν τις προτιμήσεις των τουριστών για περιβαλλοντική ποιότητα και για μια πιο ενεργό και συμμετοχική μορφή αναψυχής.¹¹

Ενότητα I.2.2 Ορισμοί.

Μαζικός τουρισμός είναι ο τουρισμός της μεγάλης κλίμακας, απρόσωπος και παθητικός, που αφήνει πολύ μικρό βαθμό ελευθερίας στα άτομα. Είναι ο τουρισμός του «πακέτου» και της παραλίας. Για την Κρήτη βασίζεται «στον ήλιο και τη θάλασσα».

¹¹ Δικτυακός τόπος: <http://6tee-irakl.sch.gr>

Παρότι είναι φτηνότερος, στις μέρες μας απαιτεί υψηλά επίπεδα ποιότητας υπηρεσιών.¹²

Αειφόρος ή διατηρήσιμη ανάπτυξη είναι η ανάπτυξη που δεν καταστρέφει μη ανανεώσιμους φυσικούς πόρους. Σύμφωνα με την έκθεση «το μέλλον όλων μας» γνωστή ως έκθεση Brundtland, της Παγκόσμιας Επιτροπής για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, το 1987, βιώσιμη ανάπτυξη είναι «η ανάπτυξη η οποία επιτρέπει στην παρούσα γενιά να καλύπτει τις ανάγκες της χωρίς να υπονομεύει τις δυνατότητες των μελλοντικών γενεών να καλύψουν τις δικές τους ανάγκες».¹³

Τοπική Ανάπτυξη είναι μια διαδικασία συνεχής, μετασχηματισμού της εντοπισμένης κοινωνίας προς την βελτίωση της ποιότητας ζωής του ανθρώπου στην κάθε της έκφραση.¹⁴

Εναλλακτικός τουρισμός δεν είναι ο τουρισμός «μεγάλης κλίμακας», αλλά απευθύνεται σε μεμονωμένες ομάδες ατόμων με διάφορα ενδιαφέροντα (φύση, πολιτισμό, παράδοση, αθλητισμό, επιστήμη, θρησκεία κλπ.)¹⁵

Ενότητα I.2.3. Μορφές Εναλλακτικού Τουρισμού

Ανάλογα με τα κυρίαρχα ενδιαφέροντα των τουριστών έχουμε διάφορες μορφές εναλλακτικού τουρισμού όπως:

- Οικολογικός τουρισμός.
- Αγροτουρισμός.
- Φυσιολατρικός τουρισμός.
- Ορεινός τουρισμός.
- Πολιτιστικός τουρισμός.
- Αθλητικός τουρισμός.

¹² Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Χανίων, Περιβάλλον και Τοπική Ανάπτυξη, Αγροτικός Αύγουστος, Χανιά, 2003, σ. 109.

¹³ Παπακωνσταντινίδης Λεωνίδα, Τουρισμός- Αγροτουρισμός και Τοπική Αυτοδιοίκηση, Καλαμάτα, 2001.

¹⁴ Παπακωνσταντινίδης Λεωνίδα, Τουρισμός- Αγροτουρισμός και Τοπική Αυτοδιοίκηση, Καλαμάτα, 2001.

¹⁵ Δικτυακός τόπος: <http://6tee-irakl.sch.gr>

- Χειμερινός τουρισμός.
- Θαλάσσιος τουρισμός.
- Εκπαιδευτικός τουρισμός.
- Θρησκευτικός τουρισμός.
- Συνεδριακός τουρισμός.
- Τουρισμός υγείας.
- Τουρισμός περιπέτειας και άλλα.¹⁶

Τα πλεονεκτήματα του εναλλακτικού τουρισμού είναι:

- σέβεται το περιβάλλον και τον πολιτισμό.
- προβάλλει την πολιτιστική κληρονομιά κάθε τόπου.
- αξιοποιεί την τοπική κουζίνα και προωθεί έτσι τα τοπικά προϊόντα.
- ωφελεί τους πολλούς και τους μικρούς και όχι τους λίγους και μεγάλους.
- προσφέρει στους τουρίστες εμπειρίες με ποιότητα και «χρώμα».
- συμβάλλει στην επιβίωση και αναζωογόνηση της υπαίθρου.¹⁷

Ενότητα 1.2.4. Οικολογικός Τουρισμός και Οικοτουρισμός.

Ο οικολογικός τουρισμός προάγει και προστατεύει τις περιοχές φυσικού κάλους από τον μαζικό τουρισμό και την υπερανάπτυξη. Μαθαίνει τους ενδιαφερόμενους να βλέπουν το περιβάλλον με ευαισθησία και τους δίνει τη δυνατότητα να επισκέπτονται βιότοπους και περιοχές ιδιαίτερου φυσικού κάλους, ανακαλύπτοντας, παρατηρώντας και μελετώντας τα μοναδικά στοιχεία της φύσης, όπως αυτά αναπτύχθηκαν και διατηρούνται μέχρι σήμερα σε τέλεια ισορροπία.

Οικοτουρισμός είναι «ο τουρισμός που αναπτύσσεται σε οικολογικά αξιόλογες περιοχές, δεν υπερβαίνει τη φέρουσα ικανότητα της περιοχής, προωθεί την προστασία και διαχείριση του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος, σύμφωνα με νομικά ή άλλου τύπου αποτελεσματικά μέτρα, ενώ ταυτόχρονα διατηρεί τη συνοχή του κοινωνικού ιστού» (Εθνική Επιτροπή Οικοτουρισμού, 2002).¹⁸

¹⁶ Δικτυακός τόπος: <http://6tee-irakl.sch.gr>

¹⁷ Δικτυακός τόπος: <http://6tee-irakl.sch.gr>

¹⁸ Δικτυακός τόπος: www.greek-ecotourism.gr

Βασικός στόχος του οικοτουριστικού έργου είναι η προώθηση νέων ήπιων μορφών τουρισμού, όπως ο οικοτουρισμός, ο αγροτουρισμός, ο τουρισμός υπαίθρου, ο νανταθλητικός τουρισμός κ.α.

Ο οικοτουρισμός είναι μια μορφή τουρισμού που αναπτύσσεται με τέτοιο τρόπο ώστε όλη τουριστική δραστηριότητα να μπορεί να συνεχιστεί στο διηνεκές.

Χαρακτηριστικά Οικοτουρισμού.

Ο οικοτουρισμός αναπτύχθηκε στις αρχές της δεκαετίας του '90. Τα γενικά χαρακτηριστικά του είναι τα εξής:

1. Περιλαμβάνει όλες τις μορφές τουρισμού που βασίζονται στη φύση, στις οποίες το κύριο κίνητρο των τουριστών είναι η παρατήρηση και η εκτίμηση της φύσης, καθώς επίσης και οι παραδοσιακοί πολιτισμοί που κυριαρχούν στις φυσικές περιοχές.
2. Περιέχει επιστημονικά, εκπαιδευτικά και διερευνητικά χαρακτηριστικά.
3. Είναι συνήθως οργανωμένος σε μικρές ομάδες από εξειδικευμένες και μικρές τοπικές επιχειρήσεις.
4. Ελαχιστοποιεί τις αρνητικές επιδράσεις πάνω στο φυσικό και κοινωνικό-οικονομικό περιβάλλον.
5. Υποστηρίζει την προστασία των φυσικών περιοχών:
 - παράγοντας οικονομικά οφέλη για τις τοπικές κοινωνίες, τους οργανισμούς και τους φορείς διαχείρισης φυσικών περιοχών που αποσκοπούν στη διατήρηση και προστασία,
 - παρέχοντας εναλλακτική απασχόληση και ευκαιρίες εισοδήματος για τις τοπικές κοινότητες,
 - αυξάνοντας την ευαισθησία των τοπικών κοινωνιών και των τουριστών για τη διατήρηση των φυσικών και πολιτιστικών στοιχείων.

Από τα χαρακτηριστικά αυτά γίνεται σαφές ότι ο οικοτουρισμός εμφανίζεται ως τουρισμός φύσης, αλλά με στοιχεία ρυθμιστικά ή αειφορικότητας. Διότι θα πρέπει να τονιστεί ότι οικοτουρισμός και τουρισμός φύσης δεν είναι κατ' ανάγκην όροι ταυτόσημοι. Ο τουρισμός φύσης θα μπορούσε να εξισωθεί με τον οικοτουρισμό μόνο εάν παρήγαγε καλύτερη προστασία.¹⁹

¹⁹ Δικτυακός τόπος: www.ecotravel.gr

Τα εννέα κριτήρια του Οικοτουρισμού.

Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Τουρισμού (WTO) και The International Ecotourism Society (TIES), οι επιχειρήσεις που προβάλλουν οικοτουριστικό προϊόν, θα πρέπει να τηρούν τις ακόλουθες 9 προϋποθέσεις:

- 1) Η επιχείρηση να οργανώνει ταξίδια αναψυχής, ξενάγησης και ψυχαγωγίας σε τόπους φυσικού κάλους.
- 2) Να παίρνει μέρος στην προστασία μη ανανεώσιμων πόρων και άλλων πηγών του περιβάλλοντος.
- 3) Να δημιουργεί περιβαλλοντική γνώση.
- 4) Να προσφέρει άμεσα χαρακτηριστικά προτερήματα για την συντήρηση παραδοσιακών τόπων και άλλων περιοχών.
- 5) Να προσφέρει χαρακτηριστικά πλεονεκτήματα για την ενδυνάμωση των γηγενών πληθυσμών.
- 6) Να σέβεται την τοπική κουλτούρα.
- 7) Να στηρίζει τα ανθρώπινα δικαιώματα και άλλες δημογραφικές κινήσεις.
- 8) Να συνεισφέρει στην εκπαίδευση και γνωριμία του επισκέπτη με την τοπική κουλτούρα, ήθη, έθιμα και λοιπές τοπικές συνήθειες.
- 9) Να προωθεί τη φιλοσοφία για "επιστροφή στη φύση" και τα μοναδικά φυσικά χαρακτηριστικά της.²⁰

Οι «Δέκα Εντολές» του οικοτουρισμού.

1. Σεβάσου την ευπάθεια της γης. Συνειδητοποίησε ότι όλοι πρέπει να έχουν τη θέληση να βοηθήσουν στην προστασία μοναδικών και όμορφων προορισμών και οι επόμενες γενιές να τους απολαύσουν.
2. Άφησε μόνο χνάρια. Πάρε μόνο φωτογραφίες. Όχι γκράφιτι. Όχι σκουπίδια. Μην παίρνετε ενθύμια και αναμνηστικά από τόπους ιστορικής αξίας και περιοχές φυσικού κάλους.
3. Για να κάνετε το ταξίδι σας πιο ενδιαφέρον, μάθετε για την γεωγραφία, τα ήθη, τα έθιμα, τους τρόπους και τις κουλτούρες των περιοχών που επισκέπτεστε. Ενθαρρύνετε τις προσπάθειες για τοπική συντήρηση.

²⁰ Δικτυακός τόπος: www.ecotravel.gr

4. Σεβαστείτε την ησυχία και την αξιοπρέπεια των άλλων. Ρωτήστε πριν φωτογραφίσετε ανθρώπους.
5. Μην αγοράσετε προϊόντα που προέρχονται από υπό εξαφάνιση φυτά και ζώα, όπως για παράδειγμα κισσός, καβούκι χελώνας, δέρματα ζώων και πούπουλα. Διαβάστε και ερευνήστε για προϊόντα που δεν μπορείτε να εισάγετε.
6. Πάντα ακολουθείτε προεπιλεγμένες διαδρομές. Μην ενοχλείτε τα ζώα, φυτά ή το φυσικό τους περιβάλλον.
7. Πληροφορηθείτε για προγράμματα συντήρησης και οργανισμούς που αποσκοπούν στη συντήρηση του περιβάλλοντος.
8. Προσπαθείτε να περπατάτε ή να χρησιμοποιείτε περιβαλλοντικές μεθόδους μεταφοράς, όπου και όποτε είναι δυνατόν. Ενθαρρύνετε τους οδηγούς δημοσίων οχημάτων να σβήνουν τις μηχανές όταν παρκάρουν.
9. Δείξτε κατανόηση σε αυτούς που συντελούν στην βελτίωση της ενεργειακής και περιβαλλοντικής συντήρησης (ποιότητα του αέρα, νερού, ανακύκλωση, ασφαλή διοίκηση των αποβλήτων και τοξικών προϊόντων, ηχορύπανση κλπ.) και οι οποίοι προωθούν ειδικευμένο και εκπαιδευμένο προσωπικό.
10. Ενθαρρύνετε τους διάφορους οργανισμούς να γίνονται μέλη σε περιβαλλοντικές οργανώσεις.²¹

Ο «εναλλακτικός τουρισμός» είναι το ίδιο με τον «οικοτουρισμό»;

Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού χρησιμοποίησε την έννοια «οικοτουρισμός» για να καλύψει «όλες τις μορφές τουρισμού όπου το βασικό κίνητρο του τουρίστα είναι η παρατήρηση και η εκτίμηση της φύσης, οι οποίες μορφές προκαλούν ελάχιστες επιπτώσεις στο φυσικό περιβάλλον και την πολιτιστική κληρονομιά».

Έτσι, πολλά και διαφορετικά είδη εναλλακτικού τουρισμού, τα οποία συνδέονται με την φύση, όπως για παράδειγμα ο αγροτουρισμός, ο οικολογικός τουρισμός, ο φυσιολατρικός τουρισμός, ο ορεινός τουρισμός, ο αθλητικός τουρισμός, ο τουρισμός περιπέτειας και άλλα που θα μπορούσαν να ενταχθούν στην κατηγορία του οικοτουρισμού.²²

²¹ Δικτυακός τόπος: www.ecotravel.gr

²² Δικτυακός τόπος: <http://6tee-irakl.sch.gr>

Οικοτουρισμός και Αγροτουρισμός.

Αγροτουρισμός είναι η τουριστική δραστηριότητα που αναπτύσσεται σε χώρο μη αστικό, σε μικρές ομάδες οικογενειακής ή συνεταιριστικής μορφής. Το προϊόν που καταναλώνεται στις μονάδες αυτές προέρχεται από τον ίδιο τόπο.²³

Το σημείο αρχικής αναφοράς του οικοτουρισμού είναι η φύση, ενώ του αγροτουρισμού ο αγροτικός οικισμός. Δηλαδή ο οικοτουρισμός βασίζεται στο γεγονός ότι οι οικοτουρίστες επισκέπτονται μια περιοχή σε μικρές ομάδες οργανωμένα, ενώ ο αγροτουρισμός βασίζεται στα καταλύματα, τις μικρές μονάδες στις οποίες ο τουρίστας μπορεί να μείνει. Ο αγροτουρισμός συνιστά μια αυθεντική μορφή θεατρικής αναπαράστασης ενός τρόπου ζωής που δεν υπάρχει πια.

Αυτοί οι δυο τύποι περιήγησης πλαισιώνονται από τον πολιτιστικό τουρισμό, που περιλαμβάνει θρησκευτικού, αρχαιολογικού και καλλιτεχνικού περιεχομένου δραστηριότητες και τον τουρισμό περιπέτειας με τα κανώ, τα καγιάκ, την αναρρίχηση κ.λπ.

Οι τέσσερις αυτές μορφές τουρισμού, αποτελούν το ολοκληρωμένο ενιαίο τουριστικό προϊόν, που μπορεί να προσφέρει η ελληνική ύπαιθρος. Το προϊόν αυτό μπορεί να προωθηθεί στην Ελλάδα μέσω τριών βασικών κατευθύνσεων:

- Με τη δημιουργία αυτόνομων *μεικτών πακέτων εναλλακτικών μορφών τουρισμού στην ύπαιθρο*, με συνδυασμό διαφορετικών δραστηριοτήτων αγροτουριστικού, οικοτουριστικού και πολιτιστικού χαρακτήρα, καθώς και τουρισμού περιπέτειας.
- Με την προώθηση οικοτουριστικών πακέτων *εμπλουτισμού των υφιστάμενων τουριστικών προορισμών*, ως ημερήσιων ή ολιγοήμερων αποδράσεων.
- Με την ανάδειξη *αυτόνομων οικοτουριστικών προορισμών διεθνούς εμβέλειας*, πόλων έλξης για ομάδες περιηγητών ειδικών ενδιαφερόντων, όπως είναι περιοχές με πουλιά, σπάνια είδη ζώων και φυτών.²⁴

²³ Παπακωνσταντινίδης Λεωνίδα, Τουρισμός- Αγροτουρισμός και Τοπική Αυτοδιοίκηση, Καλαμάτα, 2001.

²⁴ Δικτυακός τόπος: www.greek-ecotourism.gr

Ο εναλλακτικός τουρισμός στην Κρήτη.

Ο εναλλακτικός και οικολογικός τουρισμός είναι ένας σύγχρονος αναδυόμενος κλάδος τουρισμού, ο οποίος μπορεί να δώσει μια οικονομική ανάσα στην ύπαιθρο, με σεβασμό στο φυσικό περιβάλλον και στην παράδοση.

Στην Κρήτη οι συνθήκες είναι ιδανικές για την ανάδειξη του εναλλακτικού τουρισμού (ιδιαίτερα του φυσιολατρικού, πολιτιστικού, οικολογικού, θαλάσσιου τουρισμού και του αγροτουρισμού) και αυτό γιατί το φυσικό περιβάλλον της Κρήτης χαρακτηρίζεται από εξαιρετική ποικιλία και ομορφιά, η κύρια ασχολία πολλών κατοίκων είναι η γεωργία, η πολιτιστική της κληρονομιά η οποία είναι ιδιαίτερα πλούσια και σημαντική, ενώ η κρητική κουζίνα είναι από τις καλύτερες του κόσμου.

Όμως, την τελευταία δεκαετία ο βασικός προσανατολισμός του τουρισμού στην Κρήτη είναι ο μαζικός τουρισμός, ο οποίος απευθύνεται σ' ένα συγκεκριμένο τμήμα αγοράς χαμηλών και μεσαίων εισοδημάτων που έρχονται με οικονομικά πακέτα και από συγκεκριμένους tour operators, κυρίως χωρών της Σκανδιναβίας, τουλάχιστον σε ότι έχει να κάνει με τη δυτική Κρήτη και ειδικότερα με το νομό Χανίων .

ΜΕΡΟΣ ΙΙ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο – ΕΘΝΙΚΟΣ ΔΡΥΜΟΣ ΣΑΜΑΡΙΑΣ

Ενότητα ΙΙ.3.1. Ο Νομός Χανίων

Ο Νομός Χανίων είναι ο δυτικότερος νομός της Κρήτης. Αποτελείται από 22 δήμους και τρεις κοινότητες. Η έκτασή του φτάνει τα 2.375 τ. χλμ. από τα οποία τα 1.476 τ. χλμ. είναι ορεινή περιοχή που τη διασχίζουν άγρια βουνά που καταλήγουν σε θαυμάσιες αμμουδιές (Αγία Ρουμέλη, Σφακιά, Χρυσοσκαλίτισσα), και πανέμορφα φαράγγια με πλούσια βλάστηση.

Στο βόρειο τμήμα του νομού απλώνεται η μεγάλη πεδιάδα των Χανίων, που την κυκλώνουν προστατευτικά από τις τρεις πλευρές της τα Λευκά Όρη. Στα γόνιμα χώματά της ευδοκιμούν περισσότερα από 17 εκατομμύρια ελαιόδεντρα, δάση από πορτοκαλιές και αρκετοί αμπελώνες.

Το ξακουστό οροπέδιο του Ομαλού, βρίσκεται τριγυρισμένο από τις υψηλές κορυφές των Λευκών Ορέων σε υψόμετρο 1.040 έως 1.250 μέτρων, και απέχει από την πόλη των Χανίων μόλις 40 χιλιόμετρα.

Το οροπέδιο του Ομαλού υπήρξε το καταφύγιο των ανθρώπων της περιοχής και το ορμητήριο των επαναστατών κατά τους δύομισι αιώνες της Τούρκικης κατοχής, αλλά και σε όλους τους δύσκολους καιρούς, απέναντι σε κάθε ξένο κατακτητή.²⁵

Ενότητα ΙΙ.3.2. Γενικά στοιχεία για το Φαράγγι της Σαμαριάς.

Το Φαράγγι της Σαμαριάς ή Φάραγγα, όπως το ονομάζουν οι ντόπιοι βρίσκεται 40 χιλιόμετρα νότια από τα Χανιά. Έχει έκταση 48.500 στρέμματα, μήκος 13 χιλιόμετρα το μονοπάτι μέσα στον δρυμό και άλλα 2 χιλιόμετρα από την έξοδο του δρυμού έως την Αγία Ρουμέλη. Το πλάτος του κυμαίνεται από 150 μέτρα στο φαρδύτερο σημείο μέχρι 3 μέτρα στο στενότερο.

²⁵ Δικτυακός τόπος: <http://cretanhistory.tripod.com>

Σε **εθνικό** επίπεδο η Σαμαριά είναι:

1. Εθνικός Δρυμός (ο πιο παραγωγικός της χώρας), δημιουργήθηκε με το Βασιλικό Διάταγμα 781/1962, ενώ η συνολική του έκταση οριοθετήθηκε με το Βασιλικό Διάταγμα 74/1964. Ο κανονισμός λειτουργίας θεσμοθετήθηκε με σχετική υπουργική απόφαση το 1985 και η οποία τροποποιήθηκε το 1989 και το 1990.
2. Καταφύγιο Θηραμάτων.
3. Επίσης τέσσερις περιοχές μέσα ή κοντά στην περιοχή του Εθνικού Δρυμού προστατεύονται από την Ελληνική Νομοθεσία ως περιοχές Αρχαιολογικής σημασίας: Το φαράγγι της Ίμβρου, η χώρα Σφακίων, η περιοχή της αρχαίας πόλης Τάρρα με το φαράγγι της Σαμαριάς, το οροπέδιο του Ομαλού και το Λουτρό, ενώ ο Άγιος Παύλος έχει κηρυχθεί σαν τοπίο ιδιαίτερου φυσικού κάλλους.

Σε **διεθνές** επίπεδο η Σαμαριά κρίνεται ως:

1. Απόθεμα της Βιόσφαιρας (UNESCO), με δεκαετή περίοδο ελέγχου.
2. Περιοχή που της έχει απονεμηθεί το Ευρωπαϊκό Δίπλωμα του Συμβουλίου της Ευρώπης, με πενταετή περίοδο ελέγχου.
3. Περιοχή οριζόμενη από τη Σύμβαση της Βαρκελώνης.
4. Βιογενετικό απόθεμα του Συμβουλίου της Ευρώπης.
5. Περιοχή Ειδικής Προστασίας (SPA) με βάση την Οδηγία 79/409/ΕΟΚ.
6. Ανήκει στο δίκτυο NATURA 2000.

Είναι η περιοχή της Ελλάδας που συμμετέχει στα πιο πολλά διεθνή δίκτυα προστατευόμενων περιοχών με μοναδική παρουσία από την Ελλάδα στο δίπλωμα του Συμβουλίου της Ευρώπης, ενώ στο διεθνές δίκτυο των Αποθεμάτων της Βιόσφαιρας, όπως ορίζεται από το πρόγραμμα MAB της UNESCO (Άνθρωπος και Βιόσφαιρα), ανήκουν μόνο η Σαμαριά και ο Όλυμπος.

Αποθέματα της Βιόσφαιρας είναι περιοχές πολύτιμες για τη διεθνή κοινότητα, που διαχειρίζονται, με ταυτόχρονους στόχους, τη διατήρηση της βιοποικιλότητας και την αειφορία στους φυσικούς και πολιτιστικούς τους πόρους. Έτσι αποτελούν κατά κάποιο τρόπο τα «ζωντανά εργαστήρια» για την εφαρμογή και την επίδειξη μεθόδων ορθολογικής διαχείρισης του εδάφους, του νερού και της βιοποικιλότητας.²⁶

²⁶ Καργιολάκη Χαρίκλεια, Φαράγγι της Σαμαριάς: Αρχές και προβλήματα διαχείρισης, Διεύθυνση Δασών Χανίων, Χανιά, 2000, σσ. 75,76,78.

Τα αποθέματα της Βιόσφαιρας λειτουργούν ως μοντέλα ορθολογικής διαχείρισης και βιώσιμης ανάπτυξης βασισμένα:

- A) στην υποστήριξη και συμμετοχή των ντόπιων.
- B) στην χωροταξική οριοθέτηση των ζωνών με καθορισμό χρήσεων γης.
- Γ) στην αρμονική σχέση και τις αλληλεπιδράσεις μεταξύ των ζωνών.

Ο τρόπος που προτείνεται από την UNESCO, για την εφαρμογή και υλοποίηση των αρχών των αποθεμάτων της βιόσφαιρας, είναι η διαχείριση του αποθέματος εφαρμόζοντας ένα διαχειριστικό σχέδιο που προβλέπει τη ζωνοποίηση του αποθέματος σε ξεχωριστές ζώνες που περιλαμβάνουν :

1. έναν ή περισσότερους **κεντρικούς πυρήνες** (core area),
2. την **περιφερειακή, ουδέτερη ζώνη** (buffer zone), και
3. τη **μεταβατική ζώνη** (transition zone).

Η πρώτη ζώνη είναι η ζώνη αυστηρής προστασίας όπου εφαρμόζεται η προστασία της βιοποικιλότητας, η καταγραφή και η έρευνα στα αδιατάρακτα οικοσυστήματα. Η καταγραφή και η έρευνα βασίζονται κυρίως στην παρατήρηση (non-destructive).

Η δεύτερη ζώνη περικλείει ή συνδέει όλους τους πυρήνες. Σ' αυτή καθορίζονται διάφοροι διαχειριστικοί στόχοι και ασκείται προσεκτική διαχείριση με καθαρά οικολογικές πρακτικές, όπως περιβαλλοντική εκπαίδευση, αναψυχή, οικότουρισμός, εφαρμοσμένη και βασική έρευνα. Τα όρια της περιοχής αυτής συνήθως ταυτίζονται με εκείνα των Εθνικών Δρυμών, με καταφύγια άγριας ζωής ή με περιοχές πολλαπλών σκοπών.

Η τρίτη είναι η εξωτερική ζώνη όπου υπάρχει συνεργασία με τον ντόπιο πληθυσμό με στόχο τη βιώσιμη ανάπτυξη. Σ' αυτή τη ζώνη μπορούν να συνυπάρχουν μια ποικιλία αγροτικών ασχολιών, οικισμοί καθώς και άλλες χρήσεις στις οποίες οι ντόπιοι πληθυσμοί, επιστήμονες, μη κυβερνητικοί οργανισμοί, οικολογικές ή μη οργανώσεις και άλλοι ενδιαφερόμενοι δουλεύουν μαζί για να διαχειριστούν και να αναπτύξουν βιώσιμα τους πόρους της περιοχής.

Η ανθρωπότητα χρειάζεται τα Αποθέματα της Βιόσφαιρας για τους εξής λόγους:

1. Για τη διατήρηση των βιολογικών πόρων.
2. Για τον εμπλουτισμό της σύγχρονης γνώσης από τις παραδοσιακές μορφές χρήσης της γης.
3. Για την αύξηση των γνώσεων όσον αφορά τη λειτουργία των φυσικών οικοσυστημάτων.

4. Για την παρακολούθηση των φυσικών και ανθρωπογενών αλλαγών.
5. Για τη βελτίωση διαχείρισης των φυσικών πόρων.
6. Για την εξάπλωση της παγκόσμιας γνώσης.
7. Για την διευκόλυνση της συνεργασίας στην επίλυση προβλημάτων που σχετίζονται με τους φυσικούς πόρους.

Από τα αποθέματα της βιόσφαιρας ωφελούνται οι ντόπιοι κάτοικοι, οι επιστήμονες, οι διαχειριστές των φυσικών πόρων, τα κυβερνητικά όργανα λήψης αποφάσεων και τέλος η παγκόσμια κοινότητα.²⁷

Για να επιλεγεί μία φυσική περιοχή ως απόθεμα της βιόσφαιρας, θα πρέπει πριν απ' όλα να έχει ένα πυρήνα που μέχρι τώρα έχει διαταραχθεί ελάχιστα ή καθόλου και περιβάλλεται από χερσαίες ή υδάτινες επιφάνειες κατάλληλες για έρευνα και αειφορική διαχείριση. Η υπηρεσία διαχείρισης μιας τέτοιας περιοχής με την υποψηφιότητά της θα πρέπει να αναλάβει τη δέσμευση να ενθαρρύνει την έρευνα και τη συνεχή παρακολούθηση, να συνεργάζεται με τους ντόπιους στο σχεδιασμό διαχείρισης της περιοχής και να συμφωνήσει να γίνει μέλος του παγκόσμιου δικτύου των αποθεμάτων βιόσφαιρας ιδιαίτερα αναφορικά με τη ροή των πληροφοριών.

Οι εθνικές επιτροπές αποθεμάτων βιόσφαιρας είναι υπεύθυνες για την προετοιμασία των υποψηφιοτήτων των αποθεμάτων της βιόσφαιρας, με τη βοήθεια των κατάλληλων ινστιτούτων και επιστημόνων για την ανάλογη υποστήριξη. Κάθε υποψηφιότητα αξιολογείται από μία μικρή ανεξάρτητη ομάδα ειδικών, που εγκρίνει ή όχι την υποψηφιότητα σύμφωνα με τα κριτήρια της UNESCO.

Επίσης ο Εθνικός δρυμός Σαμαριάς ανήκει στο δίκτυο NATURA 2000. Το δίκτυο NATURA 2000 αποτελείται από τις Ειδικές Ζώνες Διατήρησης σύμφωνα με την Οδηγία 92/43/ΕΟΚ και από τις ζώνες Ειδικής Προστασίας για τα πουλιά σύμφωνα με την Οδηγία 74/409/ΕΟΚ για την προστασία των πουλιών.

Οι περιοχές του δικτύου έχουν τεθεί υπό καθεστώς ειδικής διαχείρισης που καθόρισε κάθε κράτος- μέλος λαμβάνοντας υπόψη κοινωνικές, οικονομικές και πολιτιστικές ιδιαιτερότητες. Η δημιουργία του δικτύου «NATURA 2000» συνέβαλε στην αποτελεσματικότερη προστασία των απειλούμενων ειδών και αποτελεί το βασικό μέσο για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας και την γενικότερη προστασία του φυσικού περιβάλλοντος.

²⁷ Διεύθυνση Δασών Χανίων, Γενικό Διαχειριστικό Σχέδιο Εθνικού Δρυμού Λευκών Ορέων (Σαμαριάς), Θεσσαλονίκη, 1996, σ. 177.

Επίσης η δημιουργία του δικτύου NATURA 2000 αποτέλεσε βασικό μέσο για την επίτευξη του σκοπού της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ «για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας» από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Σκοπός της Οδηγίας είναι να συμβάλει στην προστασία της βιολογικής ποικιλομορφίας, μέσω της διατήρησης των φυσικών οικοτόπων, καθώς και της άγριας χλωρίδας και πανίδας στο ευρωπαϊκό έδαφος των κρατών μελών όπου εφαρμόζεται η συνθήκη. Η σχετική κοινοτική οδηγία (92/43/ΕΟΚ) ενσωματώθηκε στο Εθνικό Δίκαιο με Κοινή Υπουργική Απόφαση το 1998.

Η απογραφή και εκτίμηση της βιοποικιλότητας στην Ελλάδα, σε εφαρμογή της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ ξεκίνησε τον Ιούνιο του 1994 με την υλοποίηση του έργου με τίτλο «Καταγραφή, Αναγνώριση, Εκτίμηση και Χαρτογράφηση των Τύπων Οικοτόπων και των Ειδών Χλωρίδας και Πανίδας της Ελλάδας».

Επίσης ο Εθνικός Δρυμός Σαμαριάς ανήκει στις Ειδικά Προστατευόμενες Περιοχές σύμφωνα με τη Σύμβαση της Βαρκελώνης (Πρωτόκολλο 4 «Περί των ειδικά προστατευόμενων περιοχών της Μεσογείου»). Η Σύμβαση της Βαρκελώνης με τα συνοδευτικά Πρωτόκολλα κυρώθηκε από την Ελλάδα με νόμους του 1978 και του 1986. Σύμφωνα με το Πρωτόκολλο «Περί των ειδικά προστατευόμενων περιοχών της Μεσογείου» τα συμβαλλόμενα Κράτη Μέρη της Σύμβασης δεσμεύονται να λάβουν όλα τα κατάλληλα μέτρα για την προστασία των σημαντικών θαλάσσιων περιοχών για τη διατήρηση των φυσικών πόρων, των φυσικών τοπίων και των περιοχών της πολιτιστικής κληρονομιάς της Μεσογείου.

Ο Εθνικός Δρυμός Σαμαριάς έχει χαρακτηριστεί ως Βιογενετικό Απόθεμα της Ελλάδας. Το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Βιογενετικών Αποθεμάτων ιδρύθηκε το 1976 από το Συμβούλιο της Ευρώπης και αποσκοπεί στη διατήρηση αντιπροσωπευτικών δειγμάτων χλωρίδας, πανίδας και φυσικών περιοχών της Ευρώπης.²⁸

Ενότητα II.3.3. Εθνικός Δρυμός Σαμαριάς.

Η ανακήρυξη της περιοχής ως Εθνικού Δρυμού έγινε με το Βασιλικό Διάταγμα 781/62 του 1962, με σκοπό να προστατευθούν τα 48.500 στρέμματα της έκτασής του με τη σπάνια χλωρίδα και πανίδα και τα σημαντικά και ιδιόμορφα στοιχεία που συνθέτουν

²⁸ Δικτυακός τόπος: www.ekby.gr

την συναρπαστική φυσιογνωμία της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της περιοχής.

Μετά την κήρυξη του φαραγγιού της Σαμαριάς ως Εθνικού δρυμού έγινε απαλλοτρίωση όλων των κτισμάτων και των αγροτικών εκτάσεων. Έτσι ολόκληρος ο δρυμός ιδιοκτησιακά ανήκει στο δημόσιο. Διοικητικά υπάγεται στους Δήμους Ανατολικού Σελίνου, Μουσούρων, Σφακίων και Θερίσου και διαχειρίζεται από τη Διεύθυνση Δασών Χανίων.

Όσον αφορά τις εκτάσεις γύρω από τον δρυμό και κυρίως κοντά στους οικισμούς (Αράδαινα, Άγιος Ιωάννης, Αγία Ρουμέλη) ιδιοκτησιακά ανήκουν σε ιδιώτες. Στις υπόλοιπες ορεινές εκτάσεις (φαράγγια Κλάδου- Τρυπητής- Ελυγιάς) καθώς και στην αλπική περιοχή δεν υπάρχουν γεωργικές ούτε ιδιωτικές δασικές εκτάσεις. Στις περιοχές όμως αυτές ασκείται πολλά χρόνια η νομαδική κτηνοτροφία και οι κάτοικοι θεωρούν δικές τους τις εκτάσεις χωρίς όμως να έχουν οποιοδήποτε ιδιοκτησιακό τίτλο.

Γενικά, το ιδιοκτησιακό και νομικό καθεστώς των εκτάσεων αυτών ενώ είναι τυπικά ξεκαθαρισμένο, δηλαδή ανήκουν στο δημόσιο, αφού οι διεκδικητές τους δεν έχουν τίτλους ιδιοκτησίας, ουσιαστικά δεν είναι λυμένο γιατί οι περίοικοι προβάλλουν αξιώσεις κατοχής, λόγω της μακροχρόνιας δουλείας της βοσκής. Επίσης η έλλειψη κτηματολογίου στην περιοχή επιτείνει αυτή την ασάφεια. Οι εκτάσεις αυτές πρόκειται να αξιολογηθούν ώστε να συμπεριληφθούν στον νέο Εθνικό Δρυμό Λευκών Ορέων.

Για την προσπέλαση της περιοχής, υπάρχει ασφαλτοστρωμένος δρόμος που αρχίζει από τα Χανιά και φτάνει μέχρι το Ξυλόσκαλο (την είσοδο του Εθνικού δρυμού). Από εκεί οι επισκέπτες κατεβαίνουν στο φαράγγι με τα πόδια για να φτάσουν στην Αγία Ρουμέλη από όπου μεταφέρονται στη Χώρα Σφακίων με πλοία.²⁹

Οι περισσότεροι από τους επισκέπτες θέλουν να δουν ένα από τα ομορφότερα φυσικά τοπία της Ευρώπης, κάποιοι θέλουν απλώς να δοκιμάσουν την αντοχή τους και να πουν ότι τελικά πέρασαν από εκεί. Άλλοι παρασύρονται από τη φήμη του διεθνώς και παρότι κουράζονται από το πρώτο χιλιόμετρο φτάνουν γκρινιάζοντας με πρησμένα πόδια ως το τέλος. Λίγοι είναι εκείνοι που διασχίζουν το φαράγγι για να δουν την Κρήτη συμπυκνωμένη σε 15 χιλιόμετρα. Ακόμα λιγότεροι είναι εκείνοι που πάνε για να ακουμπήσουν τα ερείπια του χωριού Σαμαριά, να γελάσουν στα ελεύθερα αγρίμια, να ξεδιψάσουν με νερό από τα χιόνια που λιώνουν, να περάσουν ευλαβικά από τις πέτρινες Πόρτες και να λυτρωθούν με μια βουτιά στο κρυστάλλινο Λυβικό πέλαγος.

²⁹ Διεύθυνση Δασών Χανίων, Γενικό Διαχειριστικό Σχέδιο Εθνικού Δρυμού Λευκών Ορέων (Σαμαριάς), Θεσσαλονίκη, 1996, σ. 7.

Μέχρι το 1962 το φαράγγι της Σαμαριάς εκμεταλλευόταν όπως όλες οι δασικές εκτάσεις της Κρήτης κυρίως ως βοσκότοπος κτηνοτροφικών ζώων με συχνές πυρκαγιές που έβαζαν οι κτηνοτρόφοι για τη βελτίωση της βλάστησης. Υπήρχαν και άλλες δραστηριότητες, όπως το κυνήγι του αγριμιού, η ξύλευση, η ρητίνευση των πεύκων και η μελισσοτροφία.

Οι δραστηριότητες αυτές σταμάτησαν το 1962, όταν απαλλοτριώθηκαν όλες οι ιδιοκτησίες των κατοίκων από τη δασική υπηρεσία και το φαράγγι μετατράπηκε σε Εθνικό δρυμό με στόχο την πλήρη προστασία του από τις ανθρώπινες δραστηριότητες. Στη συνέχεια απέκτησε μεγάλη φήμη για το μοναδικό κάλλος του τοπίου του με αποτέλεσμα να αναγνωριστεί ως τμήμα του Διεθνούς δικτύου αποθεμάτων της Βιόσφαιρας από την Unesco (1981).

Σήμερα η μοναδική χρήση του δρυμού είναι η επίσκεψη από χιλιάδες επισκέπτες. Ο αριθμός των επισκεπτών έχει μειωθεί σε σχέση με την αύξηση των προηγούμενων ετών, ενώ από το 1989 έχει θεσπιστεί και εισιτήριο εισόδου.³⁰

Ενότητα Π.3.4. Υφιστάμενη διαχειριστική κατάσταση του χώρου.

Ο Εθνικός Δρυμός της Σαμαριάς που τον διαχειρίζεται η Διεύθυνση Δασών Χανίων ανοίγει για τους επισκέπτες κάθε χρόνο την 10^η Απριλίου, κλείνει την 31^η Οκτωβρίου και λειτουργεί επτά ημέρες την εβδομάδα. Όμως αυτό εξαρτάται από τις καιρικές συνθήκες και δεν είναι σπάνιο να παραμείνει κλειστός μέχρι το πρώτο δεκαήμερο του Μαΐου. Μια δυνατή βροχή μπορεί να γίνει επικίνδυνη, όπως το 1993 όταν κάποιοι πεζοπόροι παρασύρθηκαν από το ρέμα του φαραγγιού και εκβράστηκαν νεκροί στην Αγία Ρουμέλη. Παρόμοια περίπτωση υπήρξε και τον Οκτώβριο του 2005, όταν δυνατή νεροποντή δημιούργησε τεχνητό φράγμα λίγο πριν από την τοποθεσία Πόρτες με συνέπεια να εγκλωβιστούν περίπου τριακόσιοι τουρίστες, χωρίς ευτυχώς να υπάρξουν θύματα. Ο Εθνικός Δρυμός της Σαμαριάς, όταν υπάρχουν ακραία καιρικά φαινόμενα ή και για οποιοδήποτε άλλο λόγο κρίνει σκόπιμο η Διεύθυνση Δασών Χανίων μπορεί να κλείσει. Με βάση τη διαδικασία, η Διεύθυνση εισηγείται στο Γενικό Γραμματέα της Περιφέρειας Κρήτης και ο ίδιος με απόφασή του κλείνει ή όχι το φαράγγι.

³⁰ Διεύθυνση Δασών Χανίων, Γενικό Διαχειριστικό Σχέδιο Εθνικού Δρυμού Λευκών Ορέων (Σαμαριάς), Θεσσαλονίκη, 1996, σσ. 69- 70.

Οι επισκέπτες μπορούν να εισέλθουν στο δρυμό από τις 6 π.μ. μέχρι τις 4 μ.μ. για όσους επιθυμούν να διασχίσουν όλο το φαράγγι. Υπάρχει όμως η δυνατότητα εισόδου στο δρυμό μετά τις 4 μ.μ. και μέχρι τη δύση του ηλίου για εκείνους που θέλουν μόνο να περπατήσουν λίγα χιλιόμετρα και μετά να επιστρέψουν. Σε κάθε περίπτωση η παρουσία επισκεπτών μέσα στο δρυμό ελέγχεται.

Στον Εθνικό Δρυμό Σαμαριάς υπάρχουν δύο εισοδοί. Η μία (η κύρια είσοδος) βρίσκεται στο Ξυλόσκαλο, τη βόρεια πλευρά του δρυμού και χρησιμοποιείται από εκείνους που θέλουν να διασχίσουν όλο το φαράγγι. Η δεύτερη είσοδος βρίσκεται στο νότιο άκρο του δρυμού στην Αγία Ρουμέλη και χρησιμοποιείται από τους επισκέπτες που δεν αντέχουν να διασχίσουν ολόκληρο το φαράγγι, γι' αυτό μπαίνουν από τη νότια είσοδο, περπατούν ένα με δύο χιλιόμετρα μέχρι τον οργανωμένο χώρο αναψυχής που βρίσκεται στη θέση «Χριστός» και μετά γυρίζουν πίσω.

Όσον αφορά την αριθμητική σχέση των επισκεπτών της βόρειας και νότιας εισόδου, αυτή είναι περίπου 4:1, δηλαδή από τη βόρεια είσοδο μπαίνουν τετραπλάσιοι επισκέπτες συγκριτικά με τη νότια.

Από το έτος 1989 καθιερώθηκε εισιτήριο εισόδου στον Εθνικό Δρυμό Σαμαριάς με την αριθμ. 24725/12-6-1989, απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Γεωργίας. Στην αρχή η τιμή του εισιτηρίου ήταν 200 δραχμές. Στη συνέχεια έγιναν αναπροσαρμογές στην τιμή του, μια το 1991 που το εισιτήριο έγινε 500 δραχμές και το 1992 που η τιμή του έφτασε στις 1.000 δραχμές. Σήμερα η τιμή του εισιτηρίου είναι 5 €.

Ο αριθμός των επισκεπτών του φαραγγιού είναι κυμαινόμενος κατά έτος και κατά μήνα του έτους (βλ. Πίνακες Επισκεψιμότητας στο Παράρτημα).

Η διάβαση του φαραγγιού είναι μια ανεπανάληπτη και συγκλονιστική εμπειρία. Ο πεζοπόρος βρίσκεται μέσα στη φύση και στην άγρια ομορφιά της και ανταμείβεται για τη δύσκολη πεζοπορία του στο τραχύ, κατηφορικό έδαφος μ' ένα επιβλητικό, πρωτόγονο θέαμα χωρίς καμία ανθρώπινη επέμβαση.

Η κάθοδος είναι αρκετά δύσκολη και διαρκεί έξι έως οκτώ ώρες περίπου. Αυτοί που σκοπεύουν να περάσουν το φαράγγι πρέπει να φορούν αθλητικά παπούτσια, καπέλο και να κρατάνε μπουκάλια με νερό, παρόλο που κατά τη διάρκεια της διαδρομής υπάρχουν βρύσες, το νερό είναι πολύ παγωμένο.

Το μονοπάτι για να διασχίσει κάποιος το φαράγγι ακολουθεί την κοίτη ενός ποταμού κατά μήκος ενός πανέμορφου δάσους με ψηλά δέντρα και καταπληκτική θέα. Είναι άριστα σηματοδοτημένο σε όλο το μήκος του και θεωρείται το πιο περπατημένο

μονοπάτι σε ολόκληρη την Ελλάδα. Να χαθεί κάποιος είναι μάλλον αδύνατο αφού κινείται διαρκώς σ' ένα ανθρώπινο ρεύμα. Οι επισκέπτες, πεζοπόροι του φαραγγιού δεν είναι τελείως ελεύθεροι. Η συμπεριφορά τους υπαγορεύεται από τον κανονισμό λειτουργίας του φαραγγιού.

Η είσοδος του φαραγγιού βρίσκεται στην τοποθεσία Ξυλόσκαλο σε υψόμετρο 1.227 μέτρων. Η θέση Ξυλόσκαλο πήρε το όνομά της από μια ξύλινη σκάλα που υπήρχε παλιά εκεί και διευκόλυνε την κατάβαση στο φαράγγι. Τα ξύλινα σκαλοπάτια τα είχε φτιάξει ο Πρίγκιπας Γεώργιος Ύπατος Αρμοστής της Κρήτης όταν ανέβαινε και κατέβαινε έφιππος αυτή τη σκάλα προς το φως και προς το χάος. Είναι ένα μονοπάτι σκαλισμένο στην απότομη πλαγιά του βουνού. Έχει φάρδος 1 ½ μέτρο, σκεπάζεται από χαλίκια και μερικά σκαλοπάτια είναι ρίζες δέντρων.

Πρόκειται στην ουσία για ένα απότομο φιδωτό μονοπάτι, που είναι σκαμμένο στο βράχο και έχει στις δύο πλευρές του ξύλινα κάγκελα για στήριξη και προστασία. Το σημείο αυτό είναι ένα από τα θεαματικότερα της διαδρομής, καθώς το φαράγγι καταφορίζει σε βάθος 700 μέτρων ύστερα από τρία μόλις χιλιόμετρα πεζοπορίας.

Στο Ξυλόσκαλο βρίσκεται το δασικό φυλάκιο και ένα κέντρο πληροφόρησης (είδος μουσείου) για τα Λευκά Όρη και τη Σαμαριά. Επίσης στην περιοχή αυτή (λίγο πριν το Ξυλόσκαλο) υπάρχει ένας μικρός δρόμος ο οποίος οδηγεί στο χιονοδρομικό κέντρο στη θέση Καλλέργη σε υψόμετρο 1.680 μέτρων.

Απέναντι και πάνω από το Ξυλόσκαλο ορθώνεται με άγρια περηφάνια το κακοτράχαλο βουνό του Γκίγκιλου (Σαπημένος) με την κορυφή του στα 2.080 μέτρα, όπου στα αρχαία χρόνια είχε κατά την παράδοση το θρόνο του ο κρητογένης Δίας. Δυτικά από το Γκίγκιλο στις κορυφές Αγκαθωπής με υψόμετρο 1.768 μέτρα και Ψιλάφι με υψόμετρο 1.984 μέτρα πιστεύεται ότι πραγματοποιούσε ο Δίας τις αρματοδρομίες του. Στις κορυφές της Αγκαθωπής είχαν πραγματοποιηθεί παλαιότερα χιονοδρομικοί αγώνες slalom.

Κοντά στην είσοδο βρίσκεται το εκκλησάκι του Αγίου Νικολάου. Εδώ πιστεύεται ότι υπήρχε ο αρχαίος ναός και το μαντείο του θεού Απόλλωνα. Στα μισά της διαδρομής, ύστερα από περίπου 6,5 χιλιόμετρα, βρίσκεται ο παλιός οικισμός Σαμαριά, ο οποίος εγκαταλείφθηκε μετά την ανακήρυξη του φαραγγιού ως Εθνικού Δρυμού το 1962. Εκεί υπάρχει η βυζαντινή εκκλησία της Οσίας Μαρίας της Αιγυπτίας.

Τώρα στον εγκαταλελειμμένο οικισμό υπάρχει ιατρείο μ' ένα στρατιώτη γιατρό αποσπασμένο κατά τη διάρκεια λειτουργίας του φαραγγιού από στρατιωτική μονάδα των Χανίων. Επίσης υπάρχει τηλέφωνο, Αστυνομικός Σταθμός, φαρμακείο και

ελικοδρόμιο για περιπτώσεις ανάγκης. Κατά τη διάρκεια της διαδρομής υπάρχουν κουτιά πρώτων βοηθειών και πυροσβεστικές φωλιές.

Στα χαλάσματα του χωριού υπάρχουν δύο πηγές πετρόχτιστες και ένα χιλιόμετρο πιο κάτω άλλες τρεις.

Εντυπωσιακό και επιβλητικό είναι το σημείο που ονομάζεται «Πόρτες» ή «Σιδερόπορτες», λόγω του ότι οι κάθετες πλευρές του πλησιάζουν πολύ μεταξύ τους έως 3 μέτρα και έχουν ύψος 600 μέτρα.

Το πιο κουραστικό τμήμα της διαδρομής είναι τα τελευταία 2 χιλιόμετρα μετά την έξοδο από τον Εθνικό δρυμό. Το τοπίο ξαφνικά γίνεται ξερό, χωρίς καθόλου σκιά. Καθώς τελειώνει η διάβαση του φαραγγιού φαίνεται από μακριά η Αγία Ρουμέλη, με μια από τις πιο όμορφες και καθαρές παραλίες της νότιας Κρήτης. Η Αγία Ρουμέλη είναι κτισμένη στη θέση της αρχαίας πόλης Τάρρα. Είναι αποκομμένη οδικώς από την υπόλοιπη Κρήτη και συνδέεται μόνο από τη θάλασσα με μικρά πλοία.

Κατά μήκος του μονοπατιού υπάρχουν 22 φύλακες-εργάτες. Είναι υπεύθυνοι για τη φύλαξη της περιοχής ευθύνης τους, από τον κίνδυνο πυρκαγιάς, για την καθοδήγηση των επισκεπτών και την καθαριότητα του δρυμού. Οι φύλακες αυτοί εργάζονται επί 24ώρου βάσεως και έχουν συνεχή ασύρματη επικοινωνία με τη διοίκηση του δρυμού.

Μέσα στο φαράγγι υπάρχουν οκτώ μουλάρια που είναι ιδιοκτησίας της δασικής υπηρεσίας και χρησιμοποιούνται για τη μεταφορά των επισκεπτών στο ιατρείο σε περίπτωση ατυχήματος, καθώς και για τη μεταφορά διαφόρων υλικών που είναι απαραίτητα για τα έργα που γίνονται μέσα στο φαράγγι.³¹

Ενότητα Π.3.5. Φορέας Διαχείρισης Εθνικού Δρυμού Λευκών Ορέων.

Ο Φορέας Διαχείρισης Εθνικού Δρυμού Σαμαριάς ιδρύθηκε σύμφωνα με τον Νόμο 3044/02, με σκοπό τη διοίκηση και διαχείριση της προστατευόμενης περιοχής και διοικείται από ενδεκαμελές (11) Διοικητικό Συμβούλιο.

Το πρώτο Διοικητικό Συμβούλιο του φορέα συγκροτήθηκε με την αριθμ. 1550029/44/9-1-2004 απόφαση του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων και έχει τα εξής μέλη:

³¹ Διεύθυνση Δασών Χανίων, Γενικό Διαχειριστικό Σχέδιο Εθνικού Δρυμού Λευκών Ορέων (Σαμαριάς), Θεσσαλονίκη, 1996, σσ. 79- 81.

1. έναν εκπρόσωπο του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων από το Τμήμα Διαχείρισης Φυσικού Περιβάλλοντος με τον αναπληρωτή του,
2. το Διευθυντή Δασών Ν. Χανίων, ως εκπρόσωπος του Υπουργείου Γεωργίας, με αναπληρωτή τον Αναπληρωτή Διευθυντή Δασών Ν. Χανίων,
3. έναν υπάλληλο του Υπουργείου Ανάπτυξης, ως εκπρόσωπος του Υπουργείου Ανάπτυξης, με τον αναπληρωτή του,
4. ένα Γεωτεχνικό από τη Διεύθυνση Δασών Ν. Χανίων ως εκπρόσωπο της Περιφέρειας Κρήτης, με τον αναπληρωτή του,
5. ένα Νομαρχιακό Σύμβουλο ως εκπρόσωπο της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Χανίων, με τον αναπληρωτή του,
6. το Δήμαρχο Ανατολικού Σελίνου, με αναπληρωτή το Δήμαρχο Θερίσου,
7. το Δήμαρχο Σφακίων, με αναπληρωτή τον Αντιδήμαρχο,
8. το Δήμαρχο Μουσούρων, με αναπληρωτή ορισθέντα δημοτικό σύμβουλο,
9. έναν εκπρόσωπο από τις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, με τον αναπληρωτή του,
10. έναν Αναπληρωτή Καθηγητή του Πολυτεχνείου Κρήτης, με αναπληρωτή έναν Επίκουρο Καθηγητή του Πανεπιστημίου Κρήτης, ως ειδικοί επιστήμονες,
11. ένα Δασολόγο, με αναπληρωτή έναν υπάλληλο του Μουσείου Φυσικής Ιστορίας Κρήτης, ως ειδικός επιστήμονας.

Ο πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου ορίζεται από το ΥΠΕΧΩΔΕ και μέχρι τώρα είναι ο εκάστοτε προϊστάμενος της Διεύθυνσης Δασών Χανίων.

Η θητεία των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου είναι τριετής και μπορεί να ανανεώνεται και ο ορισμός τους γίνεται ένα μήνα από την αποστολή σχετικής πρόσκλησης από τον Υπουργό Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων στους φορείς που ορίζονται με την Κοινή Υπουργική Απόφαση των Υπουργών ΠΕΧΩΔΕ, Ανάπτυξης και Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων.

Το Διοικητικό Συμβούλιο αποφασίζει για κάθε θέμα που αφορά τη διοίκηση των πόρων του, εισηγείται προς το Υ.Π.Ε.Χ.Ω.Δ.Ε. τα πενταετή Σχέδια Διαχείρισης των προστατευόμενων αντικειμένων που ανήκουν στην αρμοδιότητα του Φορέα καθώς και τις ανά πενταετία αναθεωρήσεις του Προεδρικού Διατάγματος Οριοθέτησης, του Κανονισμού Διοίκησης και Λειτουργίας και του Σχεδίου Διαχείρισης των προστατευόμενων αντικειμένων του Φορέα Διαχείρισης. Εγκρίνει το ετήσιο πρόγραμμα δράσης και τον ετήσιο οικονομικό προϋπολογισμό του Φορέα, παρακολουθεί και

αξιολογεί την υλοποίηση του προγράμματος δράσης και του προϋπολογισμού και αποφασίζει για την τροποποίησή τους, εγκρίνει τον ετήσιο οικονομικό απολογισμό και τον απολογισμό δραστηριοτήτων κάθε χρόνου. Αποφασίζει για τις προσλήψεις και τις απολύσεις του προσωπικού και ασκεί πειθαρχικό έλεγχο σε δεύτερο βαθμό, αποφασίζει για την αγορά ή μίσθωση των απαραίτητων εγκαταστάσεων, χώρων και μέσων καθώς και για την προμήθεια μηχανών, οργάνων, ηλεκτρονικού εξοπλισμού, επίπλων, οχημάτων και λοιπού εξοπλισμού που είναι απαραίτητα για τη λειτουργία του φορέα. Αποφασίζει για την τιμολογιακή πολιτική πώλησης των υλικών, εκδόσεων, δεδομένων, οπτικοακουστικού υλικού και κάθε άλλου πνευματικού προϊόντος που παράγει ή εκμεταλλεύεται ο Φορέας Διαχείρισης, για το αντίτιμο εισόδου σε όλη ή σε τμήμα ή σε τμήματα της προστατευόμενης περιοχής και στις εγκαταστάσεις του Φορέα, για τις ξεναγήσεις ομάδων επισκεπτών, καθώς και για το ύψος των αμοιβών από την εκτέλεση ερευνών, μελετών και κάθε είδους υπηρεσιών στα πλαίσια των σκοπών του Φορέα για λογαριασμό τρίτων. Επίσης αποφασίζει για την εκχώρηση σημάτων ποιότητας, για τους όρους των διακηρύξεων προμήθειας πραγμάτων, μισθώσεων κ.λ.π., για την εκποίηση ή ανταλλαγή ακινήτων και την επιβάρυνσή τους με εμπράγματα δικαιώματα καθώς και την αποδοχή κληρονομιών, δωρεών και κληροδοσιών, για τη σύναψη δανείων και τη σύναψη συμβάσεων με τρίτους. Λαμβάνει θέσεις και εκφράζει τις απόψεις του για θέματα που έχουν σχέση με τα προστατευόμενα αντικείμενα αρμοδιότητας του Φορέα, γνωμοδοτεί όποτε ζητείται η γνώμη του από αρμόδιες δημόσιες αρχές, ορίζει τους εκπροσώπους του Φορέα σε κάθε φύσης όργανα, συμβούλια, επιτροπές, αποστολές κ.λ.π. στην Ελλάδα και στο εξωτερικό, συγκροτεί επιτροπές και ομάδες εργασίας.

Η πρώτη και τελευταία συνεδρίαση των μελών του ενιαίου φορέα διαχείρισης πραγματοποιήθηκε στις 3 Μαρτίου 2004, χωρίς όμως να υπάρξουν και τα ανάλογα αποτελέσματα, καθώς η διαδικασία έχει βαλτώσει γραφειοκρατικά. Οι λόγοι που δεν προχώρησε η λειτουργία του Ενιαίου Φορέα Διαχείρισης μέχρι και σήμερα είναι άγνωστοι, αν και εκφράζονται φόβοι ότι υπάρχει διαφωνία αναφορικά με την κατανομή των πόρων που προβλέπονται για τους Δήμους. Με τη δημιουργία του φορέα η πρωτοβουλία ενεργειών περνά πλέον στην αρμοδιότητα του ΥΠΕΧΩΔΕ. Αυτή τη στιγμή, τα χρήματα που εισπράττονται από τα έσοδα του δρυμού θα μοιράζονται από το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων με την καταβολή του 30% επί του συνόλου στους όμορους του δρυμού Δήμους και του υπόλοιπου 70% για τις ανάγκες των άλλων δρυμών της χώρας.

Ενότητα II.3.6. Κανονισμός Λειτουργίας του Εθνικού Δρυμού Λευκών Ορέων (Σαμαριάς).

Οι επισκέπτες του Εθνικού Δρυμού Λευκών Ορέων (Σαμαριάς) πρέπει να γνωρίζουν τον παρακάτω Κανονισμό Λειτουργίας του:

1. Η είσοδος στο δρυμό είναι δυνατή μόνο από τις θέσεις «Ξυλόσκαλο» και «Αγία Ρουμέλη».
2. Ο δρυμός είναι ανοιχτός από την 10^η Απριλίου μέχρι την 31^η Οκτωβρίου καθημερινά από τις 6 π.μ. μέχρι τις 4 μ.μ. Μετά τις 4 μ.μ. και μέχρι τη δύση του ηλίου η επίσκεψη επιτρέπεται μόνο στα δυο πρώτα χιλιόμετρα του φαραγγιού και από τις δυο εισόδους, «Ξυλόσκαλο» και «Αγία Ρουμέλη».
3. Η κίνηση των επισκεπτών επιτρέπεται μόνο στα ειδικά σημασμένα μονοπάτια.
4. Λόγω των κινδύνων από το απότομο του αναγλύφου, παιδιά κάτω των 14 χρονών πρέπει να συνοδεύονται.
5. Κατά την παραμονή στο δρυμό δεν επιτρέπεται:
 - a. Η καταστροφή ή απομάκρυνση τεχνικών έργων και υλικών του δρυμού.
 - b. Η μεταφορά κοπτικών εργαλείων, η κοπή δέντρων και θάμνων, το ξερίζωμα και η συλλογή φυτών και σπόρων και γενικά κάθε φθορά της βλάστησης.
 - c. Η συλλογή και μεταφορά φυτοχώματος και καυσόξυλων.
 - d. Το άναμμα φωτιάς γενικά και το κάπνισμα σε χώρους άλλους από τις θέσεις ανάπαυσης.
 - e. Η κατασκήνωση με οποιαδήποτε μορφή (σκιηνές κλπ.) και η διανυκτέρευση.
 - f. Η ελεύθερη κυκλοφορία οποιονδήποτε ζώων που συνοδεύουν επισκέπτες.
 - g. Η επίδειξη ή τοποθέτηση οποιονδήποτε πινακίδων και σημάτων.
 - h. Η πώληση τροφίμων και άλλων αντικειμένων καθώς και η κατά οποιονδήποτε τρόπο έκθεση και διαμονή αυτών.
 - i. Η κατανάλωση οινοπνευματωδών ποτών.
 - j. Το κυνήγι κάθε ζώου με οποιοδήποτε μέσο σε όλη τη διάρκεια του έτους.

- k. Η αφαίρεση ή καταστροφή φωλιών, αυγών ή νεοσσών πουλιών και γενικά η ενόχληση και καταστροφή ειδών της πανίδας.
 - l. Η κολύμβηση στα ρέματα του δρυμού.
 - m. Η κατά οποιονδήποτε τρόπο ενόχληση των άλλων επισκεπτών.
 - n. Η τοποθέτηση σκουπιδιών σε χώρους άλλους από τα δοχεία απορριμμάτων.
 - o. Η πρόκληση ζημιών σε γεωλογικούς σχηματισμούς και πολιτιστικά μνημεία.
 - p. Η βοσκή κάθε ζώου.
 - q. Η εγκατάσταση κυψελών μελισσοσμηνών χωρίς την άδεια της Δασικής Υπηρεσίας.
6. Οι παραβάτες του κανονισμού διώκονται και τιμωρούνται με τους φύλακες και το προσωπικό του Εθνικού Δρυμού είναι αρμόδιοι για την εφαρμογή των όλων των σχετικών κυρώσεων που προβλέπονται από τους νόμους που διέπουν τη λειτουργία του δρυμού και τη συμπεριφορά των επισκεπτών του.³²

Ενότητα II.3.7. Αρχαιολογικοί- Ιστορικοί και λοιπού Πολιτιστικού Ενδιαφέροντος Χώροι.

Στον υφιστάμενο Εθνικό δρυμό Σαμαριάς:

Μέσα στον Εθνικό δρυμό Σαμαριάς υπάρχουν οι εξής θέσεις που έχουν πολιτιστικό ενδιαφέρον.

α) Σαμαριά: Είναι ο παλιός οικισμός που όταν το φαράγγι κηρύχθηκε Εθνικός δρυμός το 1962, απαλλοτριώθηκε. Σύμφωνα με ιστορικά ντοκουμέντα ο οικισμός αυτός σε όλες τις δύσκολες περιόδους (Τούρκοι κλπ.) υπήρξε το κρησφύγετο των επαναστατών. Εδώ υπάρχει ένα βυζαντινό εκκλησάκι του 14^{ου} αιώνα της Οσίας Μαρίας της Αιγυπτίας που γιορτάζει την 1^η Απριλίου. Η εκκλησία είναι πολύ παλιά αφού υπάρχει χάραγμα του 1379. Από το Οσία Μαρία προήλθε το όνομα «Σαμαριά» που είναι μια παραφθορά του: Οσία Μαρία- Σία Μαρία- Σαμαριά. Κοντά στη Σαμαριά πιθανολογείται να είναι η θέση της αρχαίας πόλης Καινώ.

³² Διεύθυνση Δασών Χανίων, Γενικό Διαχειριστικό Σχέδιο Εθνικού Δρυμού Λευκών Ορέων (Σαμαριάς), Θεσσαλονίκη, 1996, σσ. 82,83.

β) Άγιος Νικόλαος: Πέτρινο εκκλησάκι 4-5 χιλιόμετρα νοτιοανατολικά από το Ξυλόσκαλο επί του μονοπατιού που διασχίζει το φαράγγι της Σαμαριάς. Είναι κτισμένο στα ερείπια αρχαίου ναού του Απόλλωνα. Το τοπίο είναι εντυπωσιακό, καθώς το εκκλησάκι περιβάλλεται από αιωνόβια κυπαρίσσια.

γ) Άγιος Γεώργιος: Μικρό εκκλησάκι που βρίσκεται σε μια κορυφή απέναντι από τον οικισμό της Σαμαριάς.

δ) Χριστός: Μικρό εκκλησάκι στην είσοδο του οικισμού Σαμαριάς.

ε) Αφέντης Χριστός: Εκκλησάκι που βρίσκεται νοτίως του οικισμού Σαμαριάς. Κοντά στην εκκλησία αυτή βρίσκονται ρωγμές απ' όπου ανέρχεται κρύο ρεύμα αέρα.

στ) Κάστρο Σαμαριάς: Ερείπια Ενετικού κάστρου που βρίσκονται πάνω από τον οικισμό της Σαμαριάς.

Στην περιβάλλουσα τον Εθνικό δρυμό έκταση:

Στην έκταση που περιβάλλει τον Εθνικό δρυμό Σαμαριάς υπάρχουν αρκετές θέσεις που έχουν ιστορία και πολιτιστικό ενδιαφέρον.

Οι κυριότερες από αυτές είναι:

α) Αγία Ρουμέλη: Μικρό χωριό που βρίσκεται στην έξοδο του φαραγγιού της Σαμαριάς κτισμένο στα ερείπια της Αρχαίας πόλης Τάρρα. Παλαιότερα γινόταν από εδώ εξαγωγή ναυπηγήσιμης ξυλείας και φλοιού πεύκων. Στα χρόνια της Τουρκοκρατίας οι Σφακιανοί ναυπηγούσαν εδώ τα καράβια τους. Στην περιοχή διατηρούνται τα ιδιαίτερα ήθη και έθιμα των Σφακιανών. Ιστορικά μεγάλες ναυμαχίες και αποβάσεις έχουν γίνει στα παράλια αυτά, με χαρακτηριστική περίπτωση τη δράση του πλοίου Αρκάδι το 1866- 1867. Απ' εδώ διέφυγε στην Αίγυπτο η Ελληνική Κυβέρνηση το Μάιο του 1941.

β) Τάρρα: Αρχαία πόλη της Κρήτης στη θέση του σημερινού οικισμού της Αγίας Ρουμέλης. Το όνομα Τάρρα φέρεται να σχετίζεται με τη ρίζα tal- tar- taur που σημαίνει φαράγγι με ποτάμι στο βάθος του. Αν και μικρή, ήταν πολύ ανεξάρτητη, αφού είχε δικά της νομίσματα, που είχαν από το ένα μέρος κεφαλή κρητικού αιγάγρου με βέλος και από το άλλο μέλισσα. Υπήρξε πολυσύχναστο θρησκευτικό κέντρο των Δωριέων, με μεγάλους ναούς, κυρίως του Απόλλωνα. Η Τάρρα ήκμασε κυρίως τη Ρωμαϊκή περίοδο. Έχουν βρεθεί κοσμήματα και κομμάτια γυάλινων αγγείων. Επίσης βρέθηκε λίθινη στήλη με έκτυπο διπλό πέλεκυ, που δείχνει την επιβίωση της προϊστορικής θρησκείας της Κρήτης κατά τους ιστορικούς χρόνους. Βρίσκεται στο

Μουσείο Χανίων. Πιστεύεται ότι η Τάρρα καταστράφηκε από το σεισμό του 66 μ.Χ. οπότε φαίνεται να ανυψώθηκε το έδαφος της Δυτικής Κρήτης, 3,65 μέτρα στη συγκεκριμένη περιοχή.

γ) Άγιος Ιωάννης: Χωριό που βρίσκεται σε υψόμετρο 780 μέτρων. Βρίσκεται σε απόκρημνη τοποθεσία στις νότιες υπώρειες της ψηλότερης κορυφής των Λευκών Ορέων (Πάχνες). Ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι τοιχογραφημένες εκκλησίες του Αγίου Ιωάννη και της Παναγίας. Κοντά στη θάλασσα βρίσκεται και η βυζαντινή εκκλησία του Αγίου Παύλου, όπου σύμφωνα με την παράδοση, ειδωλολάτρες βαπτίστηκαν από τον Απόστολο Παύλο.

δ) Αράδαινα: Μικρός κτηνοτροφικός οικισμός στις νότιες παρυφές των Λευκών Ορέων δυτικά του ομώνυμου φαράγγιού. Το φαράγγι αυτό, από τα πιο ωραία και επιβλητικά της Κρήτης, υπήρξε τόπος πολλών συρράξεων ιδιαίτερα στην εποχή της Τουρκοκρατίας, όταν κάηκε το παλιότερο χωριό της Αράδαινας (1867). Στο ανατολικό άκρο του οικισμού σώζεται ο βυζαντινός ναός του Αρχιστράτηγου Μιχαήλ, με ψηλό τρούλο, κτισμένος το 14^ο αιώνα.

ε) Ποικιλασός: Παραθαλάσσια μικρή πόλη της Αρχαίας Δυτικής Κρήτης, στο ακρωτήριο Τρυπητή μεταξύ Σούγιας και Αγίας Ρουμέλης. Πιθανότατα ήταν λιμάνι της Ελύρου. Σήμερα το λιμάνι εξαφανίστηκε γιατί η παραλία ανυψώθηκε. Είναι προσιτή μόνο από τη θάλασσα. Από εδώ αρχίζει το αγριότερο αλλά και γραφικότερο τμήμα των Λευκών Ορέων. Παλιά γινόταν εξαγωγή ξυλείας από τα δάση πεύκων της περιοχής.

στ) Ομαλός: Οροπέδιο των Λευκών Ορέων σε υψόμετρο 1.080 μέτρων, ανάμεσα στις επαρχίες Κυδωνίας, Σελίνου και Σφακίων. Έχει σχήμα ακανόνιστου κύκλου με διάμετρο 4 χιλιόμετρα περίπου, με 6.000 στρέμματα καλλιεργήσιμης γης, που παράγει σιτάρι, κριθάρι και πατάτες. Ο Ομαλός επικοινωνεί με την Αγία Ρουμέλη από τη Νότια πλευρά, με τον αυχένα Ξυλόσκαλο (υψόμετρο 1.227 μέτρα), όπου αρχίζει το φαράγγι της Σαμαριάς. Στο βορειοανατολικό άκρο του οροπεδίου βρίσκεται το χαμηλότερο του σημείο (1.047 μέτρα). Εκεί απορρέουν τα νερά του Ομαλού και οδηγούνται στην κοιλάδα του Κερίτη. Περιοχή από τη φύση της οχυρή, ο Ομαλός υπήρξε πάντοτε το καταφύγιο των Κρητικών στις δύσκολες επαναστατικές περιόδους.³³

³³ Διεύθυνση Δασών Χανίων, Γενικό Διαχειριστικό Σχέδιο Εθνικού Δρυμού Λευκών Ορέων (Σαμαριάς), Θεσσαλονίκη, 1996, σσ. 83-85.

Ενότητα II.3.8. Κέντρο Πληροφόρησης Εθνικού Δρυμού Λευκών Ορέων.

Το Κέντρο Πληροφόρησης του Εθνικού Δρυμού Σαμαριάς βρίσκεται στο Ξυλόσκαλο και αποτελεί παράρτημα του Μουσείου Φυσικής Ιστορίας Κρήτης. Φτιάχτηκε το 1989 για να προσφέρει στους επισκέπτες του μια μοναδική ευκαιρία πολύπλευρης γνωριμίας με το φυσικό περιβάλλον του Εθνικού Δρυμού Λευκών Ορέων. Μέσα στο Κέντρο Πληροφόρησης παρουσιάζονται στοιχεία για το φυσικό περιβάλλον, την ιστορία και την λαογραφία του δρυμού, για την γεωλογία και τον τρόπο που αυτός σχηματίστηκε. Επίσης προσφέρει πληροφορίες φυσικού περιβάλλοντος για το αγρίμι και τον γυπαετό που είναι είδη υπό προστασία. Το εισιτήριο εισόδου στο Κέντρο Πληροφόρησης κοστίζει 1 €.

Ενότητα II.3.9. Ανάγλυφο και Κλίμα του Δρυμού.

Το φαράγγι που αποτελεί τον πυρήνα του δρυμού έχει μήκος 15 χιλιόμετρα, ξεκινά από τον αυχένα «Ξυλόσκαλο» στα νότια του οροπεδίου Ομαλού και καταλήγει στην παραλία της Αγίας Ρουμέλης. Τα πρανή του είναι βραχώδη, συνήθως αδιάβατα και φτάνουν σε ύψος 400- 500 μέτρα. Το φαράγγι έχει μέσο πλάτος 20-30 μ. με στενότερο σημείο τη θέση «Πόρτες» όπου στον πυθμένα το πλάτος είναι 3- 4 μ. Στο σημείο αυτό διέρχεται μικρό ρυάκι με μικρή παροχή το καλοκαίρι που κατά την εποχή των βροχών και της τήξης των χιονιών μετατρέπεται σε ορμητικό χείμαρρο που προκαλεί την διακοπή της συγκοινωνίας στο φαράγγι.

Το τμήμα από το «Ξυλόσκαλο» μέχρι τη θέση «Πόρτες» έχει τη μορφή μικρής κοιλάδας, ενώ το τμήμα από τις «Πόρτες» μέχρι την νοτιότερη έξοδο του δρυμού είναι μια στενωπός με σχεδόν κάθετες πλευρές από βράχους ασβεστόλιθου.

Χαρακτηριστικό στοιχείο της περιοχής είναι οι σχετικά υψηλές βροχοπτώσεις που παρατηρούνται σε σχέση με την υπόλοιπη Κρήτη. Οι βροχοπτώσεις είναι άνισα κατανεμημένες στη διάρκεια του έτους και περιορίζονται κυρίως κατά την περίοδο Σεπτεμβρίου- Μαΐου με μέγιστο βροχής κατά το δίμηνο Δεκέμβριος- Ιανουάριος. Κατά τη θερινή περίοδο Μάιος- Αύγουστος οι βροχοπτώσεις είναι σπάνιες.³⁴

³⁴ Διεύθυνση Δασών Χανίων, Γενικό Διαχειριστικό Σχέδιο Εθνικού Δρυμού Λευκών Ορέων (Σαμαριάς), Θεσσαλονίκη, 1996, σσ. 17-19.

Ενότητα II.3.10. Ιστορική Αναδρομή.

Το φαράγγι δημιουργήθηκε πριν 14 εκατομμύρια χρόνια περίπου. Οι δυνάμεις που κινούν το φλοιό της γης πίεσαν, πτύχωσαν και διέρρηξαν τα στρώματα των πετρωμάτων της περιοχής. Από τότε άρχισε τη δράση του το νερό της βροχής, που κυλώντας νοτιοανατολικά προς τη θάλασσα, σκάβει όλο και πιο βαθιά τα πετρώματα (ασβεστόλιθους, δολομίτες, σπιστολίθους, μάρμαρα κ.α.), δημιουργώντας έτσι το στενό, απότομο και επιβλητικό τοπίο του φαραγγιού. Το νερό, με τους χειμάρρους και τις 22 πηγές, εξακολουθεί και σήμερα να είναι ένας από τους πιο σημαντικούς χαρακτήρες του Εθνικού δρυμού. Τα σπήλαια, όπως ο Δαιμονόσπηλιος, τα πετρώματα με την έντονη πτύχωση, οι πολλές ψηλές κορφές, όπως αυτές του Μελινταού (2.134 μ.), του Βολακιά (2.117 μ.) και του Γκίγκιλου (1.980 μ.), καθώς και οι άφθονες ορθοπλαγιές είναι μερικοί ακόμα από τους χαρακτήρες του δρυμού.

Ενότητα II.3.11. Χλωρίδα του Εθνικού Δρυμού.

Πολλές είναι οι μορφές της ζωής εδώ που δεν βρίσκονται πουθενά αλλού στον κόσμο, είναι δηλαδή ενδημικές. Αυτό οφείλεται στο ότι το νησί ολόκληρο απομονώθηκε πριν από πολλά εκατομμύρια χρόνια από την υπόλοιπη Ελλάδα. Αλλά και η ίδια η περιοχή είχε μικρή επικοινωνία με το ανατολικό μέρος του νησιού εξαιτίας των ψηλών βουνών. Έτσι, με τις ιδιαίτερες αυτές συνθήκες, τα φυτά και τα ζώα βρήκαν εδώ καταφύγιο και προστασία ενώ εξαφανίστηκαν από άλλους τόπους.

Η μεγάλη ποικιλία του φυσικού ανάγλυφου της Κρήτης και ιδιαίτερα των Λευκών Ορέων, η συχνή και πολλές φορές απότομη αλλαγή του εδάφους σε πεδιάδες, λόφους, κοιλάδες, υψίπεδα, βραχώδεις εξάρσεις και φαράγγια και η άμεση σχέση του νησιού με το παραθαλάσσιο Μεσογειακό κλίμα δικαιολογεί την πλούσια βλάστηση και την ύπαρξη σπάνιων και ενδημικών ειδών τόσο στον χώρο του Εθνικού δρυμού όσο και της γύρω ορεινής περιοχής των Λευκών Ορέων. Τα πρώτα σημαντικά στοιχεία για τη βλάστηση της Κρήτης ανάγονται στη Μινωική εποχή και βασίζονται στα πλείστα αρχαιολογικά ευρήματα (Ανάκτορα Κνωσού- Φαιστού, κλπ.). Από έρευνες και ιστορικές μαρτυρίες φαίνεται ότι η Κρήτη στην αρχαιότητα καλυπτόταν από πλούσια φυσική βλάστηση όπου κυριαρχούσαν υψηλά δάση πεύκου, κυπαρισσιού, δρυός, στα

οποία βασίστηκε ο Μινωικός πολιτισμός με την εκμετάλλευση του ξύλου κυρίως για ναυπηγική και οικοδομική χρήση.

Η χλωρίδα της Κρήτης είναι η πλουσιότερη στην Ευρώπη και από τα 2.000 περίπου φυτικά είδη και υποείδη πάνω από 200 είναι ενδημικά του νησιού και πάνω από 70 ενδημικά είδη απαντώνται στο φαράγγι της Σαμαριάς και στον Εθνικό δρυμό των Λευκών Ορέων.

Η βλάστηση του Εθνικού δρυμού Σαμαριάς επηρεάζεται από το Μεσογειακό κλίμα της Κρήτης, και οι φυτοκοινωνικές διαπλάσεις χαρακτηρίζονται από τις ποικίλες κλιματικές και εδαφικές συνθήκες που επικρατούν στον ορεινό όγκο των Λευκών Ορέων. Τα φυτικά οικοσυστήματα και ιδιαίτερα τα δασοοικοσυστήματα είναι αποτέλεσμα αντίξοων κλιματικών (χαμηλές θερμοκρασίες τον χειμώνα και υψηλές το καλοκαίρι, ισχυροί άνεμοι, χαμηλή υπόγεια στάθμη νερού, χιόνια, ισχυρές βροχοπτώσεις, κλπ.) και εδαφικών συνθηκών (ισχυρές κλίσεις, διαβρώσεις, κλπ.). Επίσης η έντονη και συνεχόμενη υπερβόσκηση συνέβαλλε στην επίταση των παραπάνω αντίξοων συνθηκών και αυτό είχε ως αποτέλεσμα την ανάπτυξη από τα φυτά μηχανισμών- προσαρμογών άμυνας και αυτοπροστασίας στις δύσκολες συνθήκες μέσα από μακρόχρονη εξελικτική διαδικασία επιλογής. Η μακρόχρονη αυτή φυσική επιλογή είχε ως αποτέλεσμα την επικράτηση πολλών φρυγάνων και πόων και εξάπλωση αυτών σε μεγάλο υψομετρικό εύρος από το ύψος της θάλασσας έως και των αλπικών λιβαδιών (όπως η *Euphorbia acanthothamnus*). Επίσης η μακρόχρονη περίοδος οπισθοδρομικής διαδοχής των εκτεταμένων φρυγανότοπων, είχε ως αποτέλεσμα την υποβάθμιση των εδαφών και την επικράτηση των κωνοφόρων ειδών σε βάρος των πλατυφύλλων (κυρίως τραχεία πεύκη και κυπαρίσσι, τα οποία φθάνουν πολύ ψηλά στα υπαλπικά και αλπικά δασοόρια).

Οι φυτοκοινότητες μπορούν να διακριθούν σε:

- Δάση της τραχείας πεύκης και κυπαρισσιού (σε υψόμετρο από 0-1.700 μ.),
- Σκληρόφυλλοι, αείφυλλοι θάμνοι χαμηλών υψομέτρων (σχοίνος, χαρουπιά, αγριελιά κλπ.),
- Ξηροφυτικά αρωματικά φρύγανα (0-500 μ. υψόμετρο), (λαδανιά, θυμάρι και θρούμπι),
- Ψευδαλπική βλάστηση (πάνω από τα 1.600 μ., εκεί που δεν υπάρχει πια δάσος).

Επίσης υπάρχουν:

- Παρυδάτια βλάστηση κατά μήκος των χειμάρρων (πλατάνι, πικροδάφνη, λυγαριά),

- Αναδασωθέντες αγροί σε παλιά καλλιεργούμενες εκτάσεις (κοντά στο χωριό της Σαμαριάς),
- Απόκρημνα πρανή με την σχεδόν ολοκληρωτική απουσία εδάφους και την επιβίωση αρκετών ενδημικών φυτών (έβενος, πετρομαρούλα, παιόνια),
- Βλάστηση των οροπεδίων όπως του Ομαλού (εκτός των ορίων του Εθνικού δρυμού σε υψηλά υψόμετρα) που περιλαμβάνει όμως πολύτιμα είδη όπως την αμπελίτσα και το σφενδάμι ως χαρακτηριστικά φυτικά είδη.³⁵

Η μεγάλη υψομετρική διαφορά που υπάρχει στις διάφορες περιοχές του δρυμού από το επίπεδο της θάλασσας μέχρι και υψόμετρο 2.340 μ., δικαιολογεί την ποικιλότητα της βλάστησης και της χλωρίδας του δρυμού και την ύπαρξη ενδημικών και σπάνιων φυτικών ειδών κυρίως ποών και θάμνων και ειδών που φύονται στις σχισμές των βράχων, τα ονομαζόμενα χασμόφυτα, όπως *Petromarula pinnata*, *Ebenus cretica* (έβενος), *Verbascum arcturus*, *Coronilla globosa*, *Scutellaria globosa*, *Asperula incana*, *Symphandra cretica*, *Achillea cretica*, *Linum arboreum*, *Onosma erecta*, *Putoria calabrica*, *Adiantum capillus-veneris*, *Ceterach officinarum*, *Amaracus dictamnus* (δίκταμος), *Zelkova abelicea* (αμπελίτσα), *Pinus brutia kretica* (τραχεία πεύκη η κρητική) κ.α. Το βούπλευρο (*Bupleurum kakiskalae*) και η μυσοσις (*Myosotis refracta refracta*) είναι από τα φυτά που ζουν αποκλειστικά στο φαράγγι. Η ονοβρυχίς (*Onobrychis sphaciotica*), το ελίχρυσσο (*Helichrysum heldreichii*) και το κεφαλάνθηρο (*Cephalanthera cucullata*) είναι από τα πολύ σπάνια φυτά που κινδυνεύουν να εξαφανιστούν.³⁶

Ενότητα II.3.12. Πανίδα του Εθνικού Δρυμού.

Από τα ζώα της περιοχής πολλά είναι ενδημικά κρητικά είδη και υποείδη. Η πανίδα της περιοχής χωρίζεται σε:

Α) Χερσαία μαλάκια με περίπου 28 είδη να απαντώνται στην περιοχή του Εθνικού δρυμού. Μερικά από αυτά είναι το είδος *Turanena* sp., ενδημικό των ψηλών βουνών της Κρήτης, το είδος *Albinaria sublamelosa* και το *Albinaria eburnean*.

³⁵ Καργιολάκη Χαρίκλεια, Φαράγγι της Σαμαριάς: Αρχές και προβλήματα διαχείρισης, Διεύθυνση Δασών Χανίων, Χανιά, 2000, σσ. 76,77.

³⁶ Διεύθυνση Δασών Χανίων, Γενικό Διαχειριστικό Σχέδιο Εθνικού Δρυμού Λευκών Ορέων (Σαμαριάς), Θεσσαλονίκη, 1996, σσ. 29-30.

Β) Ισόποδα με 7 είδη στον Εθνικό δρυμό και στις άμεσα γειτονικές περιοχές του οροπεδίου του Ομαλού.

Γ) Ορθόπτερα με 25 είδη στην περιοχή του Εθνικού δρυμού, του Ομαλού και των γειτονικών περιοχών των Λευκών Ορέων. Τα τρία είναι ενδημικά της Κρήτης, ενώ άλλα τρία ενδημικά των Λευκών Ορέων (*Eupholidoptera cretica*, *E. Latens*, *E. Pallipes*).

Δ) Δύο είδη τριχοπτέρων.

Ε) Τρία είδη αμφιβίων που απαντώνται στον Ομαλό. Μόνο ο πράσινος φρόνος (*Bufo viridis*) απαντάται στον Εθνικό δρυμό Σαμαριάς, όπου είναι κοινότατος κατά μήκος του ρυακιού, σε όλη σχεδόν την έκταση, κυρίως μετά τον Άγιο Νικόλαο.

ΣΤ) Επτά είδη ερπετών στον Εθνικό δρυμό. Το σαμαμίθι (*Cyrtodactylus kotschy*) παρατηρήθηκε σε υψόμετρο 650 μ., η κολισαύρα (*Podarcis erhardii*) βρέθηκε σε υψόμετρο 1.450 μέτρων, η δεντρογαλιά (*Coluber gemonensis*) παρατηρήθηκε σε ποικιλία βιοτόπων και τρέφεται μόνο με έντομα, ένα σπιτόφιδο (όχεντρα στα ντόπια, *Elaphe situle*) ανακαλύφθηκε σε υψόμετρο 1.900 μ. Οι πληθυσμοί όλων των ειδών ερπετών είναι πολύ αραιοί όπως σε ολόκληρη την Κρήτη. Στον Εθνικό δρυμό συναντάται το 63% του συνόλου των ειδών ερπετών της Κρήτης.

Στον δρυμό ζουν και άλλα ζώα όπως ο κρητικός ασβός ή άρκαλος (*Meles meles arcalus*), το κρητικό κουνάβι ή ζουρίδα (*Martes foina bunites*), ο κρητικός αγκαθοποντικός (*Acomys minous*), η κρητική νυφίτσα ή καλογιανού (*Mustela nivalis galinthias*) κ.α. Το φαράγγι αποτελεί καταφύγιο πολλών ειδών της ορνιθοπανίδας. Μπορεί κανείς να δει να πετούν όρνια (*Gyps fulvus*) και γυπαετοί (*Gypaetus barbatus*), σπιζαετοί (*Hieraaetus fasciatus*) και χρυσαετοί (*Aquila chrysaetos*). Επίσης μπορεί να δει δυο είδη κόρακα, την κοκκινοκαλιακούδα και την κιτρινοκαλιακούδα.

Το αγρίμι είναι ο μοναδικός αντιπρόσωπος του είδους *Capra aegagrus* στην Ευρώπη. «Αγρίμι» είναι η κοινή ονομασία του αίγαγρου στην Κρήτη. Συχνά χρησιμοποιείται και το «Κρι- Κρί» που προέρχεται από το όνομα ενός αγριμιού που είχε δωρίσει το 1950 ένας Σφακιανός στον πρόεδρο των Η.Π.Α. Η. Truman.

Το αγρίμι περιλαμβάνεται στην σύμβαση που προσυπέγραψε και η Ελλάδα το 1979 «για τη διατήρηση της άγριας ζωής και των φυσικών οικοτόπων της Ευρώπης» (σύμβαση της Βέρνης), η οποία έγινε και νόμος του Ελληνικού κράτους (1335/1983). Περιλαμβάνεται επίσης στα παραρτήματα II και VI της οδηγίας 92/43 του Συμβουλίου

της 21.5.1992 της ΕΟΚ «για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων και της άγριας πανίδας και χλωρίδας».³⁷

Ενότητα II.3.13. Διεθνείς Διακρίσεις του Εθνικού Δρυμού.

Η αναγνώριση της αξίας του Εθνικού δρυμού Σαμαριάς προκύπτει από μια σειρά διεθνών διακρίσεων όπως:

- Το 1971 απονέμεται στον Εθνικό δρυμό το Εθνικό δίπλωμα προστασίας της φύσεως.
- Το 1979 ο Εθνικός δρυμός βραβεύεται με το Ευρωπαϊκό δίπλωμα κατηγορίας Α' του Συμβουλίου της Ευρώπης, ως μια από τις πλέον παρθένες και ωραιότερες φυσικές περιοχές της γηραιάς ηπείρου. Εμπειρογνώμονες ήταν ο κ. Πλάτνερ και ο κ. Ριμπό. Το δίπλωμα αυτό απονέμεται σε φυσικές περιοχές που έχουν διεθνή αξία από πλευράς επιστημονικής, πολιτιστικής, αισθητικής και αναψυχής και οι οποίες προστατεύονται επαρκώς, ενώ ο σκοπός της απονομής είναι η διατήρηση και η προστασία της Ευρωπαϊκής Φυσικής Κληρονομιάς που αντιπροσωπεύουν οι χώροι αυτοί. Επίσης το Συμβούλιο της Ευρώπης κρίνει τις περιοχές που βραβεύει, ανά πενταετία, στέλνοντας ειδικούς εμπειρογνώμονες στον Εθνικό Δρυμό Σαμαριάς και ζητώντας την εφαρμογή κανόνων αειφορίας και προστασίας στη διαχείριση. Εάν οι συστάσεις που γίνουν δεν ικανοποιηθούν μέσα σε μια ορισμένη περίοδο η περιοχή παύει να ανήκει στο διεθνές δίκτυο. Ο έντονος διεθνής ανταγωνισμός κάνει πολύ δύσκολη την επανάκτηση των τίτλων που πιθανά να χαθούν λόγω μη εφαρμογής των διεθνών κανόνων και πιθανής υποβάθμισης του φυσικού περιβάλλοντος. Αλλά το χειρότερο είναι ότι το χάσιμο αυτών των τίτλων συνεπάγεται και το χάσιμο της πλούσιας βιοποικιλότητας, του μοναδικού τοπίου, των φυσικών και πολιτιστικών πόρων που κάνουν την περιοχή ιδιαίτερη και σημαντική. Έτσι η Διεύθυνση Δασών Χανίων δίνει ετήσια αναφορά στο Συμβούλιο της Ευρώπης για οποιοδήποτε θέμα σχετίζεται με τη διαχείριση του φαραγγιού. Υπεύθυνος για την απονομή του Ευρωδιπλώματος είναι η Γενική Γραμματεία Δασών και Φυσικού Περιβάλλοντος του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων.

³⁷ Διεύθυνση Δασών Χανίων, Γενικό Διαχειριστικό Σχέδιο Εθνικού Δρυμού Λευκών Ορέων (Σαμαριάς), Θεσσαλονίκη, 1996, σσ. 41-43, 52,53, 61.

- Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα εντάσσει τον Εθνικό δρυμό στις «Σημαντικές για την ορνιθοπανίδα περιοχές».
- Το 1981 ο Εθνικός δρυμός ανακηρύσσεται από την UNESCO ως «Αποθέμα της Βιόσφαιρας» στα πλαίσια του προγράμματος «Άνθρωπος και Βιόσφαιρα» (MAB). Ο Εθνικός δρυμός Σαμαριάς, επίσης, καθώς και μερικές από τις γειτνιάζουσες μ' αυτόν θέσεις, έχουν αξιολογηθεί στο παρελθόν και ενταχθεί σε διάφορες κατηγορίες Προστασίας Φυσικών Περιοχών. Από το 1996 θεσμοθετήθηκε η περιοδική εξέταση του καθεστώτος κάθε βιοσφαιρικού αποθέματος, κάθε δέκα χρόνια, με σκοπό οποιαδήποτε περιοχή δεν ικανοποιεί τις αρχές της UNESCO για τα αποθέματα να αποπέμπεται από το διεθνές δίκτυο.

Συγκεκριμένα:

- Η αρχαία πόλη Τάρρα, το φαράγγι της Σαμαριάς και το οροπέδιο Ομαλού έχουν κηρυχθεί ως αρχαιολογικές περιοχές, ιστορικές περιοχές και φυσικά τοπία μοναδικής ομορφιάς. Στην ίδια κατηγορία έχουν επίσης κηρυχθεί από το Ελληνικό κράτος το φαράγγι της Νίβρου, η χώρα Σφακίων και το Λουτρό.
- Η συνθήκη της Βαρκελώνης ορίζει ως προστατευόμενες περιοχές το φαράγγι της Σαμαριάς και τα Λευκά Όρη.³⁸

³⁸ Διεύθυνση Δασών Χανίων, Γενικό Διαχειριστικό Σχέδιο Εθνικού Δρυμού Λευκών Ορέων (Σαμαριάς), Θεσσαλονίκη, 1996, σ. 117.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο – ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ
ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΟΣ ΔΡΥΜΟΣ ΣΑΜΑΡΙΑΣ

Ενότητα Π.4.1. Οικονομική Εκμετάλλευση του Εθνικού Δρυμού Σαμαριάς.

Η μόνη άμεση οικονομική δραστηριότητα στον Εθνικό δρυμό είναι ο τουρισμός. Τα έσοδα του δρυμού προέρχονται από το εισιτήριο εισόδου, το οποίο έχει θεσπιστεί από το 1989 και είναι 5 €. Επίσης εισιτήριο έχει και το Κέντρο Πληροφόρησης του Εθνικού Δρυμού Λευκών Ορέων στο Ξυλόσκαλο, που κοστίζει 1 €. Ο Εθνικός δρυμός Σαμαριάς είναι ο μόνος δρυμός της Ελλάδας που έχει έσοδα. Τα έσοδα από τα εισιτήρια του έτους 2004 ήταν από τη βόρεια είσοδο στο Ξυλόσκαλο 686.520 €, από την νότια είσοδο 183.050 € και από το Κέντρο Πληροφόρησης 300 €. Σύνολο για το έτος 2004: 869.870,00 €.

Το προς απόδοση ποσό το 2004 ανήλθε σε 260.871 ευρώ, το οποίο, σύμφωνα με τα ισχύοντα, κατανέμεται ως εξής:

Δήμος Μουσσούρων	<i>Δημοτ. Διαμέρ. Λάκκων</i>	86.957 € (10% επί των εισπράξεων)
	<i>Δημοτ. Διαμέρ. Μεσκλών</i>	17.391,4 €
Δήμος Σφακίων	<i>Δημ. Διαμ. Αγ. Ρουμέλης</i>	86.957 € (10% επί των εισπράξεων)
	<i>Δημ. Διαμ. Αγίου Ιωάννη</i>	17.391,4 €
	<i>Δημοτ. Διαμέρ. Ανώπολης</i>	17.391,4 €
Δήμος Θερίσου	<i>Δημοτ. Διαμέρ. Θερίσου</i>	17.391,4 €
Δήμος Ανατολ. Σελίνου	<i>Δημοτ. Διαμέρ. Σούγιας</i>	17.391,4 €
	ΣΥΝΟΛΟ	260.871 €

Το έτος 2003 τα έσοδα από τα εισιτήρια ήταν από τη βόρεια είσοδο στο Ξυλόσκαλο 760.390,00 €, από την νότια είσοδο (από τον Απρίλιο που άνοιξε ο Δρυμός έως το τέλος Μαΐου το εισιτήριο ήταν 3,5 €) 6.625,5 € και με εισιτήριο 5 € τα έσοδα ήταν 156.295,00 € και από το Κέντρο Πληροφόρησης 1.273,00 €. Σύνολο για το έτος 2003: 924.583,5 €.

Το έτος 2002 το εισιτήριο κόστιζε 3,5 €, οπότε τα έσοδα από τα εισιτήρια ήταν από τη βόρεια είσοδο στο Ξυλόσκαλο 592.420,5 € και από την νότια είσοδο 148.529,5 €. Σύνολο για το έτος 2002: 740.950,00 €.

Από αυτά τα χρήματα που εισπράττονται το 70% το παίρνει το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων και 30% οι Δήμοι. Συγκεκριμένα το 70% η Διεύθυνση Δασών τα καταθέτει στην Τράπεζα Ελλάδος υπέρ του Κεντρικού Ταμείου Γεωργίας, Κτηνοτροφίας και Δασών.

Από το 30%:

- 40% παίρνει ο Δήμος Μουσούρων για τους Λάκκους και τα Μεσκλά,
- 47% παίρνει ο Δήμος Σφακίων για την Αγία Ρουμέλη, τον Άγιο Ιωάννη και την Ανάπολη και
- 13% μοιράζονται οι Δήμοι Θερίσου για το Θέρισσο, Ανατολικού Σελίνου για τη Σούγια.

Τα χρήματα που παίρνει το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων τα διανέμει σε όλους τους δρυμούς της Ελλάδας ανάλογα με τις ανάγκες που έχουν. Για τον Εθνικό δρυμό Σαμαριάς τα χρήματα δίνονται στην περιφέρεια Κρήτης και μετά κατανέμονται στη Διεύθυνση Δασών Χανίων και από αυτά πληρώνονται όσοι εργάζονται στον Εθνικό δρυμό Σαμαριάς. Στα χρήματα που εισπράττονται κάθε χρόνο από τα εισιτήρια του Δρυμού γίνεται έλεγχος από την Οικονομική Υπηρεσία του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, μέσω ενός επιθεωρητή που κάθε χρόνο όταν κλείνει το φαράγγι της Σαμαριάς κάνει έλεγχο στις οικονομικές καταστάσεις της Διεύθυνσης Δασών Χανίων.

Στα χρήματα που μοιράζονται στους δήμους δεν υπάρχει έλεγχος και έτσι οι δήμοι τα χρησιμοποιούν για να καλύψουν διάφορες ανάγκες των περιοχών γύρω από το φαράγγι της Σαμαριάς, πολλές φορές ακόμη και για ζητήματα που δε σχετίζονται καν με τον Εθνικό Δρυμό. Τα χρήματα αυτά θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν υπό την αιγίδα του Αποθέματος της Βιόσφαιρας στη δημιουργία έργων προστασίας (αντιπλημμυρικά, αντιπυρικά έργα), έργων ήπιας ανάπτυξης (δημιουργία βοτανικών ή γεωτουριστικών μονοπατιών, θέσεων αναψυχής), αλλά και οικοτουριστικών δραστηριοτήτων στις κοινότητες που αποδίδονται.

Μέσα στον δρυμό εργάζονται κατά κύριο λόγο εποχικοί υπάλληλοι. Ειδικότερα, τη θερινή περίοδο 22 εργάτες που είναι και φύλακες, σε δύο βάρδιες, δύο δασολόγοι, δύο δασοπόνοι, δύο οδηγοί, τρεις ξεναγοί, τέσσερις διοικητικοί υπάλληλοι που κόβουν τα εισιτήρια και ένας χειριστής ηλεκτρονικών υπολογιστών. Οι εργαζόμενοι είναι

κυρίως κάτοικοι των περιοχών γύρω από τον δρυμό. Η πρόσληψή τους γίνεται τον Ιούνιο και για έξι έως οκτώ μήνες.

Κατά την χειμερινή περίοδο στο φαράγγι εργάζονται με σύμβαση αορίστου χρόνου δύο φύλακες εγκαταστάσεων, ένας στο Ξυλόσκαλο και ένας στην Αγία Ρουμέλη για να μην επιτρέπεται η είσοδος σε επισκέπτες, για φύλαξη του δρυμού γενικά και για λαθροθηρία και άλλοι πέντε εργάτες γενικών καθηκόντων.

Επίσης μέσα στον δρυμό υπάρχουν μελίσσια με μέλισσες μόνιμα με άδεια της Δασικής Υπηρεσίας από τότε που υπήρχε το χωριό της Σαμαριάς.

Οι οικονομικές δραστηριότητες των κατοίκων των Δήμων της περιφερειακής ζώνης του δρυμού είναι έσοδα από την κτηνοτροφία, τη γεωργία, τον τουρισμό, τη μελισσοτροφία και την αλιεία.

Μερικά χιλιόμετρα πριν την είσοδο στον δρυμό πρώτη η αναπτυξιακή Λάκκων-Ομαλού της τότε κοινότητας Λάκκων, την δεκαετία του 1980, έφτιαξε αναψυκτήρια και εστιατόρια για την εξυπηρέτηση όσων επιθυμούσαν να επισκεφτούν τον δρυμό.

Ενότητα Π.4.2. Αρχές Διαχείρισης Εθνικού Δρυμού Λευκών Ορέων.

Η διαχείριση του Εθνικού δρυμού στηρίζεται κυρίως στο ισχύον νομικό πλαίσιο για τους Εθνικούς δρυμούς καθώς και στις υποχρεώσεις που υπάρχουν προς τους διεθνείς οργανισμούς για τη συνέχιση της χορήγησης του τίτλου τους. Το Εθνικό και Διεθνές πλαίσιο θέτουν τις βασικές αρχές προστασίας του χώρου και των ζώντων οργανισμών που ζουν σε αυτόν και της αειφορίας των καρπώσεων.

Η διαχείριση της περιοχής εκτελείται από το τμήμα διαχείρισης της Διεύθυνσης Δασών Χανίων, που είναι υπεύθυνη για την εφαρμογή και υλοποίηση του εγκεκριμένου διαχειριστικού σχεδίου.

Στη διαχείριση μιας προστατευόμενης περιοχής αρχικά κυριαρχούσε η τάση της απόλυτης προστασίας, με απομάκρυνση των ανθρώπινων δραστηριοτήτων και άφεση της φύσης ανεπηρέαστης να ανακτήσει το χαμένο έδαφος. Αυτό εφαρμόστηκε στον Εθνικού Δρυμού Λευκών Ορέων με την απαλλοτρίωση των 48.500 στρεμμάτων. Σήμερα αυτή η αρχή της απόλυτης προστασίας δεν ισχύει. Ο άνθρωπος εντάσσεται μέσα στη διαδικασία της προστασίας διατηρώντας τα βασικά συστήματα που στηρίζουν τη ζωή (νερό, έδαφος), συντηρώντας τη γενετική ποικιλότητα και εξασφαλίζοντας την

αειφορική χρήση ειδών και οικοσυστημάτων. Οι λόγοι της αναθεώρησης της απόλυτης προστασίας του περιβάλλοντος είναι:

1. Η απόλυτη προστασία της προστατευόμενης περιοχής δημιούργησε προβλήματα στην οικολογική ισορροπία με την απομάκρυνση παραδοσιακών ανθρώπινων δραστηριοτήτων.
2. Η πολιτική της απαγόρευσης και η έλλειψη αναπτυξιακών κινήτρων σχετικά με την προστατευόμενη περιοχή είχε ως αποτέλεσμα την επιφυλακτικότητα των κατοίκων της περιοχής απέναντι στην προστασία της.
3. Η σύγχρονη ζωή απαιτεί διεξόδους προς τη φύση για ψυχική, πνευματική και σωματική ξεκούραση.

Η ένταξη του ανθρώπου στο προστατευόμενο πλαίσιο υιοθετήθηκε από την UNESCO το 1974 με τα Αποθέματα της Βιόσφαιρας, μέσα από το πρόγραμμά της (MAB) «Άνθρωπος και Βιόσφαιρα».

Όμως στη θεσμοθετημένη ως Εθνικός Δρυμός περιοχή η παρουσία του ανθρώπου γίνεται μόνο ως επισκέπτη και έτσι δεν πληρείται το βασικό κριτήριο της ανθρώπινης παρουσίας στο Απόθεμα της Βιόσφαιρας.

Η Σαμαριά είναι μια από τις περιοχές του δικτύου MAB και θα έπρεπε να λειτουργεί με βάση τις τρεις αρχές των Βιοσφαιρικών Αποθεμάτων που είναι συμπληρωματικές και υποστηρικτικές η μια της άλλης:

1. **Προστασία** (conservation) όλης της ιεραρχίας των φυσικών πόρων (γενετικό υλικό, διαφορετικά φυτικά και ζωικά είδη, οικοσυστήματα και τοπία), αλλά και των πολιτιστικών πόρων της περιοχής.
2. **Οικονομική ανάπτυξη της περιοχής** (development), (οικολογικά και κοινωνικά ευαίσθητη σε συνεργασία με τους ντόπιους πληθυσμούς μέσα και τριγύρω από το βιοσφαιρικό απόθεμα), στηριγμένη στις αρχές της αειφορίας των πόρων.
3. **Επικοινωνία** (logistics), (επιστημονική έρευνα, περιβαλλοντική εκπαίδευση, καταγραφή και παρακολούθηση των αλλαγών που συντελούνται σε τοπικό επίπεδο και ανταλλαγή απόψεων και συνεργασία πάνω σε τοπικά, εθνικά και διεθνή θέματα προστασίας του περιβάλλοντος και αειφορίας).

Στη Σαμαριά η προστατευόμενη περιοχή αποτελεί τον πυρήνα του Αποθέματος χωρίς να υπάρχουν θεσμοθετημένες οι άλλες δυο ζώνες. Ο πυρήνας αυτός περιέχει και την περιοχή του μονοπατιού, στην οποία υπάρχει διακίνηση πεζών με περιορισμούς θεσμοθετημένους στον κανονισμό λειτουργίας του Εθνικού Δρυμού. Σε ένα

διαχειριστικό σχέδιο που συντάχθηκε το 1996 για τον Εθνικό Δρυμό Λευκών Ορέων προβλέπεται η επέκταση των ορίων του Εθνικού Δρυμού σε έκταση 245.940 στρεμμάτων με τη δημιουργία μιας ζώνης- πυρήνα με αυξημένη προστασία και μιας περιφερειακής ζώνης. Σύμφωνα με το διαχειριστικό σχέδιο οι χρήσεις γης υποδεικνύουν την ύπαρξη δασών στον πυρήνα και βοσκοτόπων στην περιφερειακή ζώνη.³⁹

Ενότητα Π.4.3. Προγράμματα και Δράσεις στον Εθνικό Δρυμό Λευκών Ορέων.

Κάθε χρόνο η Διεύθυνση Δασών Χανίων παίρνει ορισμένα χρήματα από το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων για να καλύψει τα λειτουργικά έξοδα, καύσιμα, οδοιπορικά, ξυλεία, υλικά και άλλα έξοδα για εργασίες που γίνονται στο φαράγγι της Σαμαριάς. Το 2004 πήρε περίπου 80.000,00 € και για το 2005 πήρε περίπου 75.000,00 €.

Επίσης κάθε χρόνο πριν λειτουργήσει το φαράγγι για τους επισκέπτες γίνονται κάποιες εργασίες. Επειδή η πρόσληψη των εργατών αργεί, λόγω του ότι αργεί η κατανομή του προσωπικού, τα έργα αυτά γίνονται με εργολαβία. Η κύρια εργασία είναι η κατασκευή και συντήρηση του μονοπατιού (περίπου 60-70% του μονοπατιού) που κάθε χειμώνα χαλάει λόγω των ορμητικών νερών του ποταμού και των ξύλινων κατασκευών (παγκάκια, πινακίδες, καλάθια αγρήστων κ.α.). Η επισκευή τους κοστίζει περίπου 75.000,00 € το χρόνο που δίνονται από το περιφερειακό ταμείο. Το 2005 για την αποκατάσταση των ζημιών, το έργο έγινε με δημοπρασία και κόστισε 59.000,00 € και για την συντήρηση των περιφράξεων και των ξύλινων κατασκευών το έργο δόθηκε στον εργολάβο με απευθείας ανάθεση και στοίχισε 14.900,00 €. Ο εργολάβος παίρνει τους ίδιους εργάτες που αργότερα προσλαμβάνει η Διεύθυνση Δασών ως εποχιακούς εργάτες έτσι ώστε να έχουν εμπειρία στον Δρυμό.

Το 2004 η αποκατάσταση των ξύλινων κατασκευών στοίχισε 9.987,23 € και η αποκατάσταση άλλων ζημιών 37.170,11 €. Το 2003 η αποκατάσταση των μονοπατιών στοίχισε 34.123,11 € και η αποκατάσταση των ξύλινων κατασκευών στοίχισε 14.966,20 €. Όλες αυτές οι πιστώσεις δίνονται από την Περιφέρεια Κρήτης.

³⁹ Καργιολάκη Χαρίκλεια, Φαράγγι της Σαμαριάς: Αρχές και προβλήματα διαχείρισης, Διεύθυνση Δασών Χανίων, Χανιά, 2000, σ. 78.

Στον Εθνικό Δρυμό Λευκών Ορέων αυτό το χρονικό διάστημα «τρέχουν» διάφορα προγράμματα. Αυτά είναι:

➤ **Έργο: «Εθνικός Δρυμός Λευκών Ορέων: Απόθεμα Βιόσφαιρας Σαμαριάς (υλοποίηση συγκεκριμένων διαχειριστικών στόχων)».** Το έργο υπεβλήθη από τη Διεύθυνση Δασών Χανίων και εγκρίθηκε από το Υπουργείο Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων. Εντάχθηκε στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Περιβάλλον, μέτρο 8.1 «Προστασία και διαχείριση βιοτόπων- οικοτόπων, προστασία ειδών, περιοχές ιδιαίτερου φυσικού κάλλους» του Γ΄ Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης «Δράσεις για προστασία και ανάδειξη περιοχών και φύσης στις περιοχές NATURA 2000», με σχετική απόφαση 169083/7-11-2003 του Γενικού Γραμματέα του ΥΠΕΧΩΔΕ. Η υλοποίηση θα γίνει από τη Διεύθυνση Δασών Χανίων. Ο προϋπολογισμός του έργου είναι 704.540,00 €, αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το τέλος του 2006 και περιλαμβάνει 6 υποέργα:

1. *Μελέτη:* «Βελτίωση και εκσυγχρονισμός εσωτερικής έκθεσης κέντρου πληροφόρησης του Εθνικού Δρυμού Λευκών Ορέων στο Ξυλόσκαλο». Ο συνολικός προϋπολογισμός της μελέτης είναι 15.000,00 €.
2. *Υποέργο:* «Βελτίωση και εκσυγχρονισμός εσωτερικής έκθεσης κέντρου πληροφόρησης του Εθνικού Δρυμού Λευκών Ορέων στο Ξυλόσκαλο». Ο συνολικός προϋπολογισμός του υποέργου είναι 158.000,00 €.
3. *Υποέργο:* «Διαμόρφωση εξωτερικού χώρου βοτανικού μονοπατιού κέντρου πληροφόρησης Εθνικού Δρυμού Λευκών Ορέων». Ο συνολικός προϋπολογισμός του υποέργου είναι 203.000,00 €. Στόχος είναι η δημιουργία ενός κήπου με ενδημικά είδη των Λευκών Ορέων για την ανάδειξη υπαρχόντων ειδών χλωρίδας και παγκακιών για ανάπαυση, ώστε να είναι επισκέψιμος από την άποψη να δίνει υπηρεσίες περιβάλλοντος, εκπαίδευσης και αναψυχής.
4. *Υποέργο:* «Συμπλήρωση εξοπλισμού βοηθητικών χώρων κέντρου πληροφόρησης Εθνικού Δρυμού Λευκών Ορέων». Ο συνολικός προϋπολογισμός του υποέργου είναι 72.700,00 €. Σκοπός είναι η διαμόρφωση αιθουσών για περιβαλλοντική εκπαίδευση και ενημέρωση, εκσυγχρονισμός εξοπλισμού και διαμόρφωση Herbarium χώρου αποθήκευσης φυτών για επιστημονικούς σκοπούς με φυτά των Λευκών Ορέων.
5. *Υποέργο:* «Κατασκευή περσιτέρου πληροφόρησης στο παλιό οικισμό της Σαμαριάς». Η μελέτη για το συγκεκριμένο υποέργο είναι η πρώτη φάση της προσπάθειας για τη βελτιστοποίηση των δομών σχετικά με το περιβάλλον και

απευθύνεται στους πολυάριθμους επισκέπτες αλλά και προετοιμάζει το έδαφος για μια μελλοντική πιο παρεμβατική δράση του Εθνικού Δρυμού στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση με την οργάνωση επισκέψεων ομάδων σχολείων στον Δρυμό και στα Κέντρα Πληροφόρησης. Όλες οι αναφερόμενες δράσεις επιβάλλονται από το χαρακτήρα του Εθνικού Δρυμού αλλά και από τις ανειλημμένες υποχρεώσεις που έχει η χώρα μας στους διεθνείς οργανισμούς που έχουν τιμήσει τη Σαμαριά με την αναγνώρισή τους. Η υλοποίηση αυτού του έργου προστατεύει προβάλλοντας και αναδεικνύοντας τον πολύτιμο χώρο του Εθνικού Δρυμού, μιας περιοχής με ιδιαίτερη αισθητική, περιβαλλοντική και πολιτιστική αξία ενταγμένης σε μια από τις σπουδαιότερες μονάδες προσέλευσης επισκεπτών. Ταυτόχρονα συμβαδίζει απόλυτα με τις υποδείξεις του Συμβουλίου της Ευρώπης αλλά και τις υποχρεώσεις του Εθνικού Δρυμού προς την UNESCO, που έχει τιμήσει το χώρο με τον τίτλο του Αποθέματος της Βιόσφαιρας. Η αναστήλωση των οικημάτων του χωριού της Σαμαριάς αποτελεί σημαντική εξέλιξη στο ξαναζωντάνεμα του χωριού, αφού μια από τις υποχρεώσεις του Διαχειριστικού φορέα προς την UNESCO που έχει κηρύξει την περιοχή ως «Απόθεμα της Βιόσφαιρας» απαιτεί την ένταξη του ανθρώπου και της πολιτιστικής του κληρονομιάς στο προστατευόμενο αντικείμενο. Σήμερα η Διεύθυνση Δάσων Χανίων που διαχειρίζεται την περιοχή έχει αναστηλώσει μερικά από τα οικήματα της περιοχής. Αυτά χρησιμοποιούνται σαν φυλάκια για τη προσωρινή διαμονή των εποχιακών και μόνιμων υπαλλήλων. Η διανυκτέρευση στο φαράγγι απαγορεύεται από τον κανονισμό λειτουργίας του. Στα πλαίσια του έργου αυτού ένα από τα κτίρια του οικισμού αναστηλώθηκε. Το κτίριο ήταν το παλιό δώροφο ελαιοτριβείο που χρησίμευε για τη σύνθλιψη του ελαιοκάρπου. Στο ισόγειό του υπάρχουν ακόμα κάποια από τα μηχανήματα που χρησιμοποιούνταν, τα οποία είναι σε καλή κατάσταση και προβλέπεται στο μέλλον να γίνει μια αναπαράσταση του χώρου στην αρχική του κατάσταση. Στο κτίριο θα γίνει η κατάλληλη διαμόρφωση του χώρου έτσι ώστε να λειτουργεί ως χώρος έκθεσης και να δέχεται επισκέπτες. Στο χώρο αυτό προβλέπεται επίσης να παρουσιάζονται περιοδικά εκθέσεις φωτογραφίας, σκίτσου, παιδικού σχεδίου με διάφορα θέματα που σχετίζονται με τον Εθνικό Δρυμό Σαμαριάς. Ο χώρος μπορεί να λειτουργήσει σαν πόλος έλξης για την ενημέρωση και να αποτελέσει τον πυρήνα για την ανάδειξη του παλαιού οικισμού. Η πρώτη έκθεση που θα υλοποιηθεί θα έχει σαν θέμα «Η Σαμαριά και

ο κόσμος της, χθες, σήμερα, αύριο». Στο έργο προβλεπόταν η προμήθεια εξοπλισμού (φωτογραφικού- χαρτογραφικού υλικού και κορνιζάρισμά του, έπιπλο φύλαξης υλικού και ραφιών βιβλιοθήκης και αποθήκης, πυροσβεστήρες κ.α.) και εργασίες διαμόρφωσης του χώρου (δημιουργία καλντεριμιού στον προαύλιο χώρο, υποστήριξη τοίχων, κατασκευή εξώστη πάνω από την εξωτερική σκάλα, τοποθέτηση υαλοπινάκων στα υπάρχοντα παράθυρα, συντήρηση του κτιρίου κ.α.). Ο συνολικός προϋπολογισμός του υποέργου είναι 50.840,00 €. Το έργο αυτό παραδόθηκε στο τέλος του Σεπτεμβρίου 2005.

6. «Κέντρο Ενημέρωσης Αγίας Ρουμέλης, αποκατάσταση και λειτουργικότητα». Ο συνολικός προϋπολογισμός του υποέργου είναι 205.000,00 €. Ο Δήμος Σφακίων έχει παραχωρήσει το παλιό δημοτικό σχολείο με σκοπό την διαμόρφωση χώρου έκθεσης με αντικείμενο τη γεωλογία της περιοχής και πετρογραφία και τη σχέση της με τον άνθρωπο. Στόχος του έργου είναι η ανάπτυξη περιβαλλοντικών υποδομών ενημέρωσης και εκπαίδευσης. Στα πλαίσια του στόχου αυτού προχωράνε είτε στον εκσυγχρονισμό των υπάρχοντων δομών ή στη δημιουργία νέων. Το Περίπτερο Ενημέρωσης στον οικισμό της Σαμαριάς μαζί με το Κέντρο Πληροφόρησης στο Ξυλόσκαλο και το Κέντρο Ενημέρωσης στην Αγία Ρουμέλη στοχεύουν στην προστασία μέσω της ενημέρωσης και της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης των επισκεπτών του Εθνικού Δρυμού, υποδεικνύοντας την μοναδικότητα του χώρου αλλά και τους κύριους τρόπους υλοποίησης της προστασίας του.

➤ *Έργο: «Σαμαριά: Προστασία και αποκατάσταση τοπίου στους παλιούς οικισμούς».* Το έργο υπεβλήθη από τη Διεύθυνση Δασών Χανίων και εγκρίθηκε από το Γενικό Γραμματέα της Περιφέρειας Κρήτης. Συμβαδίζει απόλυτα με τις υποδείξεις του Συμβουλίου της Ευρώπης αλλά και τις αρχές διαχείρισης των Αποθεμάτων της Βιόσφαιρας. Η υλοποίηση θα γίνει από τη Διεύθυνση Δασών Χανίων. Το έργο έχει αρχίσει από το 2003, ο συνολικός προϋπολογισμός του είναι 727.765,02 € (75% κοινοτική συμμετοχή από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης κ' 25% εθνική συμμετοχή από το ΥΠΕΧΩΔΕ) και μέχρι σήμερα έχει φτάσει στα 663.223,87 €.

Η απαλλοτρίωση της έκτασης των 48.500 στρεμμάτων του Δρυμού και η πλήρης απομάκρυνση του ανθρώπου βοήθησε στην ανόρθωση του οικοσυστήματος όπου αυτό χρησιμοποιούνταν υπέρμετρα, αλλά ταυτόχρονα οδήγησε σε δραματικές

αλλαγές του τοπίου ιδιαίτερα στις περιπτώσεις που ο άνθρωπος συνέβαλε αποφασιστικά στην διαμόρφωσή του. Οι κατασκευές του ανθρώπου (διαμορφωμένα μονοπάτια και οι τοίχοι αντιστήριξης) δημιουργούσαν ένα χαρακτηριστικό τοπίο, που λειτουργούσε για αιώνες συμπληρωματικά του φυσικού τοπίου εμπλουτίζοντάς το αλλά και ταυτόχρονα προστατεύοντας το.

Ο παλιός οικισμός της Αγίας Ρουμέλης στην έξοδο του φαραγγιού επίσης εγκαταλείφθηκε στη δεκαετία του '70, καθώς η πλειοψηφία των κατοίκων του μετοίκησαν κοντά στην παραλία. Σήμερα στον οικισμό μένει μόνο μια ηλικιωμένη κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού, ενώ κάποια από τα σπίτια ανακαινίζονται για εποχιακή χρήση. Δυστυχώς όμως ο περιβάλλον χώρος με τις παλιές βαθμίδες και τα μονοπάτια έχει σχεδόν καταστραφεί με αποτέλεσμα να απαιτείται η άμεση ανακατασκευή τους. Ο λόγος είναι ότι και στους δύο οικισμούς οι βαθμίδες λειτουργούσαν αντιδιαβρωτικά, συγκρατώντας το χώμα.

Οι παλιοί οικισμοί της Σαμαριάς και της Αγίας Ρουμέλης αποτελούνταν από οικίες που συνδέονται μεταξύ τους και με το κεντρικό μονοπάτι με ένα δίκτυο μονοπατιών που προστατεύονταν πλευρικά με ξερολιθιές. Σήμερα οι πιο πολλές από αυτές τις ξερολιθιές έχουν γκρεμιστεί, το καλντερίμι έχει χαλάσει ενώ το πεύκο έχει διεισδύσει στην περιοχή πλησίον του παλιού οικισμού της Σαμαριάς, εκεί που πριν η περιοχή κηρυχθεί Εθνικός Δρυμός καλλιεργούνταν γεωργικά φυτά. Οι κίνδυνοι διάβρωσης αλλά και πυρκαγιάς είναι έντονοι αν η παρούσα κατάσταση αφεθεί όπως έχει.

Το έργο αυτό συμβάλει στην προστασία από τη διάβρωση και λειτουργεί προληπτικά έναντι του σοβαρού κινδύνου από φωτιά, ενώ ταυτόχρονα αποκαθιστά αισθητικά και πολιτιστικά το τοπίο στην πρότερη μορφή του. Θα γίνει η ανακατασκευή κάποιων παλιότερων βαθμίδων και καλντεριμιών και επίσης προστατευτικά από τη φωτιά δασοκομικά μέτρα μέσα στο ευρύτερο χώρο του οικισμού (καθαρισμοί υποορόφου, απομάκρυνση πεύκων, ενίσχυση της καλλιέργειας της ελιάς, της μουριάς και άλλων γεωργικών φυτών που υπήρχαν στην περιοχή). Τελικός στόχος του έργου είναι η προστασία του τοπίου αλλά και η αντιστροφή σε μια πιθανή πορεία υποβάθμισης (διάβρωση, ευφλεκτικότητα) του.

Οι εργασίες που θα πραγματοποιηθούν στα πλαίσια του έργου αυτού είναι:

Η ανακατασκευή πλευρικών τοιχίων κατά μήκος 1.100 μέτρων μονοπατιού. Τα ίχνη των μονοπατιών αυτών εμφανίζονται περιβάλλοντας κατά μήκος τις δυο πλευρές του μονοπατιού (το σύνολο της κατασκευής είναι 2.200 μέτρα πλευρικά τοιχία) και

βρίσκονται μέσα στον οικισμό της Σαμαριάς κατά μήκος του κεντρικού μονοπατιού πλησίον του οικισμού και του μονοπατιού που ενώνει τη Σαμαριά με την εκκλησία της Οσίας Μαρίας (σύνολο 750 μέτρα), και κοντά στον οικισμό της Αγίας Ρουμέλης (350 μέτρα από την έξοδο του φαραγγιού). Τα τοιχία αυτά θα γίνουν με ξηρολιθοδομή χωρίς αρμούς, με τη χρήση ελάχιστου τσιμέντου στο κέντρο της κατασκευής. Οι λίθοι που θα χρησιμοποιηθούν θα έχουν συλλεχθεί από την ευρύτερη γύρω περιοχή.

Η ανακατασκευή του οδοστρώματος (καλντερίμι) κατά μήκος του μονοπατιού σε συνολικό μήκος 400 μέτρων (350 μέτρα στην περιοχή της Σαμαριάς και 50 μέτρα στην περιοχή της Αγίας Ρουμέλης, με μέσο πλάτος καλντεριμιού 1,20 μ.).

Η ανακατασκευή βαθμίδων μήκους 2.000 μέτρων (1.500 μ. στην περιοχή του οικισμού Σαμαριάς και 500 μ. στην περιοχή της Αγίας Ρουμέλης). Τα τοιχία αυτά θα γίνουν με ξηρολιθοδομή χωρίς αρμούς, με τη χρήση τσιμέντου στηρικτικά στο κέντρο της κατασκευής και θα έχουν μέσο ύψος 1 μέτρο και πλάτος 0,50 μ. Οι λίθοι που θα χρησιμοποιηθούν θα έχουν συλλεχθεί από την ευρύτερη γύρω περιοχή.

Θα γίνουν επίσης δασοκομικοί χειρισμοί στον περιβάλλοντα χώρο του οικισμού της Σαμαριάς. Οι δασοκομικοί αυτοί χειρισμοί στοχεύουν στην αποκατάσταση του τοπίου όσο το δυνατόν πλησιέστερα στο παρελθόν με την αναδημιουργία του μωσαϊκού βλάστησης που αποτελούσε ιδιαίτερο τοπίο στους χώρους που ασκούνταν αγροκτηνοτροφικές δραστηριότητες. Στόχος είναι η αντιτυρική προστασία του τοπίου αλλά και η αισθητική και πολιτιστική αποκατάστασή του. Οι εργασίες περιλαμβάνουν κλαδεύσεις και περιποίηση των υπαρχόντων ελαιοδέντρων και απομάκρυνση των νεαρών ατόμων πεύκης. Σε γηραιότερα από 30 ετών άτομα θα γίνει απομάκρυνση του υποορόφου και της νεκρής φυλλάδας για λόγους αντιτυρικής προστασίας. Όλα τα νεκρά υλικά που θα συλλεγούν θα μεταφερθούν μέχρι τον οικισμό και είτε θα χρησιμοποιηθούν σαν καυσόξυλα στον οικισμό είτε θα απομακρυνθούν από εκεί μαζί με τα σκουπίδια της Σαμαριάς.

Ακόμα θα γίνουν φυτεύσεις διαφόρων δέντρων γεωργικών καλλιεργειών όπως κληματαριές, ροδιές, συκιές, αχλαδιές, μουριές, λεμονιές και αγριελιές. Θα καθαριστεί ο χώρος γύρω από τις εκκλησίες της Οσίας Μαρίας, του Άη Γιώργη και του Χριστού στη Σαμαριά και του Άη Γιώργη στην περιοχή της Αγίας Ρουμέλης, με απομάκρυνση των φυσικών αναδασώσεων και κλάδεμα των δέντρων.

Τέλος θα γίνουν εργασίες συγκράτησης του ποταμού στην περιοχή κοντά στον οικισμό της Σαμαριάς. Ο ποταμός κατά τη διάρκεια του χειμώνα μεταφέρει τεράστιους όγκους νερού με αποτέλεσμα την έντονη διάβρωση της κοίτης.

➤ *Έργο: «Ολοκλήρωση και εκσυγχρονισμός των δομών αντιπυρικής προστασίας του Δρυμού».* Το έργο θα γίνει με πιστώσεις από το Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Κρήτης με συνολικό προϋπολογισμό 210.000,00 €. Στόχος του είναι η βελτίωση των υποδομών αντιπυρικής προστασίας του κεντρικού τμήματος του Δρυμού, με έμφαση στην περιοχή του κεντρικού μονοπατιού κίνησης των επισκεπτών. Τα έργα που θα γίνουν είναι η πύκνωση του δικτύου των πυροσβεστικών φωλιών με την κατασκευή οκτώ νέων σε επικίνδυνα και καίρια σημεία του μονοπατιού, για την ευχέρεια προσβολής πυρκαγιάς από οποιονδήποτε εργαζόμενο ή επισκέπτη, τη συντήρηση και διαμόρφωση τεσσάρων μονοπατιών διαφυγής, από το κεντρικό μονοπάτι σε σημεία με λιγότερη δασική βλάστηση και άρα λιγότερο επικίνδυνα, των επισκεπτών και των εργαζομένων στον Εθνικό Δρυμό και κίνησης των πυροσβεστικών δυνάμεων, κατασκευή υδατοδεξαμενής, απομάκρυνση της ποσότητας νεκρής καύσιμης ύλης (πενκοβελόνες) χωρίς να προσβάλλεται η αισθητική του τοπίου και κατασκευή ξύλινων πινακίδων ενημέρωσης και σήμανσης.

➤ *Έργο: «Σήμανση Εθνικού Δρυμού Λευκών Ορέων».* Το έργο έγινε με πιστώσεις από το Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Κρήτης 2003-2004, με συνολικό προϋπολογισμό 25.500,00 €. Το έργο περιλαμβάνει την τοποθέτηση πινακίδων σε διάφορα σημεία μέσα στον Δρυμό.

Οι πινακίδες είναι γραμμένες σε τέσσερις γλώσσες (Ελληνικά, Αγγλικά, Γαλλικά, Γερμανικά) και είναι:

1. Ενημερωτικές. Τοποθετούνται στις εισόδους του φαραγγιού, σε διάφορα σημεία κατά μήκος της διαδρομής του μονοπατιού, σε σημεία στάσης και σε χώρους ανάπαυσης.
2. Κατεύθυνσης- θέσης. Δείχνουν που υπάρχει νερό και που είναι οι τουαλέτες.
3. Χιλιομετρικοί δείκτες που τοποθετούνται ανά χιλιόμετρο.
4. Απαγορευτικές- προειδοποιητικές. Στον Εθνικό Δρυμό Σαμαριάς απαγορεύονται κάποιες ενέργειες οι οποίες περιλαμβάνονται στον κανονισμό λειτουργίας του Εθνικού Δρυμού. Οι περισσότερες από τις απαγορεύσεις είναι σχεδιασμένες ζωγραφιστά (σε μορφή γραφιστικού σχεδίου) για να είναι κατανοητές από όλους τους επισκέπτες οποιασδήποτε εθνικότητας και γλώσσας.

➤ Στον Εθνικό δρυμό Σαμαριάς αυτή τη στιγμή «τρέχουν» δυο προγράμματα «Life-Φύση» της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την προστασία κάποιων ενδημικών φυτών και του γυπαετού, ενώ ταυτόχρονα γίνονται εργασίες για την ανάδειξη του περιβάλλοντος τους.

Το πρώτο πρόγραμμα «**Cretaplant**» αφορά στην προστασία ενδημικών φυτών, έχει διάρκεια 40 μηνών και έχει αρχίσει από τις 13 Δεκεμβρίου 2004, με συνολικό προϋπολογισμό 931.650,00 €. Το αντικείμενό του προγράμματος είναι η δημιουργία ενός πιλοτικού δικτύου «μικρο- αποθεμάτων φυτών», φυτών μοναδικών στη Δυτική Κρήτη και συγκεκριμένα στην περιοχή του Νομού Χανίων. Ανάδοχος του έργου είναι το Τμήμα Βιολογίας του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών και εταίροι η Διεύθυνση Δασών Χανίων και το Μεσογειακό Αγρονομικό Ινστιτούτο Χανίων (ΜΑΙΧ). Στα πλαίσια του προγράμματος έχουν επιλεγεί επτά περιοχές μέγιστης έκτασης περίπου 10 εκταρίων. Κάθε μια από τις περιοχές αυτές έχει σκοπό την προστασία ενός είδους προτεραιότητας για την Ευρωπαϊκή Ένωση με βάση την Οδηγία 92/43/ΕΟΚ, η οποία καθοδηγεί τα κράτη- μέλη στην προστασία των διαφορετικών τύπων οικοτόπων και των διαφορετικών ειδών χλωρίδας και πανίδας. Στο Νομό Χανίων υπάρχουν πέντε φυτά που ανήκουν στον κατάλογο των 40 ειδών προτεραιότητας που υπάρχουν στην Ελλάδα. Έχει γίνει ένας κατάλογος με 14 περιοχές οι οποίες βρίσκονται μέσα σε 3 του Δικτύου «NATURA 2000» και είναι τα Λευκά Όρη, η Ελαφώνησος και η Γραμβούσα. Πρόκειται για περιοχές φυσικού κάλλους και η προστασία σημαίνει περισσότερο τη διατήρηση των καλών συνθηκών σε αυτές τις περιοχές. Στόχος του προγράμματος είναι η ευαισθητοποίηση και η ενημέρωση του κοινού και των αρχών και η εφαρμογή ήπιων διαχειριστικών μέτρων. Επίσης θα υπάρξει επιτήρηση, φύλαξη και μακρόχρονη επιστημονική και τεχνική παρακολούθηση των ειδών με τη βοήθεια επιστημονικών οργάνων που θα εγκατασταθούν και με επιτόπια παρακολούθηση από ειδικές ομάδες. Ακόμα θα γίνει χαρτογράφηση των οικοτόπων, καταμέτρηση των πληθυσμών και σύνταξη διαχειριστικού σχεδίου για κάθε οικοτόπο.

Τα φυτά για προστασία στον Εθνικό Δρυμό Σαμαριάς είναι έξι: *Phoenix Theophrastii*, *Nepeta Sphaciotica* (που βρίσκεται στην κορυφή βουνών), *Bupleurum kakiskalae*, *Hupleurum aciferum* (που βρίσκεται σε γκρεμούς κοντά στη θάλασσα), *Anthemis glaberima* και *Cephalanthera cucullate*. Τα φυτά αυτά θα περιφραχθούν ώστε να είναι επισκέψιμα.

Τα αποτελέσματα του προγράμματος θα είναι η προστασία και η ορθή διαχείριση του πιλοτικού δικτύου «μικρο- αποθεμάτων φυτών», η εφαρμογή ενός

συστήματος πληροφοριών ποσοτικών δεδομένων για τη μελλοντική αιφροδική διαχείριση και διερεύνηση του δικτύου. Επίσης η ενεργός συμμετοχή των τοπικών κοινοτήτων ως αποτέλεσμα της αυξημένης εκτίμησης και ευαισθησίας σχετικά με τη σημασία της προστασίας της φύσης, η ενημέρωση και η συνεργασία με τις τοπικές κοινότητες και συγκεκριμένες ομάδες: τοπικές αρχές και διοικήσεις, βοσκούς, ορειβάτες, φυσιολάτρες, οικοπεριηγητές και οργανωτές/πράκτορες οικοτουρισμού, καθηγητές περιβαλλοντικής εκπαίδευσης, καθώς και μαθητές και νέους. Τέλος, η διερεύνηση της δυνατότητας ανάπτυξης του δικτύου «μικρο- αποθεμάτων φυτών» σε άλλες περιοχές της Κρήτης, αλλά και σε άλλες περιοχές της Ελλάδας που παρουσιάζουν μεγάλο ενδιαφέρον στα πλαίσια της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ.

Το δεύτερο πρόγραμμα αφορά στην προστασία του γυπαετού και την ανάδειξη του περιβάλλοντος του και αφορά και τους τέσσερις νομούς της Κρήτης. Το πρόγραμμα αυτό γίνεται με συνεργασία του Μουσείου Φυσικής Ιστορίας Κρήτης και της Διεύθυνσης Δασών της Περιφέρειας Κρήτης. Σκοπός του προγράμματος είναι η προστασία του γυπαετού με έργα προστασίας στους ορεινούς όγκους που κατοικεί ο γυπαετός και ανάδειξη των σημαντικών φυσικών περιοχών στον Νομό Χανίων. Το πρόγραμμα άρχισε στις 1/7/2002 και διαρκεί 48 μήνες έως 31/6/2006. Είναι συνολικού προϋπολογισμού 2.286.108,00 €. Από αυτά το 60% (1.371.665,00 €) δίνεται από την Ευρωπαϊκή Ένωση και το 40% (914.443,00 €) είναι η εθνική συμμετοχή.

Ενότητα II.4.4. Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης και Δράσεις στον Εθνικό Δρυμό.

Η περίμετρος του Εθνικού Δρυμού Λευκών Ορέων ορίζεται από τα όρια των Δήμων Μουσούρων, Σφακίων, Ανατολικού Σελίνου και Θερίσου.

Ο Δήμος Μουσούρων έχει πληθυσμό 4.785 κατοίκους, έκταση 191.744 στρέμματα, 12 Δημοτικά Διαμερίσματα με 20 οικισμούς και έχει έδρα τον Αλικιανό. Τα Δημοτικά Διαμερίσματα που βρίσκονται πριν την είσοδο στο φαράγγι της Σαμαριάς είναι οι Λάκκοι και τα Μεσκιά.

Ο Δήμος Σφακίων έχει έδρα τα Σφακιά και η έκτασή του καλύπτει το ¼ του νομού Χανίων, όχι όμως και αναλόγως πληθυσμιακά. Τα Δημοτικά Διαμερίσματα που βρίσκονται μετά την έξοδο από το φαράγγι της Σαμαριάς και στην περιφερειακή του ζώνη είναι η Ανόπολη, ο Άγιος Ιωάννης και η Αγία Ρουμέλη.

Ο Δήμος Ανατολικού Σελίνου έχει πληθυσμό 1.468 κατοίκους, έκταση 136.557 στρέμματα, έξι Δημοτικά Διαμερίσματα και έχει έδρα τον Καμπανό. Το Δημοτικό Διαμέρισμα που βρίσκεται στην περιφερειακή ζώνη του φαραγγιού της Σαμαριάς είναι η Σούγια.

Ο Δήμος Θέρισου έχει πληθυσμό 6.313 κατοίκους, έκταση 74.106 στρέμματα και έχει έδρα τον Βαμβακόπουλο. Το Δημοτικό Διαμέρισμα που βρίσκεται στην περιφερειακή ζώνη από το φαράγγι της Σαμαριάς είναι το Θέρισο.

Με τον Νόμο 2742/99 θεσπίστηκαν Φορείς Διαχείρισης των προστατευόμενων περιοχών, στα Διοικητικά Συμβούλια των οποίων προβλέπεται η συμμετοχή των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης α΄ και β΄ βαθμού.

Την απαράδεκτη εικόνα από πλευράς των έργων που γίνονται σε επίπεδο Τοπικής Αυτοδιοίκησης αποδεικνύει το ένα και μοναδικό –αλλά και ημιτελές- «κτίριο υποδοχής, πληροφόρησης-μονοπάτια Ομαλού (Λευκών Ορέων) Κρήτης». Οι εργασίες ξεκίνησαν το 2000 με πιστώσεις από το Β΄ Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης ύψους 494 εκατομμυρίων δραχμών. Το έργο εντάχθηκε στο πρόγραμμα «Τουρισμός – Πολιτισμός». Εντός του κτιρίου θα υπήρχαν χάρτες του δρυμού, ξεναγοί και συνοδοί των περιηγητών, προβολή ντοκιμαντέρ για τη γλωρίδα και την πανίδα, κλπ. Από όλα αυτά τίποτα απολύτως δεν έχει γίνει και το κτίριο έχει μείνει αναξιοποίητο, καθώς τα χρήματα του Β΄ Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης δόθηκαν για άλλες εργασίες, με συνέπεια ο εργολάβος να έχει σταματήσει την εξέλιξη του έργου.

Γενικά, τα χρήματα που εισπράττουν οι Δήμοι από τα έσοδα επισκεψιμότητας απορροφώνται κυρίως σε έργα υποδομών, συντήρησης δρόμων και καθαριότητας περιμετρικά του Εθνικού Δρυμού της Σαμαριάς. Ωστόσο, οι Δήμοι θα μπορούσαν να συνάψουν προγραμματικές συμβάσεις με το Υπουργείο Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων για την υλοποίηση έργων εντός του δρυμού, με μελέτες που θα εκπονούνταν από τη Διεύθυνση Δασών ή με ευθύνη τους. Κάτι τέτοιο βεβαίως δεν έχει γίνει ποτέ μέχρι σήμερα.

ΜΕΡΟΣ ΙΙΙ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο - ΣΕ ΤΕΛΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

Ενότητα ΙΙΙ.5.1. Συμπεράσματα

Οι προτάσεις των φορέων της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στο νομό Χανίων, είτε σε Α' είτε σε Β' βαθμό, δυστυχώς είναι περιορισμένες και εξαντλούνται στη συγγραφή επιστολών προς τις αρμόδιες Υπηρεσίες, υπουργούς, βουλευτές και θεσμικούς παράγοντες. Εδώ και πολλά χρόνια η κατάσταση αναφορικά με την ανάπτυξη του Εθνικού Δρυμού Σαμαριάς παραμένει στάσιμη σε αντίθεση με το τι πρεσβεύει το φαράγγι για το Νομό Χανίων και την Κρήτη γενικότερα, όντας ο σπουδαιότερος πόλος έλξης ντόπιων και ξένων επισκεπτών.

Η επίσκεψη στους όμορους Δήμους και τη Νομαρχία Χανίων, αλλά και η επιτόπια έρευνα σε δείγμα επισκεπτών του δρυμού, βοήθησαν στο να καταλήξει η έρευνα σε ορισμένα συμπεράσματα τα οποία με τη σειρά τους μας οδηγούν και σε συγκεκριμένες προτάσεις για τους εμπλεκόμενους φορείς.

Διαπιστώθηκε πως η Τοπική Αυτοδιοίκηση, Α' και Β' βαθμού δεν έχει σχεδόν καμία αρμοδιότητα στη διαχείριση του Εθνικού Δρυμού της Σαμαριάς, όπου απόλυτος «κυρίαρχος» αποφάσεων και δράσεων είναι η Διεύθυνση Δασών Χανίων και κατ' επέκταση η Περιφέρεια Κρήτης. Απόλυτη είναι η συμφωνία των εκπροσώπων της Αυτοδιοίκησης για αλλαγή του τρόπου διοίκησης και λήψης αποφάσεων με την ενεργοποίηση του Ενιαίου Φορέα Διαχείρισης που θα είναι υπεύθυνος για οτιδήποτε αφορά το φαράγγι της Σαμαριάς και τη γύρω περιοχή.

Είναι χαρακτηριστικό πως ο εκάστοτε Νομάρχης Χανίων κινεί διαρκώς το θέμα με επιστολές του προς τα αρμόδια όργανα, κάτι βεβαίως που δεν φτάνει για να παρθούν οι ριζικές αποφάσεις που απαιτούνται για τις αλλαγές που πρέπει να γίνουν, ειδικά ως προς τον Ενιαίο Φορέα Διαχείρισης που θα αποτελέσει και την αφετηρία για μία ανοδική πορεία του φαραγγιού.

Για να είναι αποτελεσματικός ο εθνικός στόχος της προστασίας και ανάδειξης του Εθνικού Δρυμού Σαμαριάς και κατ' επέκταση του Ορεινού Όγκου του Νομού Χανίων (Δίκτυο Ορεινών Όγκων Λευκών Ορέων) απαιτείται η άμεση χρηματοδότηση ειδικής περιβαλλοντικής μελέτης με αντικείμενο έρευνας το σύνολο των στρεμμάτων,

με δεδομένη τη συνεργασία της Διεύθυνσης Δασών, θέση που στηρίζεται απόλυτα από τη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Χανίων και κινείται από καιρού εις καιρό.

Επιπλέον, επείγει ο προγραμματισμός της απαλλοτριώσης των 50.000 αναγκαίων επιπλέον στρεμμάτων πλήρους προστασίας πέραν των 48.500 απαλλοτριωθέντων κατά το παρελθόν, τα οποία αφορούσαν μόνο τον πυρήνα του Εθνικού Δρυμού Σαμαριάς.

Το σημείο αυτό είναι εξαιρετικά λεπτής σημασίας καθώς οι γειτνιάζουσες με τον πυρήνα του δρυμού εκτάσεις δεν έχουν αξιολογηθεί μέχρι σήμερα.

Οι συγκεκριμένες εκτάσεις διακρίνονται σε τρεις κατηγορίες:

- Οι κορυφές των Λευκών Ορέων που βρίσκονται ανατολικά και βορειοανατολικά του Εθνικού Δρυμού,

- Η έκταση που βρίσκεται νοτίως των κορυφών και ανατολικά-νοτιοανατολικά του Εθνικού Δρυμού και περιλαμβάνει το φαράγγι της Ελυγιάς και εκτείνεται μέχρι το φαράγγι της Αράδαινας και

- Τα φαράγγια Κλάδου και Τρυπητής που βρίσκονται δυτικά και νοτιοδυτικά του Εθνικού Δρυμού.

Σε ότι έχει να κάνει με τα χρήματα που αποδίδονται στους Δήμους, δυστυχώς σημειώνεται έντονη έλλειψη διαχειριστικού ελέγχου, με συνέπεια να μη χρησιμοποιούνται με βάση την περιβαλλοντική αναπτυξιακή λογική που θέλει τη δημιουργία έργων προστασίας ή ήπιας ανάπτυξης, αλλά και οικοτουριστικών δραστηριοτήτων, πάντα φιλικών προς το περιβάλλον.

Αξίζει να επισημανθεί επίσης ότι οι Δήμοι δεν μπορούν να αναλάβουν σχεδόν καμία πρωτοβουλία, πέραν των ενεργειών της Διεύθυνσης Δασών, προκειμένου να κάνουν έργα περιμετρικά του Δρυμού. Τα χρήματα που εισπράττουν οι τέσσερις δήμοι από τα έσοδα επισκεψιμότητας του φαραγγιού είναι πολύ λίγα και το ελάχιστο που μπορούν να κάνουν με αυτά είναι να πληρώνουν τους εργάτες καθαριότητας και να συντηρούν μερικούς δρόμους.

Αν και η οικονομική ανάπτυξη της ευρύτερης περιοχής οφείλεται κατά κύριο λόγο στην ύπαρξη του Εθνικού Δρυμού και στην εκμετάλλευσή του, ωστόσο ένα πολύ μικρό ποσοστό από τη δυναμικότητά του τελικώς αξιοποιείται. Το γεγονός ότι το 70% των εισπράξεων αποδίδεται σε άλλους εθνικούς δρυμούς της χώρας αποτελεί ανασταλτικό παράγοντα. Μόνο η αυτοχρηματοδότηση έργων και η επαναφορά και χρήση όλων των εσόδων του φαραγγιού για δραστηριότητες του Αποθέματος της Βιόσφαιρας θα καθιστούσε δυνατή τη βιώσιμη ανάπτυξη του δρυμού.

Παράλληλα, η αποκλειστικότητα χρήσης του σήματος Αποθέματος της Βιόσφαιρας σε προϊόντα που παράγονται αποκλειστικά στην περιοχή, αλλά και η περιβαλλοντικά αποδεκτή ορθολογική αξιοποίηση και των υπολοίπων πολιτισμικών και φυσικών στοιχείων θα μπορούσε να αυξήσει τα έσοδα στο πολλαπλάσιο.

Θα πρέπει όμως να σημειωθεί ότι ο άνθρωπος είναι απλός επισκέπτης του δρυμού, με συνέπεια να μην πληρείται προς το παρόν το βασικό κριτήριο της ανθρώπινης παρουσίας στο απόθεμα της βιόσφαιρας. Οπότε, κρίνεται σκόπιμο να γίνουν συντονισμένες ενέργειες, ώστε να αυξηθούν τα όρια του Εθνικού Δρυμού και να μεγαλώσει έτσι και η ζώνη αποθέματος της βιόσφαιρας.

Επειδή προηγουμένως έγινε αναφορά στα φυσικά και πολιτισμικά στοιχεία της περιοχής, αξίζει να σημειωθεί ότι απουσιάζει η καταγραφή και μελέτη της εξέλιξης των ανάλογων φυσικών και πολιτισμικών στοιχείων. Σύμφωνα με τη Διεύθυνση Δασών Χανίων, μόνο στα όρια του φαραγγιού της Σαμαριάς διενεργούνται επιστημονικές έρευνες από ακαδημαϊκούς και άλλους επιστημονικούς φορείς, οι οποίες είναι κυρίως βοτανικές σε επίπεδο οικοσυστημάτων, ορνιθολογικές και γεωλογικές. Παρά το γεγονός ότι για να γίνει κάποια έρευνα απαιτείται άδεια από το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, τα αποτελέσματα σχεδόν ποτέ δεν κοινοποιούνται στη Διεύθυνση Δασών που έχει και το μεγαλύτερο μέρος της ευθύνης για τον Εθνικό Δρυμό.

Αποτέλεσμα; Η μη αξιοποίηση της επιστημονικής έρευνας που θα μπορούσε να δώσει χρήσιμα στοιχεία στην αρμόδια Υπηρεσία. Δεδομένη δε, είναι και η έλλειψη συντονισμού στις έρευνες που διενεργούνται, ενώ μέχρι και σήμερα οι Διαχειριστικές Αρχές του Φαραγγιού δεν έχουν τα απαραίτητα στοιχεία ώστε να προβούν σε ειδικές μελέτες οι οποίες θα απαντήσουν σε πολλά ερωτήματα που έχουν να κάνουν με τη διαχείριση του δρυμού.

Για να γίνουν κατανοητά τα προτεινόμενα αναφορικά με το φορέα διαχείρισης του Εθνικού Δρυμού Λευκών Ορέων θα πρέπει να σημειωθεί ότι οι στόχοι διαχείρισης των δασών –όπως ορίζονται για τη Δασική Υπηρεσία- δεν είναι ταυτόσημοι με τους στόχους διαχείρισης των Εθνικών Πάρκων και Δρυμών, κάτι που συνεπάγεται και εξειδικευμένη εκπαίδευση και μετεκπαίδευση του προσωπικού στο αντικείμενο. Η εν λόγω υπηρεσία που θα λειτουργεί στα πλαίσια του Ενιαίου Φορέα Διαχείρισης Λευκών Ορέων θα πρέπει να έχει τη δική της οργάνωση, αυτοτελή επαγγελματική ιεραρχία και σημαντικό βαθμό ανεξαρτησίας από τη Διεύθυνση Δασών.

Ο Εθνικός Δρυμός Σαμαριάς γειτνιάζει με εκτάσεις και βιότοπους των οποίων τα οικολογικά, στοιχεία είναι υπερπολύτιμα και πρέπει να διατηρηθούν. Όσο μεγαλύτερη είναι μία έκταση τόσο καλύτερη προστασία μπορεί να προσφέρει στη χλωρίδα και πανίδα, καθώς και μεγαλύτερη ευχέρεια στο διαχειριστή να βρει ορθολογικές λύσεις. Η έκταση του Εθνικού Δρυμού Σαμαριάς προτείνεται να αυξηθεί, αρκεί να τηρούνται και οι απαραίτητες προϋποθέσεις για την προστασία της. Στα όρια αναπτύσσονται δραστηριότητες που δεν συνάδουν με τα μέτρα που λαμβάνονται κατά καιρούς για την προστασία των αποθεμάτων της βιόσφαιρας, τόσο σε τοπικό επίπεδο, όσο και με βάση τα διεθνώς ισχύοντα. Πολλές φορές η υπερβόσκηση καταστρέφει τη χλωρίδα, ενώ κάθε χρόνο παρατηρείται το φαινόμενο να σημειώνονται εμπρησμοί στις πέριξ των ορίων περιοχές, προκειμένου να δημιουργηθούν βοσκότοποι όμοροι του Δρυμού. Είναι κάτι που καταγγέλλεται κάθε χρόνο από την Πυροσβεστική Υπηρεσία, ωστόσο δε λαμβάνονται σχεδόν ποτέ τα κατάλληλα μέτρα, ούτε συλλαμβάνονται οι υπαίτιοι, αφού ο νόμος της σιωπής κρατά κλειστά τα στόματα. Αναμφισβήτητα πρόκειται για ένα σημείο στο οποίο δεν φέρει καμία ευθύνη ο Διαχειριστικός Φορέας, ούτε η Διεύθυνση Δασών, ούτε οι τέσσερις Δήμοι ή η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση.

Από τους πίνακες επισκεψιμότητας στο παράρτημα βλέπουμε ότι η κίνηση των επισκεπτών τα τελευταία χρόνια έχει μειωθεί σημαντικά, οπότε θα πρέπει όλοι οι φορείς που ασχολούνται με το φαράγγι της Σαμαριάς να αναλογιστούν τι φταίει και πως μπορούν να «τραβήξουν» τους επισκέπτες πίσω στον δρυμό.

Ενδεικτικά, από το στατιστικό δείγμα των επισκεπτών που ρωτήθηκαν προκύπτει μία σειρά από προβλήματα που είναι κάτι παραπάνω από ορατά και δυστυχώς δε γίνεται μία σταδιακή προσπάθεια επίλυσής τους χρόνο με το χρόνο. Αν και οι τουρίστες που απάντησαν ότι εντόπισαν κάποιο πρόβλημα είναι λιγότεροι από τους ικανοποιημένους που δεν είδαν απολύτως τίποτα, σε μείζον ζήτημα αναδεικνύεται αυτό της Α'θμιας φροντίδας υγείας. Κάθε χρόνο υπάρχουν αναρίθμητα περιστατικά τραυματισμών εντός του φαραγγιού σε διάφορα σημεία του και σίγουρα η εικόνα της μεταφοράς με... γαϊδούρι στις δύο εξόδους δεν είναι και η καλύτερη, αν μάλιστα αναλογιστεί κάποιος ότι εκτός από πρώτες βοήθειες δεν μπορεί να προσφερθεί τίποτε άλλο μέσα στο φαράγγι και ειδικά στον οικισμό της Σαμαριάς. Για να μην αναφέρουμε ότι κάθε καλοκαίρι η εύρεση γιατρού είναι ένα ανυπερβλήτο εμπόδιο. Στην κατεύθυνση λοιπόν αυτή, οφείλουν, είτε οι Δήμοι –στο μέτρο του δυνατού- είτε η Διεύθυνση Δασών Χανίων να αναλάβουν πρωτοβουλίες και να ζητήσουν αν όχι απαιτήσουν τη διευθέτηση του προβλήματος τουλάχιστον δύο μήνες πριν το επίσημο άνοιγμα του Δρυμού.

Να προστεθεί, δε ότι όπως προκύπτει από την έρευνα, αρκετοί «λεπτολόγοι» επισκέπτες με ιδιαίτερη ευαισθησία σε θέματα περιβάλλοντος, ορμώνοι προφανώς από τα ισχύοντα στις χώρες τους, σημειώνουν ότι δεν λαμβάνονται τα προβλεπόμενα μέτρα προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος, χωρίς ωστόσο να γίνονται και σαφείς για το τι μπορεί να γίνει, σε μία περιοχή που είναι γνωστό ότι έχει ενταχθεί στο δίκτυο NATURA 2000. Κάτι τέτοιο βεβαίως, αν και μπορεί να ληφθεί υπ' όψιν από τους εμπλεκόμενους φορείς, κρίνεται ως στοιχείο ανεπαρκές, καθώς το ποσοστό είναι αρκετά μικρό και εκφράζεται από μία συγκεκριμένη μερίδα επισκεπτών, αφού και τα τρία άτομα που απάντησαν έτσι ανήκαν στην ίδια ομάδα περιηγητών.

Ως προς το τι αρέσει περισσότερο στους επισκέπτες, ανακύπτει μία παράμετρος που δεν έχει ληφθεί υπ' όψιν σε μεγάλο ποσοστό, αναφορικά με την προβολή του Δρυμού. Ενώ το φαράγγι της Σαμαριάς φημίζεται για τη σπάνια χλωρίδα και πανίδα του, το μεγαλύτερο ποσοστό των επισκεπτών κάνει λόγο για την ομορφιά του φυσικού τοπίου και μάλιστα σε κάποια συγκεκριμένα σημεία όπως το Ξυλόσκαλο ή οι Πόρτες. Εκεί που πρέπει να σταθούν σίγουρα οι φορείς σε περίπτωση αξιοποίησης της έρευνας είναι τα αξιοθέατα-μνημεία του φαραγγιού που επισημαίνεται από πολλούς επισκέπτες. Είναι ένα κομμάτι που δεν έχει προβληθεί όσο πρέπει, καθώς δίνεται έμφαση μόνο σε ότι έχει να κάνει με τη χλωρίδα και την πανίδα του φαραγγιού και τίποτα παραπάνω, είτε σε διαφημιστικές καμπάνιες, είτε σε πληροφοριακά φυλλάδια.

Σε ότι σχετίζεται με το ερωτηματολόγιο-συνέντευξη με τους τέσσερις Δημάρχους των όμορων Δήμων, αλλά και τη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Χανίων, θα πρέπει να επισημανθεί για μία ακόμη φορά η πλήρης συμφωνία όλων για τις ελάχιστες δυνατότητες που έχουν ως προς την ανάπτυξη του Δρυμού. Γι' αυτό το λόγο και είναι ομόφωνα σύμφωνοι όλοι για τη συμμετοχή τους στον Ενιαίο Φορέα Διαχείρισης Λευκών Ορέων, όπως επίσης και ομόφωνα αρνητική είναι η απάντηση για το αν κάνουν έργα εντός του Δρυμού. Έρχεται λοιπόν λογικά το ερώτημα, πως να γίνουν έργα όταν από τη μία πλευρά τα χρήματα που διατίθενται είναι ελάχιστα και από την άλλη δεν υπάρχει τοπική συμμετοχή των φορέων, με τη διαχείριση να ασκείται ουσιαστικά σε κεντρικό περιφερειακό –και ίσως πλέον γραφειοκρατικό- επίπεδο; Το όραμα της περαιτέρω ανάπτυξης του φαραγγιού περνάει μέσα από τον Ενιαίο Φορέα Διαχείρισης Λευκών Ορέων. Και βέβαια, η κατάληξη των συμπερασμάτων, αφού όλα περνούν μέσα από την διαχείριση κονδυλίων και την καταβολή πιστώσεων, είναι το «ηλίου φαεινότερο». Τα έσοδα από την επισκεψιμότητα του φαραγγιού θα πρέπει να αποδοθούν στο μεγαλύτερο μέρος τους στο Νομό Χανίων ώστε να μπορέσει να

αξιοποιηθεί καλύτερα το Φαράγγι και να μπορεί να συντηρεί και άλλους δρυμούς της χώρας.

Ο στόχος λοιπόν της συγκεκριμένης έρευνας επιτεύχθηκε, με την έννοια ότι κατάφερε να αναδείξει μείζονα προβλήματα του Εθνικού Δρυμού. Και οι διαδικασίες όμως που ακολουθήθηκαν, προκειμένου να φτάσουμε σε καταληκτικό σημείο απέδειξαν ότι σε τοπικό επίπεδο τα προβλήματα αυτά έρχονται ανά τακτά χρονικά διαστήματα στην επικαιρότητα, αλλά δυστυχώς δεν δίνονται λύσεις και πολύ περισσότερο οριστικές.

Ενότητα III.5.2. Προτάσεις

Αν μέσα από τα συμπεράσματα ο ερευνητής οφείλει να προτείνει και λύσεις τότε θα πρέπει να εστιάσουμε κυρίως σε δύο και στα πιθανά αποτελέσματα που θα επιφέρουν. Κατά πρώτο λόγο θα πρέπει να επεκταθεί ο Εθνικός Δρυμός Σαμαριάς, ώστε με την επέκτασή του να συντελέσει όχι μόνο στη διατήρηση και προστασία του οικοσυστήματος της περιοχής, αλλά και να συμβάλει ενεργά στην ανάπτυξη του οικολογικού τουρισμού και του αγροτουρισμού, αρκεί βεβαίως να διατεθούν τα κατάλληλα κονδύλια και να γίνουν οι ανάλογες επενδύσεις. Μόνο με αυτό τον τρόπο θα έρθουν έσοδα στους κατοίκους της περιοχής που περιμένουν τους τουριστικούς καλοκαιρινούς μήνες για να ενισχύσουν το εισόδημά τους.

Γίνεται πάντως αντιληπτό πως τυχόν επέκταση και εκχώρηση επιπλέον αρμοδιοτήτων στους Δήμους ή το Φορέα Διαχείρισης δεν μπορεί να γίνει μόνο με τα χρήματα από το 30% των εισπράξεων. Πρέπει δηλαδή να ληφθεί μέριμνα αλλαγής του κανονισμού επί των εισπράξεων, ώστε να μένει μεγαλύτερο ποσοστό στο Νομό προς εκμετάλλευση με στόχο την ανάπτυξη του Φαραγγιού. Δε νοείται τα χρήματα του Εθνικού Δρυμού Σαμαριάς να «συντηρούν» τους υπόλοιπους δρυμούς της χώρας και με δεδομένο το ότι βάσει νόμου έχουν δημιουργηθεί Φορείς Διαχείρισης και των υπόλοιπων Εθνικών Δρυμών, εκτός του Εθνικού Δρυμού Σουνίου, θα πρέπει κάθε Εθνικός Δρυμός να θεσπίσει εισιτήριο εισόδου και από τα χρήματα που θα εισπράττει να γίνεται η διαχείρισή του. Έτσι, όλα τα χρήματα που θα εισπράττονται από τον Εθνικό Δρυμό Λευκών Ορέων δε θα δίνονται για την κάλυψη των αναγκών όλων των δρυμών της χώρας, αλλά θα μένουν τουλάχιστον κατά το μεγαλύτερο μέρος τους στα Χανιά και θα διαχειρίζονται από τον Ενιαίο Φορέα Διαχείρισης Λευκών Ορέων.

Για να συμβούν βεβαίως τα παραπάνω, απαραίτητη είναι η λειτουργία του Ενιαίου Φορέα Διαχείρισης, όπου η Τοπική Αυτοδιοίκηση θα έχει σημαίνοντα λόγο στις αποφάσεις και δράσεις του Δρυμού. Δε νοείται μία και μόνο υπηρεσία όπως η Διεύθυνση Δασών να έχει επωμιστεί το σύνολο των ευθυνών. Θα πρέπει να καθοριστεί ως στόχος η αποκέντρωση αρμοδιοτήτων προς την Τοπική Αυτοδιοίκηση που θα έχει ως αποτέλεσμα την ανάπτυξη και παρακείμενων περιοχών.

Θα πρέπει να τονιστεί επίσης ότι, όπως προκύπτει από το στατιστικό δείγμα, αρκετοί επισκέπτες δηλώνουν ότι δε λαμβάνονται μέτρα προστασίας του περιβάλλοντος.

Και επειδή η ευρύτερη περιοχή έχει επίσης ιδιαίτερο φυσικό κάλλος ο βαθμός αντοχής του φαραγγιού της Σαμαριάς έχει μειωθεί πάρα πολύ –ιδιαίτερα στο κεντρικό μονοπάτι- κρίνεται απαραίτητο να βρεθούν άλλες διαδρομές για τους επισκέπτες. Σύμφωνα με το Γενικό Διαχειριστικό Σχέδιο Εθνικού Δρυμού Λευκών Ορέων (Σαμαριάς) το κεντρικό μονοπάτι έφτασε τα όρια κορεσμού και για το λόγο αυτό θα πρέπει να γίνει μια προσπάθεια «αποκέντρωσης» των πεζοπόρων από το φαράγγι της Σαμαριάς προς άλλα σημεία της περιοχής των Λευκών Ορέων, ώστε να αναδειχθούν τα υπόλοιπα φαράγγια και μονοπάτια.

Ο νέος δρυμός θα ονομάζεται Εθνικός Δρυμός Λευκών Ορέων με συνολική έκταση 305.274,28 στρέμματα και η διαχείριση δεν θα είναι ενιαία σε όλη του την έκταση, αλλά διαχωρισμένη σε ζώνες με πυρήνα τα 48.500 στρέμματα του φαραγγιού της Σαμαριάς και τα άλλα 50.000 που η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Χανίων κρίνει σκόπιμο να απαλλοτριωθούν και με περιφερειακή ζώνη τον υπόλοιπο ορεινό όγκων των Λευκών Ορέων. Με τη διεύρυνση γίνεται πράξη ο τίτλος που έχει ως τώρα, δηλαδή Απόθεμα Βιόσφαιρας της UNESCO, όμως όραμα όλων των εμπλεκόμενων φορέων είναι ο Δρυμός να φτάσει σε έκταση τα 523.000 στρέμματα, όσα δηλαδή και τα όρια του δικτύου NATURA 2000.

Αναφορικά με την προβολή του Δρυμού, ενθαρρυντικό είναι το μήνυμα του δείγματος ότι η δουλειά που γίνεται μέσω πληροφοριακών εντύπων στο εξωτερικό είναι πολύ καλή. Μήπως όμως χρειάζεται ανανέωση αυτών των εντύπων; Μήπως θα πρέπει να δοθεί βάρος στα αξιοθέατα και μνημεία του φαραγγιού της Σαμαριάς, που υστερούν σε προβολή μπροστά στην ούτως ή άλλως πλούσια χλωρίδα και πανίδα;

Αν και η Τοπική Αυτοδιοίκηση δεν μπορεί να κάνει πολλά μέσα στο Δρυμό, ωστόσο μπορεί να προσφέρει πολλά περισσότερα μέχρι το Δρυμό, είτε από τον Ομαλό, είτε από την Αγία Ρουμέλη. Για παράδειγμα, ο δρόμος από τη στιγμή που ο επισκέπτης αφήνει την εθνική οδό μέχρι και τον Ομαλό κρίνεται επεικώς απαράδεκτος και δεν μπορεί να αξιοποιηθεί τουριστικά ώστε να διέρχονται λεωφορεία με άνεση και χωρίς να δημιουργούνται προβλήματα κυκλοφορίας. Εδώ και πολλά χρόνια το θέμα συζητείται τόσο σε επίπεδο Α' όσο και Β' βαθμού Τοπικής Αυτοδιοίκησης, ουδείς όμως παίρνει την ευθύνη επίλυσης. Το ίδιο πρόβλημα υπάρχει και από την πλευρά της Αγίας Ρουμέλης, αφού μόνο ένα μονοπάτι τη συνδέει με τα Σφακιά, ενώ η μετακίνηση των τουριστών γίνεται με караβάκι.

Υπάρχει ένα ερώτημα-κλειδί προς τους φορείς της Αυτοδιοίκησης που περικλείει όλο το πνεύμα της συγκεκριμένης εργασίας. Γιατί δεν έχει λειτουργήσει

μέχρι σήμερα ο Ενιαίος Φορέας Διαχείρισης του Εθνικού Δρυμού Λευκών Ορέων; Η απάντηση δεν έρχεται ούτε από τους ίδιους, όμως το γενικότερο πιστεύω είναι πως η λέξη «ενιαίος» είναι αυτή που κρύβει πίσω της όλη την ουσία. Για να γίνει πράξη απαιτείται ανταλλαγή απόψεων, συναίνεση και συγκαταβατικότητα. Αυτή είναι μία πρόταση που για διάφορους «τοπικούς» ως επί το πλείστον λόγους δεν μετουσιώνεται σε πράξη. Χρειάζεται λοιπόν να πειστούν άπαντες ότι δε χωρούν μικροσκοπιμότητες στην ανάπτυξη και ανάδειξη της ευρύτερης περιοχής. Αν λοιπόν λογίζεται ως πρόταση να καθίσουν όλοι γύρω από ένα οριστικό τραπέζι διαλόγου, τότε αυτή είναι και η πιο ουσιαστική.

Κάθε χρόνο, τα χρήματα με τα οποία επιδοτείται το φαράγγι της Σαμαριάς λιγοστεύουν, ενώ αντιθέτως οι ανάγκες μεγαλώνουν. Ολοένα και πιο απαιτητικοί τουρίστες αναζητούν το κάτι παραπάνω από τις ήδη προσφερόμενες υπηρεσίες. Ζητούμενο είναι να φύγουν ευχαριστημένοι και να αναγκαστούν να ξαναέρθουν στο Φαράγγι. Δυστυχώς, οι Αρχές των Χανίων, με τις απαντήσεις που έδωσαν, δεν ικανοποίησαν αυτό το ερώτημα. Το φαράγγι της Σαμαριάς προσεγγίζεται ως τουριστικό αξιοθέατο και τίποτα παραπάνω, τουλάχιστον προς το παρόν. Και αν αυτό λογίζεται ως συμπέρασμα, τότε θα πρέπει να αναρωτηθούν πολύ καλά οι εμπλεκόμενοι φορείς για τις προτάσεις που πρέπει επιτέλους να κάνουν από την πλευρά τους, εκτός από τις επιστημονικές προσεγγίσεις που γίνονται κατά καιρούς, προκειμένου να αλλάξει η κατάσταση αυτή της αδιαφορίας που επιδεικνύεται από αυτούς που πρέπει να επιδείξουν πραγματικό ενδιαφέρον.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

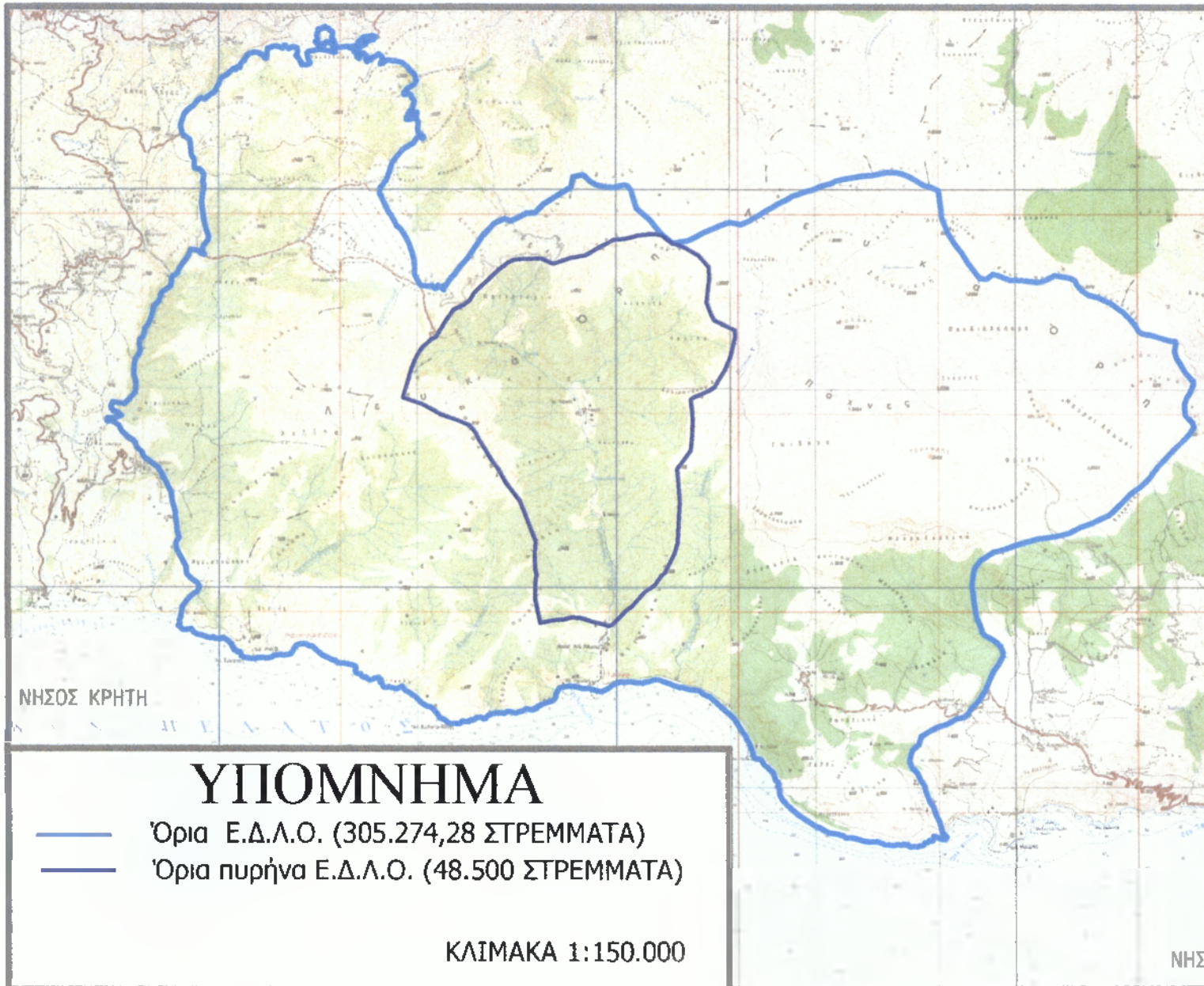
- Διεύθυνση Δασών Χανίων, Γενικό Διαχειριστικό Σχέδιο Εθνικού Δρυμού Λευκών Ορέων (Σαμαριάς), Θεσσαλονίκη, Νοέμβριος 1996.
- Καργιολάκη Χαρίκλεια, Φαράγγι της Σαμαριάς: Αρχές και προβλήματα διαχείρισης, Διεύθυνση Δασών Χανίων, Χανιά, 2000.
- Μακριδάκης Χ. Ανέστης, Σαμαριά. Το βασίλειο του αγριμιού της Κρήτης, Εκδόσεις Δαπάναις, Αθήνα, 1961.
- Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Χανίων, Περιβάλλον και Τοπική Ανάπτυξη, Αγροτικός Αύγουστος, Χανιά, 2003.
- Παπακωνσταντινίδης Λεωνίδας, Τουρισμός- Αγροτουρισμός και Τοπική Αυτοδιοίκηση, Καλαμάτα, 2001.
- Υπουργείο Γεωργίας, Γενική Γραμματεία Δασών και Φυσικού Περιβάλλοντος, Εθνικοί Δρυμοί της Ελλάδας, Αθήνα, 2002.

ΔΙΑΣΥΝΔΕΣΜΟΙ

(Οι διασύνδεσμοι που παρατίθενται είναι ενδεικτικοί και έχουν επισκεφθεί κατά τη διάρκεια της εργασίας)

- www.chania-chania.gr
- www.cretetournet.gr
- www.deltanet.gr
- www.disabled.gr
- www.ecotravel.gr
- www.ee.teihal.gr
- www.ekby.gr
- www.eot.gr
- www.explorecrete.com
- www.google.com
- www.greek-ecotourism.gr
- www.in.gr
- www.minagric.gr
- www.neo.gr
- www.neos-omalos.gr
- www.nyloo.com
- www.oreivatein.com
- www.stigmes.gr
- www.4crete.gr
- <http://cretanhistory.tripod.com>
- <http://hellas.teipir.gr>
- <http://6tee-irakl.ira.sch.gr>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α΄

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΡΥΜΟΥ ΣΑΜΑΡΙΑΣ

Πίνακας με τη διαδρομή του Εθνικού Δρυμού Σαμαριάς και την ένδειξη ότι είναι ενταγμένος στο πρόγραμμα NATURA 2000

Η κεντρική είσοδος του Εθνικού Δρυμού στο Ξυλόσκαλο

Άποψη της εισόδου με το Φυλάκιο Ασφαλείας

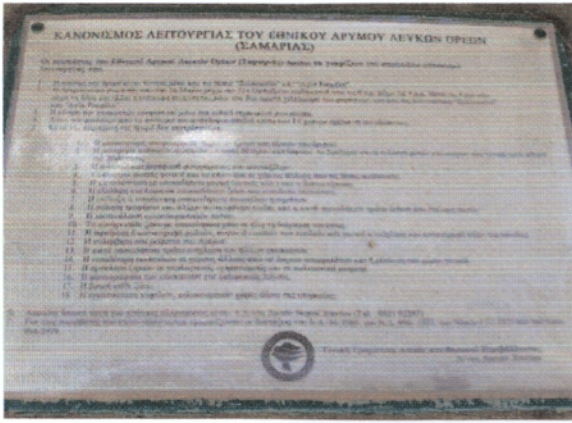
Αναλυτικός χάρτης με την περιοχή που περικλείει τον Εθνικό Δρυμό Σαμαριάς

Το Φυλάκιο Ασφαλείας στο Ξυλόσκαλο

Πληροφορίες για ότι μπορεί να συναντήσει ο επισκέπτης στο καταφύγιο Καλλέργη

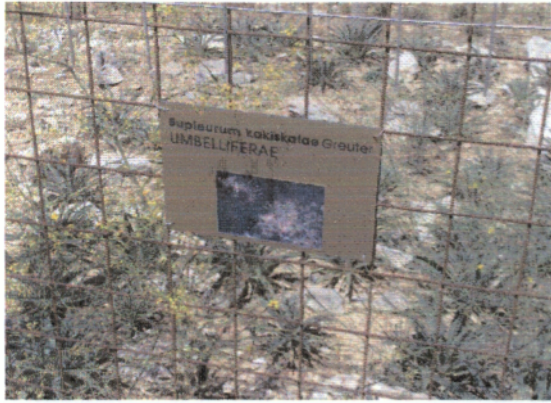
Ο κανονισμός λειτουργίας του Εθνικού Δρυμού Σαμαριάς

Κάποια πρώτα στοιχεία που πρέπει να προσέχουν οι τουρίστες

Πινακίδα με το τι βλέπει μπροστά του ο επισκέπτης στο Ευλόσκαλο χαραγμένη σε πέτρα

Σπάνια είδη φυτών που βρίσκονται μέσα στον Εθνικό Δρυμό της Σαμαριάς

Το Κέντρο Πληροφόρησης στο Ξυλόσκαλο

Η διαμόρφωση των ορεινών όγκων

Μύθοι και τέχνη στο φαράγγι της Σαμαριάς

Άποψη του εσωτερικού του Κέντρου Πληροφόρησης

Παραδοσιακός αργαλιός που βρέθηκε στον οικισμό Σαμαριά

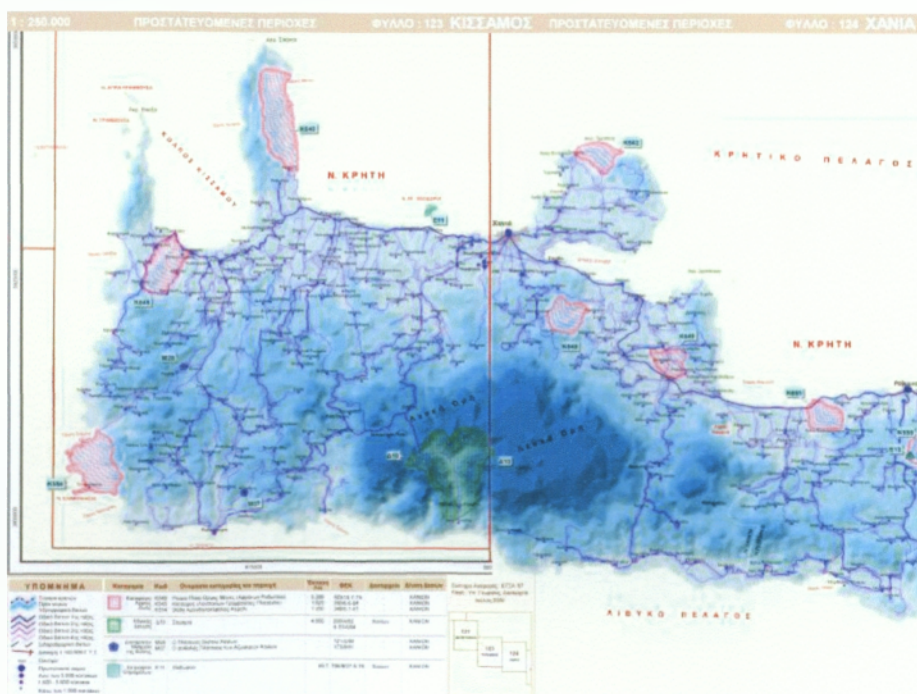
Η χλωρίδα του φαραγγιού σε εικόνες

Η δημιουργία του φαραγγιού στο πέρασμα του χρόνου

Παραδοσιακές κρητικές ενδυμασίες εκτίθενται στο Κέντρο Πληροφόρησης

Οι προστατευόμενες περιοχές στο νομό Χανίων

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β΄

ΚΙΝΗΣΗ ΕΠΙΣΚΕΠΤΩΝ ΑΝΑ ΜΗΝΑ ΚΑΙ ΕΤΟΣ

ΕΤΗ	ΑΠΡΙΛΙΟΣ	ΜΑΙΟΣ	ΙΟΥΝΙΟΣ	ΙΟΥΛΙΟΣ	ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ	ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ	ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ	ΣΥΝΟΛΟ
1981	0	14.206	16.084	27.397	36.529	25.260	13.318	132.794
1982	0	15.200	17.913	32.967	37.629	20.024	17.063	140.796
1983	0	15.341	24.740	41.306	42.783	40.815	33.988	198.973
1984	0	20.392	25.745	41.123	53.847	34.961	19.344	195.412
1985	0	25.317	29.302	46.302	53.702	40.080	18.743	213.446
1986	0	30.344	30.450	46.977	54.050	40.122	21.324	223.267
1987	0	11.865	32.136	44.575	53.670	41.144	26.020	209.410
1988	0	31.884	35.161	45.014	60.692	44.116	26.365	243.232
1989	0	37.580	30.840	45.768	58.666	45.136	16.843	234.833
1990	17.820	42.724	38.623	50.455	63.115	52.938	32.005	297.680
1991	6.208	34.500	34.453	49.758	64.456	55.057	27.866	272.298
1992	0	37.534	46.393	55.192	65.270	56.795	29.952	291.136
1993	6.735	31.903	44.627	62.447	71.368	50.552	29.737	297.369
1994	2.904	43.560	40.656	55.176	66.792	58.080	23.233	290.401
1995	0	36.061	40.531	49.794	60.012	48.675	35.027	270.100
1996	2.566	39.843	32.627	45.036	56.380	43.745	27.035	247.232
1997	1.461	36.068	35.213	44.362	59.376	47.680	20.424	244.584
1998	0	30.892	36.577	39.520	50.986	46.649	24.346	228.970
1999	2.157	36.448	36.690	43.138	50.949	48.490	30.642	248.514
2000	2.176	34.089	36.747	37.572	52.044	44.112	25.611	232.351
2001		31.706	35.555	44.421	53.822	46.152	30.478	242.134
2002	650	30.905	32.512	38.294	45.255	42.694	21.286	211.596
2003	362	18.863	31.043	31.844	41.327	37.941	25.854	187.234
2004	3773	27.997	26.917	30.524	37.120	35.080	20.074	181.485

Διαφορά από το προηγούμενο έτος

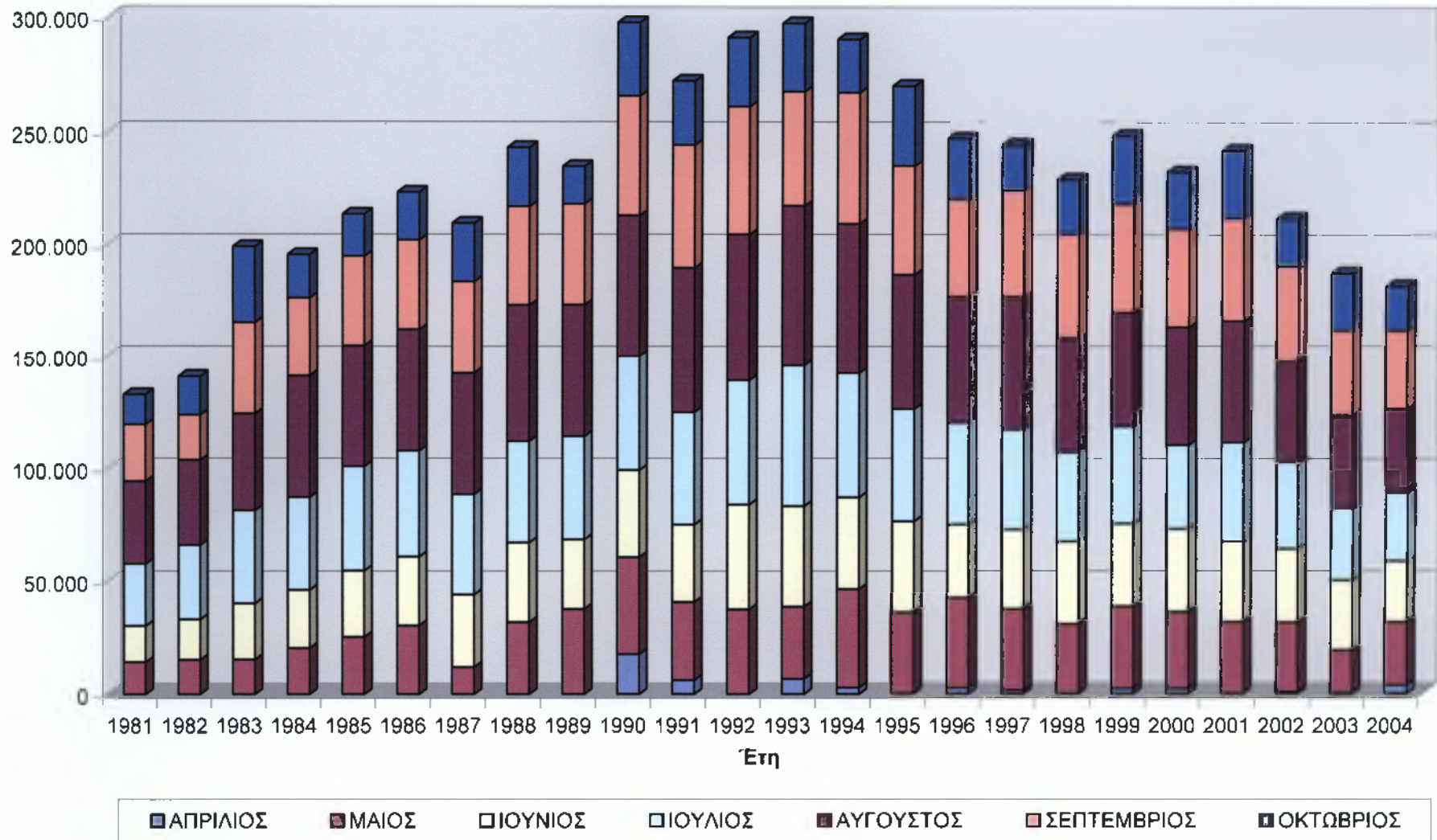
(Αφορά το 2004)

90%	33%	-15%	-4%	-11%	-8%	-22%
-----	-----	------	-----	------	-----	------

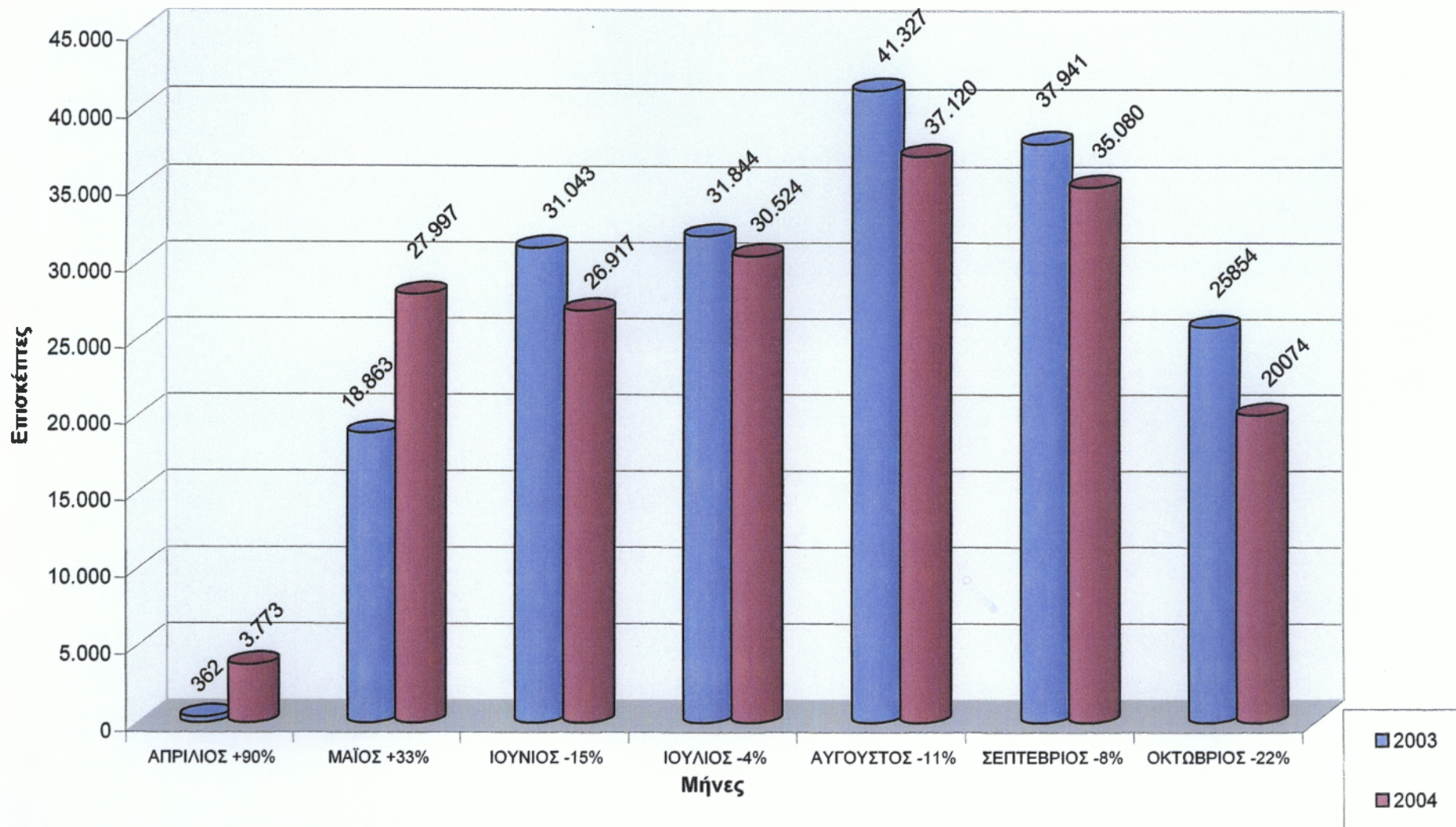
ΕΤΗΣΙΟΣ ΜΕΣΟΣ ΟΡΟΣ:	230.635
ΜΕΓΙΣΤΟ:	297.680
ΕΛΑΧΙΣΤΟ:	132.794
ΣΥΝΟΛΟ(Απ'το1981-2004):	5.535.247

Πηγή: Διεύθυνση Δασών Χανίων

ΕΠΙΣΚΕΠΤΕΣ Ε.Δ.Λ.Ο ΠΕΡΙΟΔΟΣ 1981-2004

Μεταβολή του αριθμού επισκεπτών στον Ε.Δ.Λ.Ο κατά τα έτη 2003 και 2004

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ΄

**ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ ΕΠΙΣΚΕΨΙΜΟΤΗΤΑΣ
ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΡΥΜΟΥ ΣΑΜΑΡΙΑΣ**

α/α:

Φύλο

Αρρεν: Θήλυ:

Ηλικία

Κάτω των 18: 18-25: 26-35: 36-45: 45 και άνω:

Εθνικότητα:

Είναι η πρώτη φορά που επισκέπτεστε το φαράγγι της Σαμαριάς: ΝΑΙ ΟΧΙ

Εάν ΟΧΙ, πόσες φορές έχετε επισκεφθεί το φαράγγι της Σαμαριάς:

Γιατί επισκέπτεστε το φαράγγι της Σαμαριάς:

1. Καθαρά από περιέργεια
2. Εχω ακούσει γι' αυτό από φίλους μου που το έχουν επισκεφθεί
3. Πληροφορήθηκα γι' αυτό από διαφήμιση του ΕΟΤ στο εξωτερικό
4. Το έμαθα αφού ήρθα στην Κρήτη
5. Είμαι φυσιολάτρης και το ήξερα
6. Κάνω τακτικό περιηγητικό τουρισμό
7. Άλλο

Τί σας άρεσε περισσότερο κατά τη διάρκεια της διαδρομής:

1. Η πλούσια χλωρίδα
2. Η σπάνια πανίδα
3. Τα αξιοθέατα-μνημεία
4. Το φυσικό τοπίο
5. Κάτι άλλο

Κάτι που δεν σας άρεσε στη διαδρομή: ΝΑΙ ΟΧΙ

Εάν ΝΑΙ, τι είναι αυτό:

1. Οργανωτικά προβλήματα
2. Μη φύλαξη/Πυροφύλαξη
3. Μη ύπαρξη Α' θμιας φροντίδας υγείας
4. Έλλειψη πληροφοριακών σημάτων-πινακίδων
5. Μη επαρκή μέτρα προστασίας φυσικού περιβάλλοντος
6. Έλλειψη πληροφοριακού υλικού στην είσοδο
7. Με ενόχλησε που δεν μπορώ να διανυκτερεύσω εντός του δρυμού
8. Άλλο

Γνωρίζετε τις διακρίσεις του Εθνικού Δρυμού της Σαμαριάς: ΝΑΙ ΟΧΙ

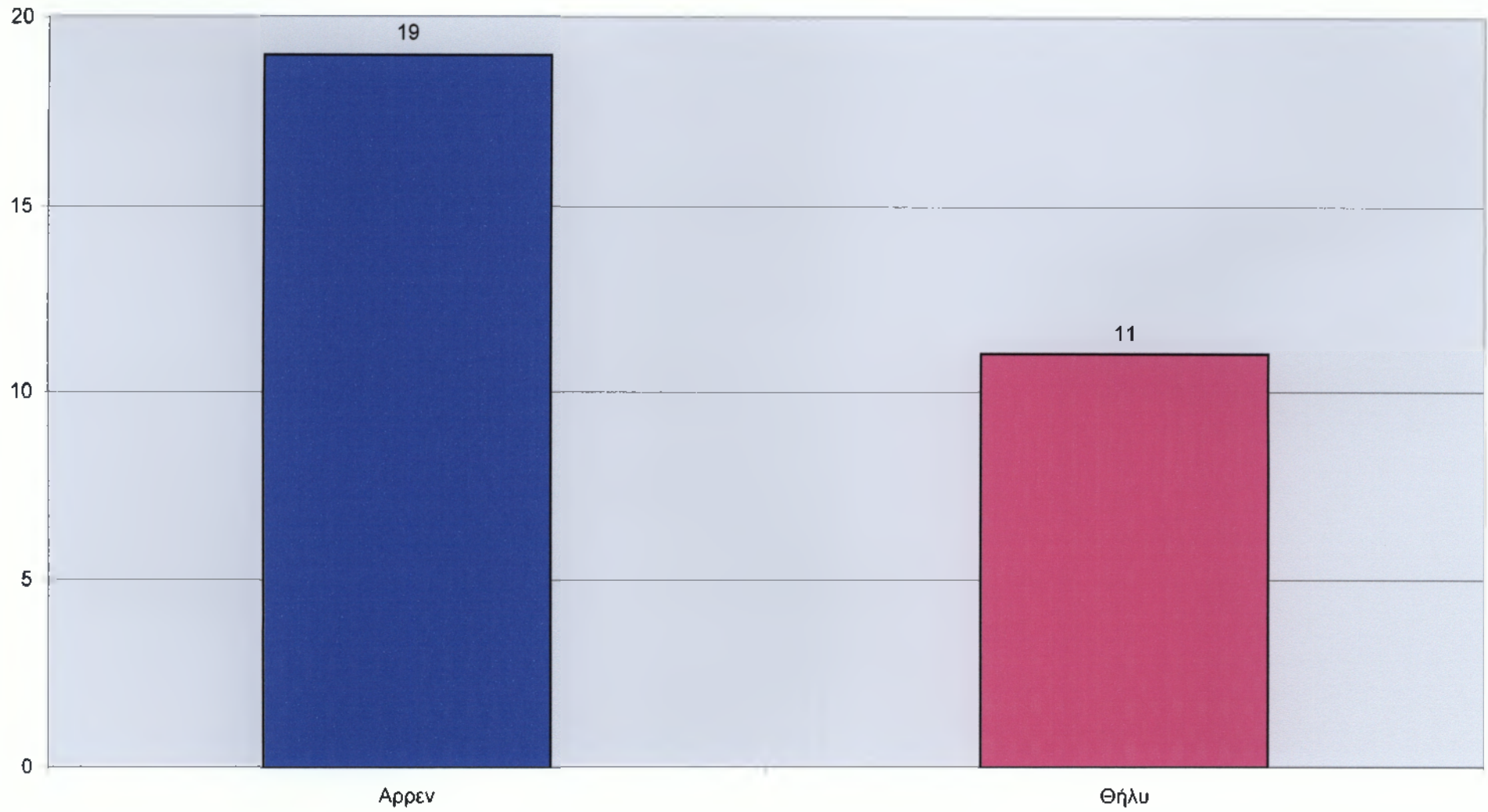
Σημείωση

- Το ερωτηματολόγιο συμπληρώθηκε στην έξοδο του φαραγγιού της Σαμαριάς στην Αγία Ρουμέλη.
- Το δείγμα των ερωτηθέντων ήταν τριάντα (30) άτομα.
- Το ερωτηματολόγιο δόθηκε επίσης μεταφρασμένο στα αγγλικά στους αλλοδαπούς τουρίστες.

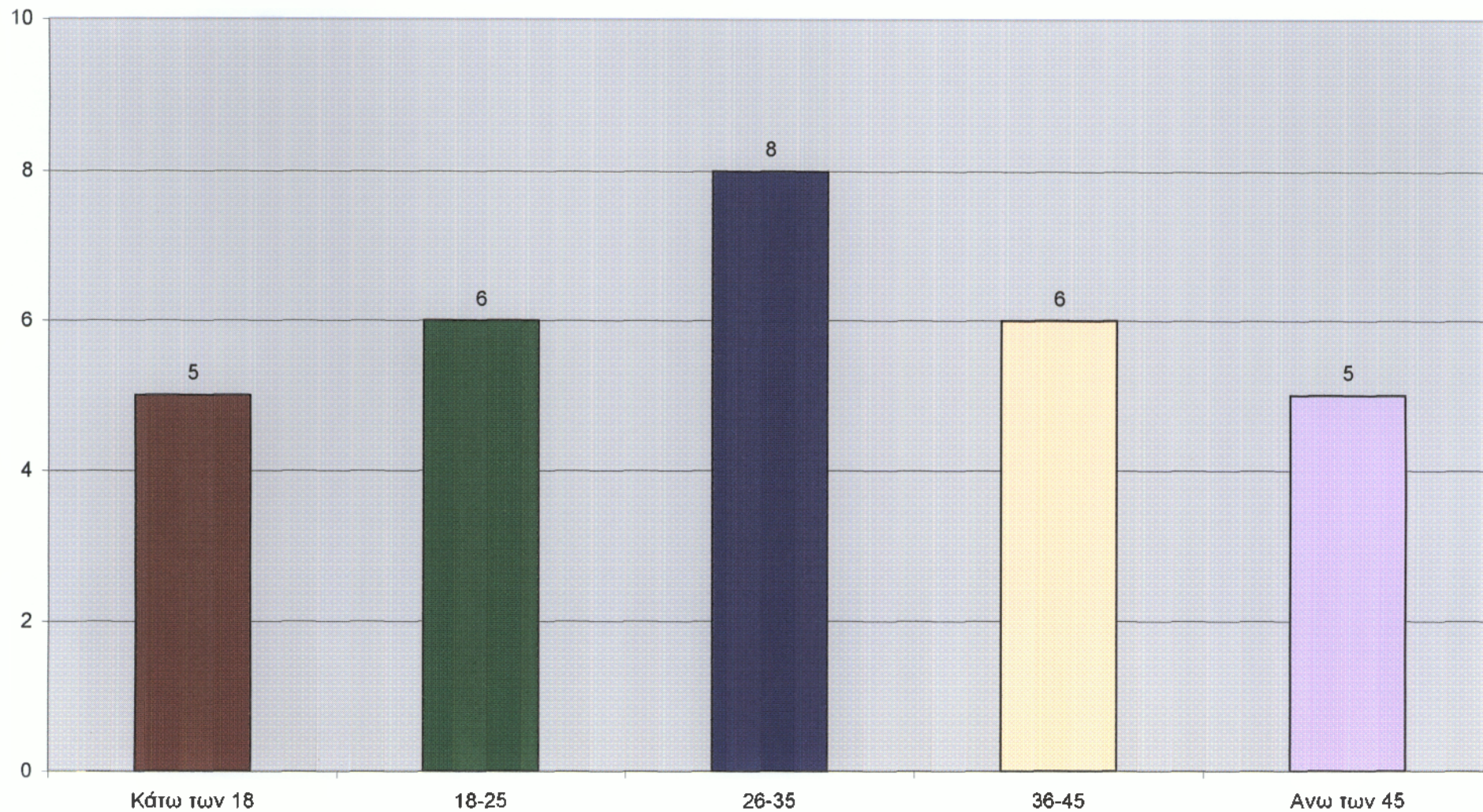
**ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΠΡΟΣ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΥΣ
ΟΜΟΡΩΝ ΔΗΜΩΝ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΡΥΜΟΥ ΣΑΜΑΡΙΑΣ ΚΑΙ
ΤΗΣ ΝΟΜΑΡΧΙΑΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΧΑΝΙΩΝ**

1. Ποιος είναι ο ρόλος σας στη διαχείριση του δρυμού της Σαμαριάς;
2. Θα θέλατε να συμμετέχετε στη διαχείριση του φαράγγιού;
3. Κάνετε έργα μέσα στον δρυμό;
4. Κάνετε έργα στην περιοχή που ανήκει στο δήμο σας γύρω από τον δρυμό;
5. Το ποσοστό των χρημάτων που εισπράττεται κάθε χρόνο από τα έσοδα του δρυμού που τα χρησιμοποιείται;
6. Πιστεύετε ότι τα χρήματα αυτά, αλλά και τα χρήματα που εισπράττει η Διεύθυνση Δασών από το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, είναι αρκετά για τις εργασίες που κάνετε γύρω από το φαράγγι και για την καλή λειτουργία του δρυμού;
7. Τι πιστεύετε ότι θα πετύχει με τη λειτουργία του ο Ενιαίος Φορέας Διαχείρισης Λευκών Ορέων;
8. Ως Νομαρχία ασκείτε έλεγχο ή συντονίζετε τις ενέργειες των δήμων στις όμορες περιοχές του δρυμού;
9. Διαφημίζετε το φαράγγι της Σαμαριάς στην υπόλοιπη Ελλάδα αλλά και στο εξωτερικό;
10. Ποιος πιστεύετε ότι είναι ο λόγος που δεν έχει λειτουργήσει μέχρι σήμερα ο Ενιαίος Φορέας Διαχείρισης Λευκών Ορέων;
11. Ποιες θα είναι οι αρμοδιότητες του φορέα αυτού;
12. Θα θέλατε όλα τα χρήματα που εισπράττονται από τον δρυμό να μένουν στα Χανιά;

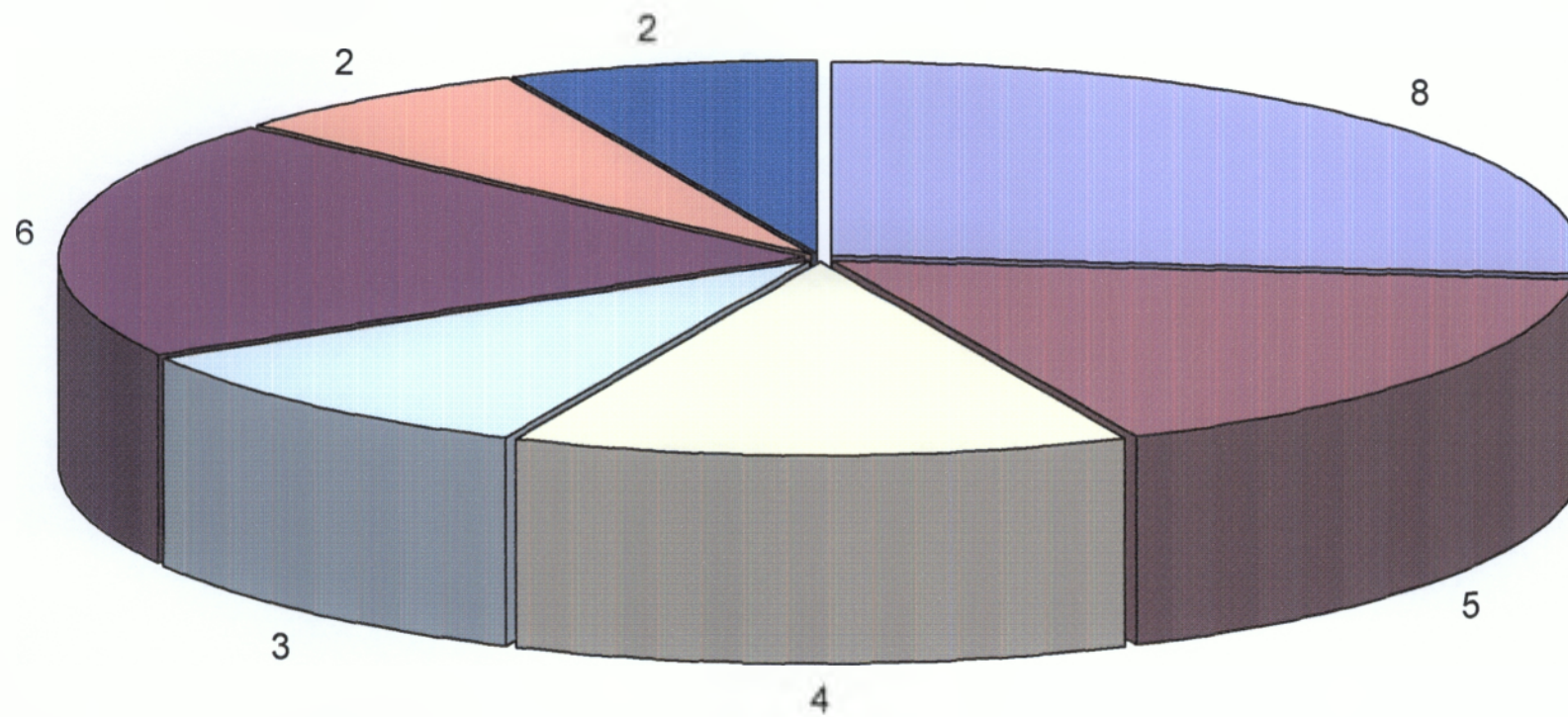
ΦΥΛΟ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ ΕΡΩΤΗΘΕΝΤΩΝ ΕΠΙΣΚΕΠΤΩΝ ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΡΥΜΟΥ ΣΑΜΑΡΙΑΣ

ΗΛΙΚΙΕΣ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ ΕΡΩΤΗΘΕΝΤΩΝ ΕΠΙΣΚΕΠΤΩΝ ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΡΥΜΟΥ ΣΑΜΑΡΙΑΣ

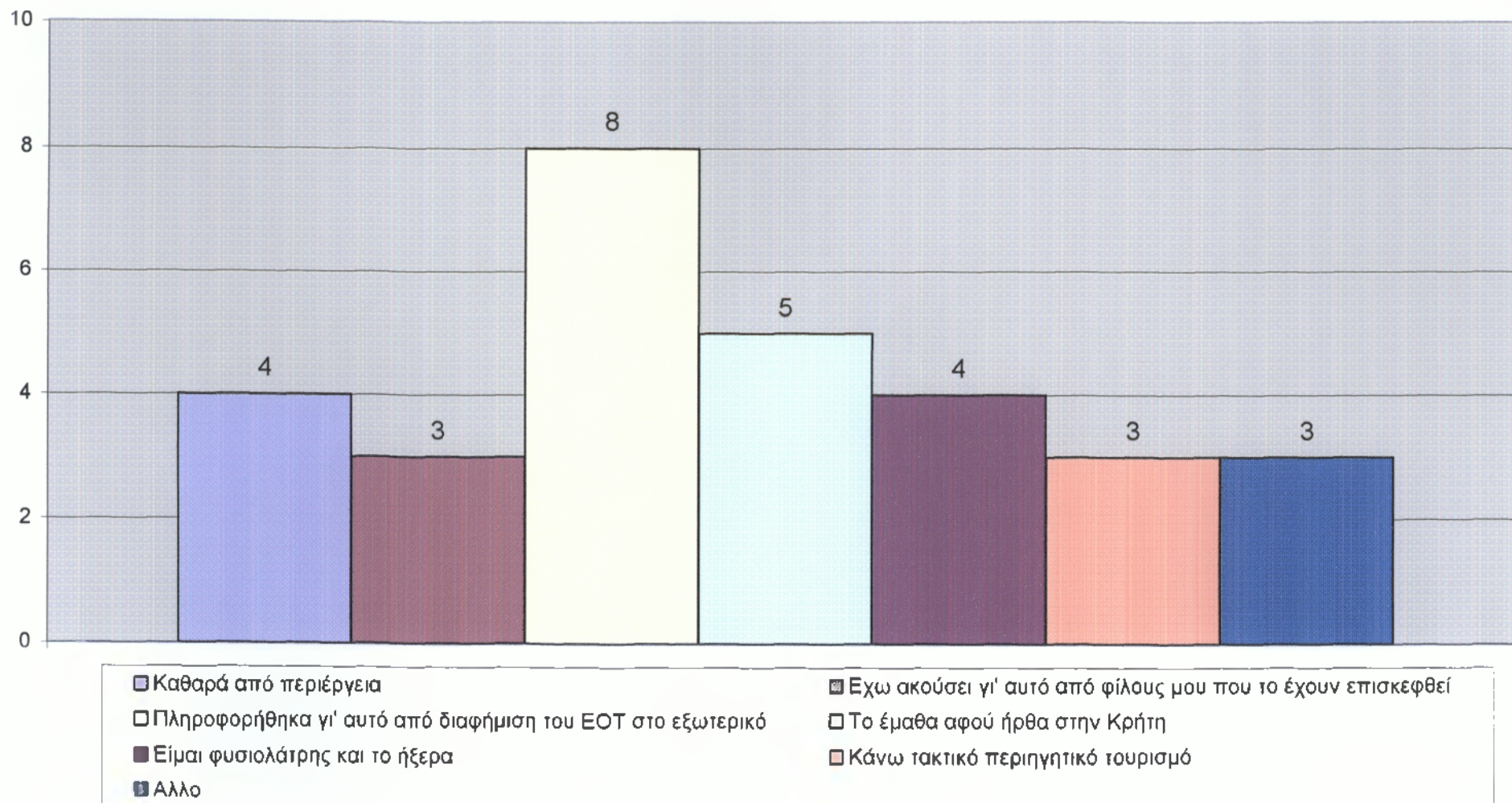

ΕΘΝΙΚΟΤΗΣ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ ΕΡΩΤΗΘΕΝΤΩΝ ΕΠΙΣΚΗΠΕΤΩΝ ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΡΥΜΟΥ ΣΑΜΑΡΙΑΣ

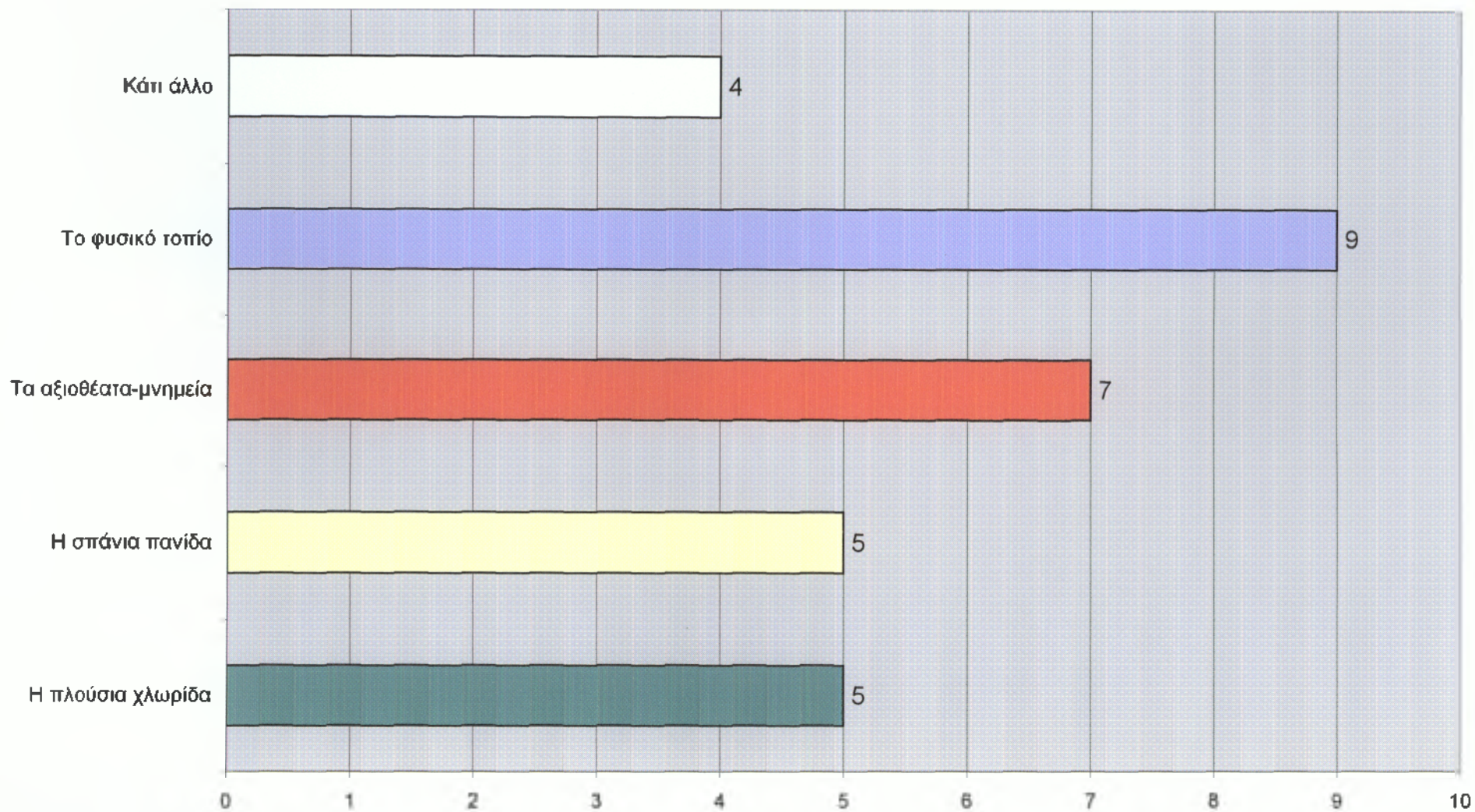

■ Ελληνες ■ Σουηδοί □ Νορβηγοί □ Δανοί ■ Γερμανοί □ Αγγλοι ■ Γάλλοι

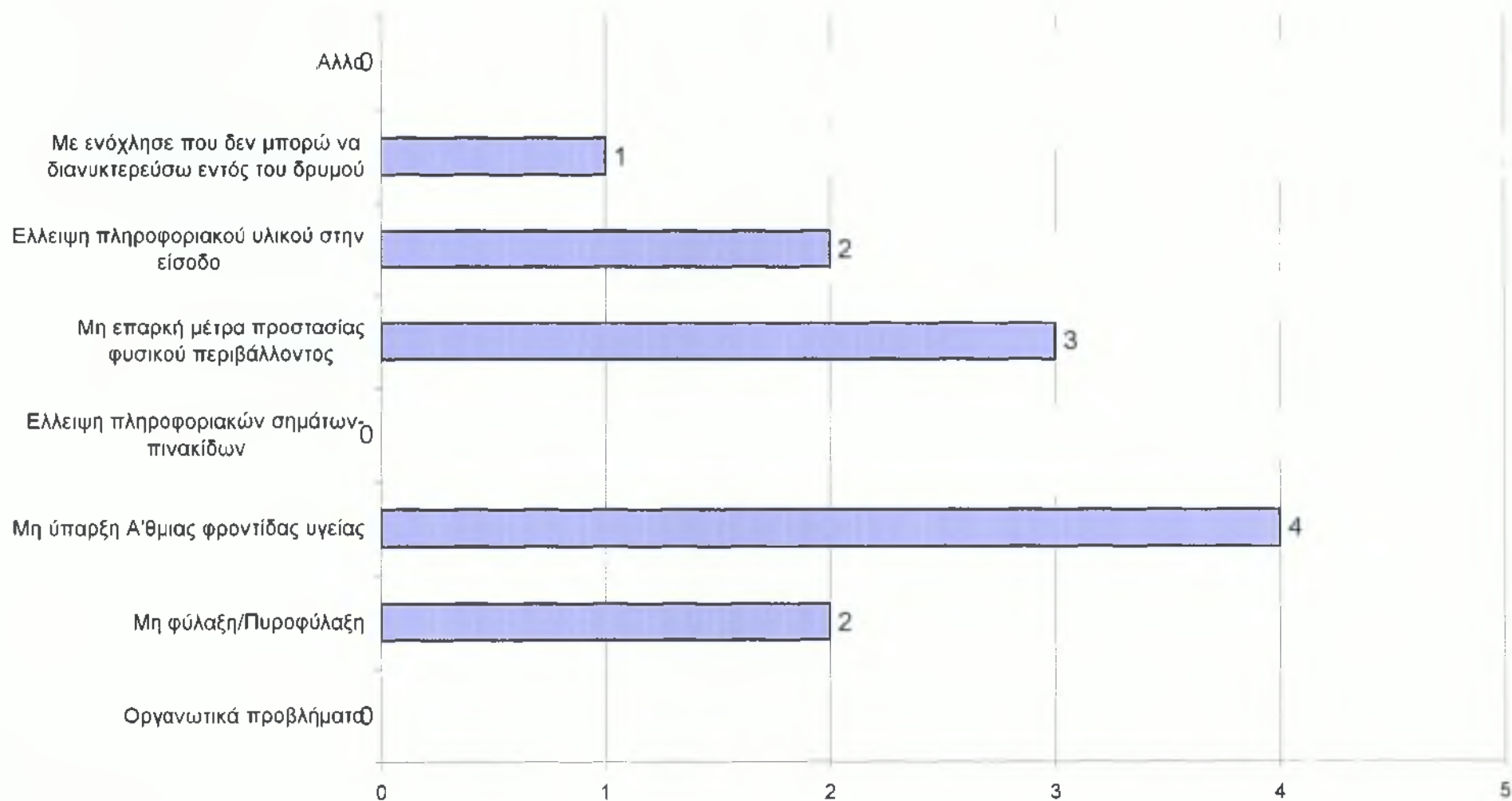
ΓΙΑΤΙ ΕΠΙΣΚΕΠΤΕΣΤΕ ΤΟ ΦΑΡΑΓΓΙ ΤΗΣ ΣΑΜΑΡΙΑΣ;

ΤΙ ΣΑΣ ΑΡΕΣΕ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΔΙΑΔΡΟΜΗΣ

ΚΑΤΙ ΠΟΥ ΔΕΝ ΑΡΕΣΕ ΣΤΗ ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΣΕ ΟΣΟΥΣ ΑΠΑΝΤΗΣΑΝ
"ΝΑΙ" ΑΠΟ ΤΟ ΕΡΩΤΗΘΕΝ ΔΕΙΓΜΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Δ'

+

Β.Δ. ΑΡΙΘ. 781/62 (ΦΕΚ 200 Α/20-11-62) : Περί ιδρύσεως Εθνικού Δρυμού επί των Λευκών Ορέων της Νήσου Κρήτης.

ΠΑΥΛΟΣ

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Έχοντες υπ' όψει:

α. Τα άρθρα 1,3,4 παρ. 2,6,7 και 12 του Αν. Νόμου 856/1937 “περί Εθνικών Δρυμών”,
β. την υπ’αριθ. 787/1962 γνωμοδότησιν του Τεχνικού Συμβουλίου Δασών και Ορεινής Υδρονομίας και γ. την υπ’αριθ. 622/1962 ομοίαν του Συμβουλίου Επικρατείας, πρότασιν του Ημετέρου επί της Γεωργίας Υπουργού, απεφασίσαμεν και διατάσσομεν:

Άρθρον 1

Ιδρύεται Εθνικός Δρυμός εν τη περιοχή των Λευκών Ορέων της Επαρχίας Σφακίων της Νήσου Κρήτης αποτελούμενος εκ του Πυρήνος και της περί τον πυρήνα δασικής και χορτολιβαδικής εκτάσεως.

Άρθρον 2.

α. Ο πυρήν του Εθνικού Δρυμού , εκτάσεως 30.000 ως έγγιστα στρεμμάτων εκτεινόμενος περί τον κεντρικόν όγκον των Λευκών Ορέων της Νήσου Κρήτης τον φερόμενον υπό την γενικήν ονομασίαν <Φαράγγι Σαμαριάς> καθορίζεται υπό οριακής γραμμής ήτις άρχεται:

Εκ του Αυχένος Ξυλόσκαλον και με κατεύθυνσιν προς δυσμάς και είτα Ν.Δ. ακολουθεί δευτερεύουσαν κορυφογραμμήν διερχομένην άνωθεν της πηγής Λινοσέλι και φθάνει εις κορυφήν Στρεφομάδι.

Εκείθεν με κατεύθυνσιν ανατολικήν ακολουθεί την κορυφογραμμήν μέχρι της κορυφής Κίγκιλος, οπόθεν στρέφει προς Ν.Α. κατέρχεται εις τον μεταξύ Κίγκιλον και Βολακιά αυχένα και με την αυτήν Ν.Α. κατεύθυνσιν ανέρχεται εις την κορυφήν Βολακίας (υψ. 2110μ.) εκείθεν με κατεύθυνσιν περίπου νοτίαν κατέρχεται την κορυφογραμμήν και διέρχεται δια των κορυφών Ψυρίστρα (υψομ. 1485μ.), Κεφάλα (υψομ. 1454 μ.) και Κατσοπρίνου, ίνα καταλήξη έξωθι του χωρίου για Ρουμέλη παρά το νότιον άκρον (έξοδον) του φαραγγιού (Χαράδρα) με απότομα και πανύψηλα βραχώδη πρηνή της Σαμαριάς. Εκείθεν κάμπτουςα η οριογραμμή προς Β.Α. και εν συνεχεία προς βορράν ακολουθεί και ανέρχεται την απέναντι κορυφογραμμή, διέρχεται δια των κορυφών

Κουβάρα, Μαύρον δάσος και φθάνει εις Αυλιμονάρια, οπόθεν στρέφει προς Β.Δ. ακολουθεί και κατέρχεται την αυτήν κορυφογραμμήν μέχρι της θέσεως Πύργος κι εις την συμβολήν των ρευμάτων Ξυλόσκαλο και Μελινταου. Εκείθεν ακολουθεί προς βορράν το ρεύμα της κορυφογραμμής Μελινταου (υψόμετρον 1981 μ.).

Εκείθεν με κατεύθυνσιν δυτικήν ακολουθεί την κορυφογραμμήν την καθορίζουσιν την υδρολογικήν λεκάνην της Σαμαριάς και διέρχεται δια των κορυφών υψομ. 1883 Ψαρή, Παλιαρέ, υψομ. 1677 μ. και Πάχνης, οπόθεν με κατεύθυνσιν Ν.Δ. κατέρχεται εις τον αυχένα Ξυλόσκαλο απ' όπου και ήρξατο.

Τα ακριβή όρια του πυρήνος καθορισθήσονται λεπτομερέστερον επί χάρτου και σημανθήσονται επί του εδάφους δια κτιστών οροσήμων.

β. Η περί τον πυρήνα δασική και χορτολιβαδική έκτασις εξικνείται μέχρι των ορίων της Επαρχίας Σφακίων της Νήσου Κρήτης υπαγόμενη εις το Δασαρχείον Χανίων.

Άρθρον 3.

Τα μη σπανίζοντα φυτικά είδη των οποίων δύναται να επιτραπή η συλλογή εντός του πυρήνος του Εθνικού Δρυμού, κατά τας διατάξεις του άρθρου 4 παρ.2 του Α.Ν. 856/1937 <περί Εθνικού Δρυμού> καθορίζονται εκάστοτε δι' αστυνομικών διατάξεων του Δασαρχείου Χανίων εκδιδομένων μετά πρότασιν αυτού και κατόπιν γνώμης του Επιθεωρητού Δασών και του Τεχνικού Συμβουλίου Δασών και Ορεινής Υδρονομίας και ειδικής εγκρίσεως του Υπουργού της Γεωργίας.

Εις τον αυτόν επί της Γεωργίας Υπουργόν ανατίθεμεν την δημοσιεύσιν και εκτέλεσιν του παρόντος.

Εν Αθήναις τη 6 Νοεμβρίου 1962

Β.Δ. 74/64 (ΦΕΚ 33 Α/15-2-64) : Περί τροποποιήσεως του από 18.12.1962 Β.Δ. <περί ιδρύσεως Εθνικού Δρυμού επί των Λευκών Ορέων της Νήσου Κρήτης>.

ΠΑΥΛΟΣ ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Έχοντες υπ' όψιν:

1. Τα άρθρα 1,3,4 παρ. 2,6,7 και 12 του Α.Ν. 856/37 <περί Εθνικών Δρυμών>.
2. Το από 6.11.1962 Β.Διάταγμα <περί ιδρύσεως Εθνικού Δρυμού επί των Λευκών Ορέων της Νήσου Κρήτης>, και
3. Την υπ' αριθ. 1862/18.12.1963 γνωμοδότησιν του Τεχνικού Συμβουλίου Δασών, προτάσει του Ημετέρου επί της Γεωργίας Υπουργού, απεφασίσαμεν και διατάσσομεν:

Άρθρον μόνον.

Το από 6.12.1962 Β.Δ. <περί ιδρύσεως Εθνικού Δρυμού επί των Λευκών Ορέων της Νήσου Κρήτης> τροποποιούμε ως προς την έκτασιν και την οριακήν γραμμήν του πυρήνος του Εθνικού Δρυμού, ως εξής :

- α. Η έκτασις του πυρήνος καθορίζεται εις 48.500 ως έγγιστα στρέμματα και
- β. Η οριακή γραμμή, μετά την θέσιν <Αυλημονάρια>, ακολουθεί προς Β. την Κορυφογραμμήν ΒΟΡΕΙΝΟ - ΑΥΛΗΜΟΝΑΚΑ - ΜΕΛΙΝΤΑΟΥ, φθάνει εις θέσιν ΠΥΡΙΑ και εκείθεν δια της κορυφογραμμής ΠΑΛΙΑΡΕ - ΠΑΧΝΕΣ καταλήγει εις αυχένα ΞΥΛΟΣΚΑΛΟ, οπόθεν ήρχισεν.

Την δημοσιευσιν και εκτέλεσιν του παρόντος ανατίθεμεν εις τον αυτόν επί της Γεωργίας Υπουργόν.

Εν Αθήναις τη 15 Φεβρουαρίου 1964.

ΟΔΗΓΙΑ 92/43/ΕΟΚ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 21ης Μαΐου 1992 για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ,

Έχοντας υπόψη:

τη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, και ιδίως το άρθρο 130 Π,

- την πρόταση της Επιτροπής (1),
- τη γνώμη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (2),
- τη γνώμη της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής (3),

Εκτιμώντας:

- ότι η διατήρηση, η προστασία και η βελτίωση του περιβάλλοντος, συμπεριλαμβανομένης της διατήρησης των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας, αποτελούν ουσιαστικό στόχο γενικού ενδιαφέροντος του οποίου την επίτευξη επιδιώκει η Κοινότητα
- ότι προκειμένου να εξασφαλιστεί η αποκατάσταση ή η διατήρηση των φυσικών οικοτόπων και των ειδών κοινοτικού ενδιαφέροντος σε ικανοποιητικό επίπεδο, πρέπει να χαρακτηριστούν ειδικές ζώνες διατήρησης ώστε να υλοποιηθεί ένα συνεκτικό ευρωπαϊκό οικολογικό δίκτυο, σύμφωνα με ένα καθορισμένο χρονοδιάγραμμα
- ότι όλες οι χαρακτηρισμένες ζώνες, συμπεριλαμβανομένων των ζωνών που έχουν ήδη ταξινομηθεί ή θα ταξινομηθούν στο μέλλον ως ειδικές ζώνες προστασίας δυνάμει της οδηγίας 79/409/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 2ας Απριλίου 1979 περί της διατήρησης των αγρίων πτηνών πρέπει να ενσωματωθούν στο συγκροτημένο ευρωπαϊκό οικολογικό δίκτυο
- ότι σε κάθε χαρακτηρισμένη ζώνη, θα πρέπει να εφαρμόζονται τα αναγκαία μέτρα σε σχέση με τους στόχους διατήρησης που έχουν οριστεί
- ότι οι τόποι που ενδέχεται να χαρακτηριστούν ως ειδικές ζώνες διατήρησης προτείνονται από τα κράτη μέλη αλλά ότι, ωστόσο, πρέπει να προβλεφθεί μια διαδικασία που να επιτρέπει το χαρακτηρισμό, σε εξαιρετικές περιπτώσεις, ενός τόπου ο οποίος δεν έχει προταθεί από κράτος μέλος αλλά τον οποίον η Κοινότητα θεωρεί βασικής σημασίας, αντίστοιχα, για τη διατήρηση ή την επιβίωση ενός τύπου φυσικού οικοτόπου ή ενός είδους προτεραιότητας

- ότι κάθε σχέδιο ή πρόγραμμα που ενδέχεται να επηρεάσει σημαντικά τους στόχους διατήρησης ενός τόπου που έχει χαρακτηριστεί ή θα χαρακτηριστεί στο μέλλον πρέπει να υπόκειται στην κατάλληλη εκτίμηση
- ότι αναγνωρίζεται πως η θέσπιση μέτρων που ευνοούν τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων και ειδών προτεραιότητας κοινοτικού ενδιαφέροντος αποτελεί κοινή ευθύνη όλων των κρατών μελών
- ότι αυτό ενδέχεται ωστόσο να προκαλέσει υπερβολική χρηματική επιβάρυνση ορισμένων κρατών μελών, λόγω, αφενός, της άνιση κατανομής αυτών των οικοτόπων και ειδών ανά την Κοινότητα και, αφετέρου, του γεγονότος ότι η αρχή "ο ρυπαίνων πληρώνει" περιορισμένη μόνον εφαρμογή μπορεί να έχει στη συγκεκριμένη περίπτωση διατήρησης της φύσεως
- ότι ως εκ τούτου, συμφωνείται, πως για την εξαιρετική αυτή περίπτωση πρέπει να προβλεφθεί συνεισφορά με κοινοτική συγχρηματοδότηση, εντός των ορίων των πόρων που είναι διαθέσιμοι δυνάμει των αποφάσεων της Κοινότητας
- ότι θα πρέπει να ενθαρρυνθεί, στις πολιτικές χωροταξίας και ανάπτυξης, η διαχείριση των στοιχείων του τοπίου, που έχουν μείζονα σημασία για την άγρια χλωρίδα και πανίδα
- ότι θα πρέπει να εξασφαλιστεί η θέσπιση ενός συστήματος παρακολούθησης της κατάστασης διατήρησης των φυσικών οικοτόπων και των ειδών, που αναφέρονται στην παρούσα οδηγία
- ότι, ως συμπλήρωμα της οδηγίας 79/409/ΕΟΚ, είναι σκόπιμο να προβλεφθεί ένα γενικό σύστημα προστασίας για ορισμένα είδη χλωρίδας και πανίδας
- ότι θα πρέπει να προβλεφθούν μέτρα διαχείρισης για ορισμένα είδη, εφόσον αυτό δικαιολογείται από την κατάσταση διατήρησής τους, συμπεριλαμβανομένης της απαγόρευσης ορισμένων τρόπων σύλληψης ή θανάτωσης, και να προβλεφθεί παράλληλα η δυνατότητα παρεκκλίσεων υπό ορισμένες προϋποθέσεις
- ότι προκειμένου να εξασφαλιστεί η παρακολούθηση της εφαρμογής της παρούσας οδηγίας, η Επιτροπή θα καταρτίζει περιοδικά συγκεφαλαιωτική έκθεση που θα βασίζεται, μεταξύ άλλων, στις πληροφορίες που θα της διαβιβάζουν τα κράτη μέλη για την εφαρμογή των εθνικών διατάξεων που θεσπίζονται δυνάμει της παρούσας οδηγίας
- ότι η βελτίωση των επιστημονικών και τεχνικών γνώσεων είναι απαραίτητη για την εφαρμογή της παρούσας οδηγίας και ότι, συνεπώς, ενδείκνυται να ενθαρρυνθεί η απαιτούμενη έρευνα και οι σχετικές επιστημονικές εργασίες

- ότι η τεχνική και επιστημονική πρόοδος απαιτεί τη δυνατότητα προσαρμογής των παραρτημάτων- ότι θα πρέπει να προβλεφθεί μια διαδικασία τροποποίησης αυτών των παραρτημάτων από το Συμβούλιο
- ότι θα πρέπει να συσταθεί ρυθμιστική επιτροπή για να επικουρεί την Επιτροπή κατά την εφαρμογή της παρούσας οδηγίας και, ιδίως, κατά τη λήψη αποφάσεων για την κοινοτική συγχρηματοδότηση
- ότι θα πρέπει να προβλεφθούν συμπληρωματικά μέτρα που θα ρυθμίζουν την επανεισαγωγή ορισμένων ιθαγενών ειδών χλωρίδας και πανίδας καθώς και την ενδεχόμενη εισαγωγή μη ιθαγενών ειδών
- ότι η εκπαίδευση και η γενική ενημέρωση σχετικά με τους στόχους της παρούσας οδηγίας είναι απαραίτητες για την εξασφάλιση της αποτελεσματικής της εφαρμογής,

ΕΞΕΔΩΣΕ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΟΔΗΓΙΑ:

... Άρθρο 2

1. Η παρούσα οδηγία σκοπό έχει να συμβάλει στην προστασία της βιολογικής ποικιλομορφίας, μέσω της διατήρησης των φυσικών οικοτόπων, καθώς και της άγριας χλωρίδας και πανίδας στο ευρωπαϊκό έδαφος των κρατών μελών όπου εφαρμόζεται η συνθήκη.
2. Τα μέτρα τα οποία λαμβάνονται σύμφωνα με την παρούσα οδηγία αποσκοπούν στη διασφάλιση της διατήρησης ή της αποκατάστασης σε ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης, των φυσικών οικοτόπων και των άγριων ειδών χλωρίδας και πανίδας κοινοτικού ενδιαφέροντος.
3. Κατά τη λήψη μέτρων σύμφωνα με την παρούσα οδηγία, λαμβάνονται υπόψη οι οικονομικές, κοινωνικές και πολιτιστικές απαιτήσεις, καθώς και οι περιφερειακές και τοπικές ιδιομορφίες.

Διατήρηση των φυσικών οικοτόπων και των οικοτόπων των ειδών

Άρθρο 3

1. Συνίσταται ένα συνεκτικό ευρωπαϊκό οικολογικό δίκτυο ειδικών ζωνών, επονομαζόμενο "Natura 2000". Το δίκτυο αυτό, που αποτελείται από τους τόπους όπου ευρίσκονται τύποι φυσικών οικοτόπων που εμφανίζονται στο παράρτημα I και τους οικοτόπους των ειδών που εμφανίζονται στο παράρτημα II, πρέπει να διασφαλίζει την

διατήρηση ή, ενδεχομένως, την αποκατάσταση σε ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης, των τύπων φυσικών οικοτόπων και των οικοτόπων των οικείων ειδών στην περιοχή της φυσικής κατανομής των ειδών αυτών.

Το δίκτυο "Natura 2000" περιλαμβάνει και τις ζώνες ειδικής προστασίας που έχουν ταξινομηθεί από τα κράτη μέλη σύμφωνα με τις διατάξεις της οδηγίας 79/409/ΕΟΚ.

2. Κάθε κράτος μέλος συμβάλλει στη σύσταση του Natura 2000 ανάλογα με τα είδη φυσικών οικοτόπων και των οικοτόπων των ειδών τα οποία αναφέρει η παράγραφος 1, που υπάρχουν στο έδαφός του. Προς το σκοπό αυτό κάθε κράτος μέλος ορίζει, σύμφωνα με το άρθρο 4, τόπους ως ειδικές ζώνες διατήρησης, λαμβάνοντας υπόψη τους σκοπούς που αναφέρει η παράγραφος 1.

3. Τα κράτη μέλη, στις περιπτώσεις που κρίνουν ότι τούτο απαιτείται, καταβάλλουν προσπάθειες να βελτιώσουν την οικολογική συνοχή του Natura 2000 χάρη στη διατήρηση και, ενδεχομένως, στην ανάπτυξη στοιχείων του τοπίου, πρωταρχικής σημασίας για την άγρια πανίδα και χλωρίδα, τα οποία αναφέρει το άρθρο 10.

Άρθρο 4

1. Κάθε κράτος μέλος, βασιζόμενο στα κριτήρια που ορίζονται και στις σχετικές επιστημονικές πληροφορίες, προτείνει έναν κατάλογο τόπων, όπου υποδεικνύεται ποιιοί τύποι φυσικών οικοτόπων και ποια τοπικά είδη, απαντώνται στους εν λόγω τόπους. Για τα ζωικά είδη που καταλαμβάνουν εκτεταμένες εκτάσεις, οι εν λόγω τόποι συμπίπτουν με τους τόπους, τους περιλαμβανομένους στην περιοχή της φυσικής κατανομής αυτών των ειδών, οι οποίοι παρουσιάζουν τα ουσιώδη φυσικά ή βιολογικά στοιχεία για τη ζωή ή την αναπαραγωγή τους. Για τα υδρόβια είδη που καταλαμβάνουν εκτεταμένες περιοχές, αυτοί οι τόποι προτείνονται μόνον εάν είναι δυνατόν να προσδιοριστεί σαφώς μια ζώνη που να παρουσιάζει τα ουσιώδη φυσικά ή βιολογικά στοιχεία για τη ζωή ή την αναπαραγωγή τους. Τα κράτη μέλη προτείνουν, ενδεχομένως, προσαρμογή του εν λόγω καταλόγου βάσει των αποτελεσμάτων της εποπτείας που αναφέρεται στο άρθρο 11.

Άρθρο 5

1. Σε έκτακτες περιπτώσεις κατά τις οποίες η Επιτροπή διαπιστώνει ότι ένας τόπος, στον οποίο υπάρχει τύπος φυσικού οικοτόπου ή είδος προτεραιότητας, δεν έχει περιληφθεί σε ένα εθνικό κατάλογο που αναφέρεται στο άρθρο 4 παράγραφος 1, ενώ,

βάσει προσφώνων και αξιοπίστων επιστημονικών πληροφοριών, φαίνεται απαραίτητη η διατήρηση του εν λόγω τύπου φυσικού οικοτόπου προτεραιότητας ή η επιβίωση του εν λόγω είδους προτεραιότητας, κινείται μια διαδικασία διμερούς συνεννόησης μεταξύ του εν λόγω κράτους μέλους και της Επιτροπής για να αντιπαραβληθούν τα επιστημονικά δεδομένα που χρησιμοποίησαν τα δύο μέρη.

2. Αν η διαφορά δεν έχει επιλυθεί μέσα σε μία εξάμηνη περίοδο συνεννοήσεων, η Επιτροπή διαβιβάζει στο Συμβούλιο πρόταση σχετικά με την επιλογή του εν λόγω τόπου ως τόπου κοινοτικής σημασίας.

3. Το Συμβούλιο αποφασίζει με ομοφωνία εντός τριμήνου από την ημερομηνία υποβολής της πρότασης.

4. Κατά την περίοδο συνεννόησης και εν αναμονή της απόφασης του Συμβουλίου, ο οικείος τόπος υπόκειται στις διατάξεις του άρθρου 6 παράγραφος 2.

Άρθρο 6

1. Για τις ειδικές ζώνες διατήρησης, τα κράτη μέλη καθορίζουν τα αναγκαία μέτρα διατήρησης που ενδεχομένως συνεπάγονται ειδικά ενδεδειγμένα σχέδια διαχείρισης ή ενσωματωμένα σε άλλα σχέδια διευθέτησης και τα δέοντα κανονιστικά, διοικητικά ή συμβατικά μέτρα που ανταποκρίνονται στις οικολογικές απαιτήσεις των τύπων φυσικών οικοτόπων.

2. Τα κράτη μέλη θεσπίζουν τα κατάλληλα μέτρα ώστε στις ειδικές ζώνες διατήρησης να αποφεύγεται η υποβάθμιση των φυσικών οικοτόπων και των οικοτόπων ειδών, καθώς και οι ενοχλήσεις που έχουν επιπτώσεις στα είδη για τα οποία οι ζώνες έχουν ορισθεί, εφόσον οι ενοχλήσεις αυτές θα μπορούσαν να έχουν επιπτώσεις σημαντικές όσον αφορά τους στόχους της παρούσας οδηγίας.

3. Κάθε σχέδιο, μη άμεσα συνδεδεμένο ή αναγκαίο για τη διαχείριση του τόπου, το οποίο όμως είναι δυνατόν να επηρεάζει σημαντικά τον εν λόγω τόπο, καθεαυτό ή από κοινού με άλλα σχέδια, εκτιμάται δεόντως ως προς τις επιπτώσεις του στον τόπο, λαμβανομένων υπόψη των στόχων διατήρησής του. Βάσει των συμπερασμάτων της εκτίμησης των επιπτώσεων στον τόπο και εξαιρουμένης της περίπτωσης των διατάξεων

της παραγράφου 4, οι αρμόδιες εθνικές αρχές συμφωνούν για το οικείο σχέδιο μόνον αφού βεβαιωθούν ότι δεν θα παραβιάσει την ακεραιότητα του τόπου περί του οποίου πρόκειται και, ενδεχομένως, αφού εκφρασθεί πρώτα η δημόσια γνώμη.

4. Εάν, παρά τα αρνητικά συμπεράσματα της εκτίμησης των επιπτώσεων και ελλείψει εναλλακτικών λύσεων, ένα σχέδιο πρέπει να πραγματοποιηθεί για άλλους επιτακτικούς λόγους σημαντικού δημοσίου συμφέροντος, περιλαμβανομένων λόγων κοινωνικής ή οικονομικής φύσεως, το κράτος μέλος λαμβάνει κάθε αναγκαίο αντισταθμιστικό μέτρο ώστε να εξασφαλισθεί η προστασία της συνολικής συνοχής του Natura 2000. Το κράτος μέλος ενημερώνει την Επιτροπή σχετικά με τα αντισταθμιστικά μέτρα που έλαβε. Όταν ο τόπος περί του οποίου πρόκειται είναι τόπος όπου ευρίσκονται ένας τύπος φυσικού οικοτόπου προτεραιότητας ή/και ένα είδος προτεραιότητας, είναι δυνατόν να προβληθούν μόνον επιχειρήματα σχετικά με την υγεία ανθρώπων και τη δημόσια ασφάλεια ή σχετικά με θετικές συνέπειες πρωταρχικής σημασίας για το περιβάλλον, ή, κατόπιν γνωμοδοτήσεως της Επιτροπής, άλλοι επιτακτικοί σημαντικοί λόγοι σημαντικού δημοσίου συμφέροντος.

... Άρθρο 9

Η Επιτροπή θα προβαίνει κατά περιόδους σε εκτίμηση της συμβολής του Natura 2000 στην πραγματοποίηση των στόχων. Κατ' αυτή την εκτίμηση είναι δυνατόν να εξετάζεται ο αποχαρακτηρισμός μιας ειδικής ζώνης προστασίας, όταν η φυσική εξέλιξη το δικαιολογεί.

Άρθρο 10

Τα κράτη μέλη, όταν το κρίνουν αναγκαίο, στα πλαίσια των εθνικών πολιτικών διευθέτησης και ανάπτυξης του εδάφους, και ειδικότερα για να καταστήσουν το δίκτυο Natura 2000 συνεκτικότερο οικολογικά, αναλαμβάνουν την υποχρέωση να προωθήσουν τη διαχείριση στοιχείων του τοπίου στα οποία αποδίδεται πρωταρχική σημασία για την άγρια πανίδα και χλωρίδα. Πρόκειται για εκείνα τα στοιχεία τα οποία, λόγω της γραμμικής και συνεχούς δομής τους (όπως είναι τα υδάτινα ρεύματα και οι όχθες τους ή τα παραδοσιακά συστήματα προσδιορισμού των ορίων των αγρών) ή του συνδετικού ρόλου τους (όπως είναι τα τενάγη ή τα άλση), είναι απαραίτητα για τη μετανάστευση, τη γεωγραφική κατανομή και τη γενετική ανταλλαγή αγρίων ειδών.

Άρθρο 11

Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν την εποπτεία της κατάστασης της διατήρησης των ειδών και των οικοτόπων που αναφέρει το άρθρο 2, λαμβάνοντας υπόψη τους κυρίως τους τύπους φυσικών οικοτόπων προτεραιότητας και τα είδη προτεραιότητας.

Προστασία των ειδών

Άρθρο 12

1. Τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα ώστε να θεσπισθεί ένα καθεστώς αυστηρής προστασίας των ζωικών ειδών στην περιοχή φυσικής κατανομής τους, που να απαγορεύει:

- α) κάθε μορφή σύλληψης ή θανάτωσης, εκ προθέσεως, δειγμάτων αυτών των ειδών λαμβανομένων στη φύση
- β) να παρενοχλούνται εκ προθέσεως τα εν λόγω είδη, ιδίως κατά την περίοδο αναπαραγωγής, την περίοδο κατά την οποία τα νεογνά εξαρτώνται από τη μητέρα, τη χειμερία νάρκη και τη μετανάστευση
- γ) την εκ προθέσεως καταστροφή ή τη συλλογή των αυγών στο φυσικό περιβάλλον
- δ) τη βλάβη ή καταστροφή των τόπων αναπαραγωγής ή των τόπων ανάπαυσης.

Άρθρο 13

1. Τα κράτη μέλη εκδίδουν τις απαιτούμενες διατάξεις ώστε να θεσπισθεί ένα καθεστώς αυστηρής προστασίας των φυτικών ειδών που να απαγορεύει:

- α) την εκ προθέσεως αποκομιδή καθώς και τη συλλογή, κοπή, εκρίζωση ή καταστροφή δειγμάτων των εν λόγω ειδών, στην περιοχή φυσικής κατανομής τους
- β) την κατοχή, μεταφορά, εμπορία ή ανταλλαγή και προσφορά για εμπορικούς σκοπούς δειγμάτων των εν λόγω ειδών, που έχουν συλλεγεί από το φυσικό περιβάλλον, εκτός εκείνων που έχουν συλλεγεί νομίμως πριν αρχίσει να παράγει αποτελέσματα η παρούσα οδηγία.

2. Οι απαγορεύσεις ισχύουν για όλα τα στάδια του βιολογικού κύκλου των φυτών που αναφέρονται στο παρόν άρθρο.

Άρθρο 14

1. Τα κράτη μέλη, όταν βάσει της εποπτείας που προβλέπει το άρθρο 11, το κρίνουν αναγκαίο, εκδίδουν μέτρα ώστε τα δείγματα των ειδών της αγρίας πανίδας και χλωρίδας

που αναφέρονται στο παράρτημα V, που λαμβάνονται από τη φύση, καθώς και η εκμετάλλευσή τους, να μην αντιβαίνουν προς τη διατήρησή τους σε ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης.

2. Όταν τα εν λόγω μέτρα κρίνονται αναγκαία, πρέπει να συνεπάγονται τη συνέχιση της εποπτείας. Μπορούν επιπλέον να περιέχουν μεταξύ άλλων:

- κανόνες για την πρόσβαση σε συγκεκριμένους τομείς,
- την προσωρινή ή τοπική απαγόρευση της λήψεως δειγμάτων από το φυσικό περιβάλλον και της εκμετάλλευσης ορισμένων πληθυσμών,
- την υπαγωγή σε κανόνες των περιόδων ή/και των τρόπων λήψεως των δειγμάτων,
- την υπαγωγή της λήψεως των δειγμάτων σε κυνηγητικούς ή αλιευτικούς κανόνες ώστε να λαμβάνεται υπόψη η διατήρηση των οικείων ειδών,
- τη θέσπιση ενός συστήματος αδειών για τη λήψη δειγμάτων ή ποσοστάσεων,
- την υπαγωγή σε κανόνες της αγοράς, της πώλησης, της διάθεσης προς πώληση, της κατοχής ή της μεταφοράς με σκοπό την πώληση δειγμάτων,
- την εκτροφή ζωικών ειδών υπό αιχμαλωσία, καθώς και την τεχνητή αναπαραγωγή φυτικών ειδών, υπό συνθήκες αυστηρά ελεγχόμενες, ώστε να μειώνεται η λήψη δειγμάτων από το φυσικό περιβάλλον,
- την αποτίμηση του αποτελέσματος των εκδιδόμενων μέτρων.

Άρθρο 15

Όσον αφορά τη σύλληψη ή τη θανάτωση των ειδών άγριας πανίδας τα κράτη μέλη απαγορεύουν τη χρησιμοποίηση όλων των μη επιλεκτικών μέσων που είναι δυνατόν να προκαλέσουν τοπικά την εξαφάνιση ή να διαταράξουν σοβαρά την ησυχία των πληθυσμών ενός είδους, και ειδικότερα:

- α) τη χρήση μέσων σύλληψης και θανάτωσης
- β) κάθε μορφή σύλληψης και θανάτωσης από τα μέσα μεταφοράς

Ενημέρωση

... Άρθρο 17

1. Κάθε έξι χρόνια από τη λήξη της προθεσμίας που προβλέπει το άρθρο 23, τα κράτη μέλη συντάσσουν μια έκθεση για την εφαρμογή των διατάξεων που εκδίδονται στα

πλαίσια της παρούσας οδηγίας. Η έκθεση αυτή περιλαμβάνει ιδίως πληροφορίες σχετικά με τα μέτρα διατήρησης, καθώς και την εκτίμηση των επιπτώσεων αυτών των μέτρων στην κατάσταση διατήρησης των τύπων οικοτόπων και τα κυριότερα αποτελέσματα της εποπτείας. Η έκθεση αυτή, που συντάσσεται σύμφωνα με το υπόδειγμα έκθεσης που εκπονεί η επιτροπή, διαβιβάζεται στην Επιτροπή και γνωστοποιείται στο κοινό.

2. Η Επιτροπή συντάσσει μια συνολική έκθεση. Η εν λόγω έκθεση περιλαμβάνει μια πρόσφορη αποτίμηση της προόδου που έχει σημειωθεί και ειδικότερα της συμβολής του Natura 2000 στην επίτευξη των στόχων. Σε κάθε κράτος μέλος αποστέλλεται προς επαλήθευση από τις αρμόδιες αρχές του, το μέρος του σχεδίου της έκθεσης που αφορά τις πληροφορίες που αυτό το κράτος διαβίβασε. Το τελικό κείμενο της έκθεσης, αφού υποβληθεί στην επιτροπή, δημοσιεύεται από την Επιτροπή, μέσα σε δύο χρόνια το πολύ από τότε που παρελήφθησαν οι εκθέσεις της παραγράφου 1 και διαβιβάζεται στα κράτη μέλη, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο Συμβούλιο και στην Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή.

3. Τα κράτη μέλη μπορούν να επισημαίνουν τις ζώνες, που έχουν χαρακτηριστεί δυνάμει της παρούσας οδηγίας, με τις κοινοτικές πινακίδες που προπαρασκευάζει για το σκοπό αυτό η επιτροπή.

Έρευνα

Άρθρο 18

1. Τα κράτη μέλη και η Επιτροπή προωθούν την έρευνα και τις επιστημονικές δραστηριότητες. Τα κράτη μέλη προβαίνουν σε ανταλλαγή πληροφοριών για να διασφαλίσουν τον αποτελεσματικό συντονισμό της έρευνας που πραγματοποιείται σε επίπεδο κρατών μελών και σε κοινοτικό επίπεδο.

2. Ιδιαίτερη προσοχή αποδίδεται στις επιστημονικές δραστηριότητες που απαιτούνται για να παρέχονται κίνητρα για τη διασυνοριακή συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών σε θέματα έρευνας.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ

ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΤΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΠΟΥ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΤΟΥΝ ΩΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΥ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΝΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΟΥΝ ΩΣ ΕΙΔΙΚΕΣ ΖΩΝΕΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ

ΣΤΑΔΙΟ 1: Αξιολόγηση, σε εθνικό επίπεδο, της σχετικής σημασίας των περιοχών για κάθε τύπο φυσικού οικοτόπου και κάθε είδος (συμπεριλαμβανομένων των τύπων φυσικών οικοτόπων προτεραιότητας και των ειδών προτεραιότητας)

Α. Κριτήρια αξιολόγησης της περιοχής για ένα δεδομένο τύπο φυσικού οικοτόπου.

- α) Βαθμός αντιπροσωπευτικότητας του τύπου του φυσικού οικοτόπου στην περιοχή.
- β) Έκταση της περιοχής που καλύπτεται από τον τύπο φυσικού οικοτόπου σε σχέση με τη συνολική επιφάνεια η οποία καλύπτεται από αυτό τον τύπο φυσικού οικοτόπου στο εθνικό έδαφος.
- γ) Βαθμός διατήρησης της δομής και των λειτουργιών του συγκεκριμένου τύπου φυσικού οικοτόπου και δυνατότητα αποκατάστασης.
- δ) Συνολική αξιολόγηση της αξίας της περιοχής για τη διατήρηση του συγκεκριμένου τύπου φυσικού οικοτόπου.

Β. Κριτήρια αξιολόγησης της περιοχής για ένα δεδομένο είδος

- α) Μέγεθος και πυκνότητα του πληθυσμού του είδους που είναι παρών στην περιοχή σε σχέση με τους πληθυσμούς που είναι παρόντες στο εθνικό έδαφος.
- β) Βαθμός διατήρησης των στοιχείων του οικοτόπου που είναι σημαντικά για το συγκεκριμένο είδος και δυνατότητα αποκατάστασης.
- γ) Βαθμός απομόνωσης του πληθυσμού που είναι παρών στην περιοχή σε σχέση με τον ευρύτερο χώρο φυσικής κατανομής του είδους.
- δ) Συνολική αξιολόγηση της αξίας της περιοχής για τη διατήρηση του συγκεκριμένου είδους.

Γ. Με βάση τα κριτήρια αυτά, τα κράτη μέλη ταξινομούν τις περιοχές που προτείνουν στον εθνικό τους κατάλογο ως περιοχές που είναι δυνατό να αναγνωριστούν ως κοινοτικής σημασίας ανάλογα με τη σχετική τους αξία για τη διατήρηση κάθε τύπου φυσικού οικοτόπου ή κάθε είδους το οποίο τις αφορά.

Δ. Στον κατάλογο αυτό φαίνονται οι περιοχές στις οποίες παρέχεται προστασία στους τύπους φυσικών οικοτόπων προτεραιότητας και στα είδη προτεραιότητας που έχουν επιλεγεί από τα κράτη μέλη με βάση τα κριτήρια τα οποία αναφέρονται στα σημεία Α και Β παραπάνω.

ΣΤΑΔΙΟ 2: Αξιολόγηση της κοινοτικής σημασίας των περιοχών που περιλαμβάνονται στους εθνικούς καταλόγους

1. Όλες οι περιοχές που έχουν αναγνωριστεί από τα κράτη μέλη, οι οποίες παρέχουν προστασία σε τύπους φυσικών οικοτόπων προτεραιότητας ή/και σε είδη προτεραιότητας θεωρούνται ως περιοχές κοινοτικής σημασίας.

2. Κατά την αξιολόγηση της κοινοτικής σημασίας των άλλων περιοχών που περιλαμβάνονται στους καταλόγους των κρατών μελών, δηλαδή κατά την αξιολόγηση της συμβολής τους στη διατήρηση ή στην αποκατάσταση, υπό ευνοϊκές συνθήκες διατήρησης, ενός φυσικού οικοτόπου, ενός είδους ή/και της συμβολής τους στη συνοχή του Natura 2000 θα λαμβάνονται υπόψη τα ακόλουθα κριτήρια:

α) η σχετική αξία της περιοχής σε εθνικό επίπεδο

β) η γεωγραφική θέση της περιοχής σε σχέση προς τις μεταναστευτικές οδούς ειδών καθώς και προς το ενδεχόμενο να αποτελεί μέρος ενός οικοσυστήματος χαρακτηριζόμενου από συνοχή το οποία να βρίσκεται εκατέρωθεν εσωτερικών συνόρων της Κοινότητας

γ) η συνολική έκταση της περιοχής

δ) ο αριθμός τύπων φυσικών οικοτόπων που είναι παρόντα στην περιοχή

ε) η συνολική οικολογική αξία της περιοχής για την ή τις συγκεκριμένες ευρύτερες βιογεωγραφικές περιοχές ή/και για το σύνολο του εδάφους που αναφέρεται στο άρθρο 2, τόσο από την άποψη της χαρακτηριστικής ή της μοναδικής φύσης των στοιχείων από τα οποία συντίθεται η περιοχή, όσο και από την άποψη του συνδυασμού τους.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ IV

ΖΩΙΚΑ ΚΑΙ ΦΥΤΙΚΑ ΕΙΔΗ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΥ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ ΠΟΥ ΑΠΑΙΤΟΥΝ ΑΥΣΤΗΡΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ Τα είδη που αναγράφονται σ' αυτό το παράρτημα αναφέρονται:

- με την ονομασία του είδους ή του υποείδους ή

- με το σύνολο των ειδών που ανήκουν σε ανώτερη τάξη ή σε καθορισμένο τμήμα της εν λόγω τάξης.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ VI

ΑΠΑΓΟΡΕΥΟΜΕΝΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ ΚΑΙ ΜΕΣΑ ΣΥΛΛΗΨΗΣ ΚΑΙ ΘΑΝΑΤΩΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΑΓΟΡΕΥΟΜΕΝΑ ΜΕΤΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕΣΑ

α) Μη επιλεκτικά μέσα

ΘΗΛΑΣΤΙΚΑ

- Τυφλά ή ακρωτηριασμένα ζώα χρησιμοποιούμενα για δόλωμα
- Μαγνητόφωνα
- Ηλεκτρικά ή ηλεκτρονικά συστήματα που μπορούν να θανατώνουν ή να προκαλούν σύγχυση
- Τεχνητές φωτεινές πηγές
- Καθρέπτες και άλλα μέσα που θαμπώνουν
- Μέσα φωτισμού στόχων
- Συστήματα στοχάστρων για νυκτερινή σκόπευση που περιλαμβάνουν μεγεθυντή εικόνων ή μετατροπέα ηλεκτρονικών εικόνων
- Εκρηκτικά
- Δίκτυα μη επιλεκτικά ως προς την αρχή που διέπει τη χρήση τους ή ως προς τις συνθήκες χρήσης τους
- Παγίδες μη επιλεκτικές ως προς την αρχή που διέπει τη χρήση τους ή ως προς τις συνθήκες χρήσης τους
- Βαλλίστρα
- Δηλητήρια ή δολώματα με δηλητήριο ή με αναισθητικό
- Διοχέτευση αερίων ή καπνών
- Ημιαυτόματα ή αυτόματα όπλα των οποίων ο γεμιστήρας μπορεί να χωρέσει περισσότερα από δύο φυσίγγια

ΙΧΘΥΣ

- Δηλητήριο
- Εκρηκτικά

β) Μεταφορικά μέσα

- Αεροσκάφη
- Εν κινήσει οχήματα με κινητήρα

Ν. 3044/2002 (ΦΕΚ-Α/197)

Άρθρο 13

1. Στο άρθρο 15 του ν. 2742/1999 (ΦΕΚ 207 Α΄) προστίθενται παράγραφοι 10, 11, 12 και 13 ως εξής:

"10. Ιδρύονται οι κατωτέρω είκοσι πέντε φορείς διαχείρισης με σκοπό τη διοίκηση και διαχείριση των αντίστοιχων προστατευόμενων περιοχών. Η χωρική αρμοδιότητα κάθε φορέα εκτείνεται εντός των ορίων που καθορίζονται με διακεκομμένη γραμμή, στους αντίστοιχους χάρτες της Γ.Υ.Σ. κλίμακας 1:50.000 και προκειμένου για τους Φορείς Διαχείρισης του Εθνικού Θαλάσσιου Πάρκου Αλοννήσου Β. Σποράδων και Οροσειράς Ροδόπης σε κλίμακα 1:100.000, που θεωρήθηκαν από τον Προϊστάμενο Τοπογραφικών Εφαρμογών του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων και των οποίων αντίγραφο σε φωτοσμίκρυνση δημοσιεύεται μαζί με την παρούσα διάταξη στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως:

- 1) Φορέας Διαχείρισης Δέλτα Έβρου.
- 2) Φορέας Διαχείρισης Δάσους Δαδιάς.
- 3) Φορέας Διαχείρισης Λίμνης Κερκίνης.
- 4) Φορέας Διαχείρισης Λιμνοθάλασσας Μεσολογγίου.
- 5) Φορέας Διαχείρισης Δέλτα Αξιού Λουδία Αλιάκμονα.
- 6) Φορέας Διαχείρισης Λιμνών Κόρωνειας Βόλβης.
- 7) Φορέας Διαχείρισης Εθνικού Θαλάσσιου Πάρκου Αλοννήσου Β. Σποράδων.
- 8) Φορέας Διαχείρισης Δέλτα Νέστου Βιστωνίδα Ισμαρίδας.
- 9) Φορέας Διαχείρισης Όρους Πάρωνα και υγρότοπου Μουστού.
- 10) Φορέας Διαχείρισης Λίμνης Παμβώτιδος Ιωαννίνων.
- 11) Φορέας Διαχείρισης Υγροτόπων Αμβρακικού.
- 12) Φορέας Διαχείρισης Υγροτόπων Κοτυχίου Στροφυλιάς.
- 13) Φορέας Διαχείρισης Εθνικών Δρυμών Βίκου Αώου και Πίνδου.
- 14) Φορέας Διαχείρισης Εθνικού Δρυμού Πρεσπών.
- 15) Φορέας Διαχείρισης Εθνικού Δρυμού Αίνου.
- 16) Φορέας Διαχείρισης Εθνικού Δρυμού Ολύμπου.
- 17) Φορέας Διαχείρισης Εθνικού Δρυμού Σαμαριάς.
- 18) Φορέας Διαχείρισης Εθνικού Δρυμού Παρνασσού.
- 19) Φορέας Διαχείρισης Εθνικού Δρυμού Πάρνηθας.
- 20) Φορέας Διαχείρισης Εθνικού Δρυμού Οίτης.
- 21) Φορέας Διαχείρισης Στενών και εκβολών Καλαμά και Αχέροντα.

22) Φορέας Διαχείρισης Χελμού Βουραϊκού.

23) Φορέας Διαχείρισης Οροσειράς Ροδόπης.

24) Φορέας Διαχείρισης Καρπάθου Σαρίας.

25) Φορέας Διαχείρισης Κάρλας Μαυροβουνίου Κεφαλόβρυσου Βελεστίνου.

11. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων, Γεωργίας, Ανάπτυξης και του κατά περίπτωση αρμόδιου Υπουργού, τα όρια χωρικής αρμοδιότητας των φορέων της προηγούμενης παραγράφου μπορεί να τροποποιούνται ή να υπάγονται στη διοίκηση και διαχείρισή τους και άλλες περιοχές από τις προβλεπόμενες στην παρ. 1α του παρόντος άρθρου. Με όμοια απόφαση καθορίζονται οι ζώνες προστασίας εντός των ορίων της χωρικής τους αρμοδιότητας, καθώς και οι αναγκαίοι για την προστασία των περιοχών γενικοί όροι, απαγορεύσεις και περιορισμοί στις χρήσεις γης, στη δόμηση και στην κατάτμηση ακινήτων, καθώς και στην εγκατάσταση και άσκηση δραστηριοτήτων και στην εκτέλεση έργων, σύμφωνα με τις διατάξεις των παρ. 1 και 2 του άρθρου 21 του ν. 1650/1986, οι οποίες εφαρμόζονται ανάλογα.

12. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων, Ανάπτυξης και Γεωργίας καθορίζονται, για τους φορείς της παραγράφου 10, ο αριθμός των μελών του Δ.Σ. και η ακριβής συγκρότησή του κατά φορέα, με ανάλογη εφαρμογή των διατάξεων της παρ. 4α.

13. Για τη φύση, την εποπτεία, το σκοπό, τις αρμοδιότητες, τη διοίκηση, τους πόρους, τη στελέχωση, τον οικονομικό και διαχειριστικό έλεγχο, τον εσωτερικό κανονισμό λειτουργίας και τα σχέδια διαχείρισης των φορέων διαχείρισης της παρ. 10, εφαρμόζονται οι παρ. 1 έως και 8 του παρόντος άρθρου, οι διατάξεις της παρ. 4 του άρθρου 21 του ν.1650/1986, καθώς και οι διατάξεις του ν. 1739/1987."

2. Η περ. β' του άρθρου 17 του ν. 2742/1999 αντικαθίσταται ως εξής:

"β. Καταγράφει, ταξινομεί, συντονίζει, ελέγχει και αξιολογεί το έργο και τις δραστηριότητες των φορέων διαχείρισης που συνιστώνται κατά το άρθρο 15 του νόμου αυτού, εισηγείται στα αρμόδια Υπουργεία τα γενικότερα μέτρα και τις δράσεις που πρέπει να πραγματοποιηθούν για την προστασία της φύσης και τη βιώσιμη ανάπτυξη των υπό προστασία περιοχών και κατανέμει πόρους στους φορείς διαχείρισης για την εκπλήρωση του σκοπού τους."

3. Στην περίπτωση 22 του πίνακα που ακολουθεί το εδάφιο Α.Ι.1.γ του Δεύτερου Κεφαλαίου (Α' Στάδιο) του Α' παραρτήματος του π.δ. 43/7.3.2002 (ΦΕΚ 43 Α') και στην περίπτωση 17 του πίνακα που ακολουθεί το εδάφιο Β.Ι.1.β.ε. του Δεύτερου

Κεφαλαίου (Α' στάδιο) του Α' παραρτήματος του ίδιου διατάγματος, διαγράφονται οι λέξεις "ΒΙΟΤΟΠΟΣ ΠΕΡΙΟΧΗ NATURA κ.λπ."

Αριθ. οικ. 155 029/44/04 (ΦΕΚ 41 Β'/16-1-04) : Συγκρότηση του Διοικητικού Συμβουλίου του Φορέα Διαχείρισης Εθνικού Δρυμού Σαμαριάς

Η ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ, ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ ΚΑΙ ΔΗΜ. ΕΡΓΩΝ

Έχοντας υπόψη :

1. Τις διατάξεις των άρθρων 15, 16, και 17 του Νόμου 2742/1999 "Χωροταξικός σχεδιασμός και αιεφόρος ανάπτυξη και άλλες διατάξεις" (ΦΕΚ Α' 207).
2. Τις διατάξεις του άρθρου 13 του Νόμου 3044/2002 "Μεταφορά συντελεστή δόμησης και ρυθμίσεις άλλων θεμάτων αρμοδιότητας Υπουργείου Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων" (ΦΕΚ 197/27.8.2002).
3. Τις διατάξεις της ΚΥΑ 125189/362 (ΦΕΚ 126/Β/ 7.2.2003): "Καθορισμός αριθμού μελών του Διοικητικού Συμβουλίου του Φορέα Διαχείρισης Εθνικού Δρυμού Σαμαριάς".
4. Τις διατάξεις της ΚΥΑ 126866/3017 (ΦΕΚ 1072/Β/ 1.8.03) : "Τροποποίηση στη συγκρότηση των Διοικητικών Συμβουλίων των Φορέων Διαχείρισης α. Εθνικού Δρυμού Σαμαριάς, β.Χελμού-Βουραϊκού και γ.Υγροτόπων Αμβρακικού, που καθορίζονται αντίστοιχα με τις 125189/362/2003 (Β 126), 125207/393/2003 (Β140) και 125566/996/2003 (Β364) Κοινές Υπουργικές Αποφάσεις".
5. Το 2020/22.10.2002 έγγραφο του Γεν. Γραμματέα Υπουργείου Γεωργίας, με το οποίο ορίζεται ο εκπρόσωπος του Υπουργείου Γεωργίας.
6. Το ΓΔΦΠ/5754/1544/22.5.2003 έγγραφο του Γεν. Γραμματέα Υπουργείου Ανάπτυξης, με το οποίο ορίζεται ο εκπρόσωπος του Υπουργείου Ανάπτυξης.
7. Το 863/30.5.2003 έγγραφο του Γενικού Γραμματέα της Περιφέρειας Κρήτης, με το οποίο ορίζεται ο εκπρόσωπος της Περιφέρειας Κρήτης.
8. Το 6064/18.4.2003 έγγραφο της Ν.Α. Χανίων, με το οποίο ορίζεται ο εκπρόσωπος της Ν.Α. Χανίων.
9. Το 575/ 5.11.2003 έγγραφο της ΤΕΔΚ Ν. Χανίων, με το οποίο ορίζεται ο εκπρόσωπος των Δήμων Ανατ. Σελίνου και Θερίσου.
10. Το 3276/2.9.2003 έγγραφο του Δ. Σφακίων, με το οποίο ορίζεται ο εκπρόσωπος του οικείου Δήμου.
11. Το 3494/16.7.2003 έγγραφο του Δ. Μουσούρων, με το οποίο ορίζεται ο εκπρόσωπος του οικείου Δήμου.
12. Το από 14.1.2003 έγγραφο των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, αποφασίζουμε :

Τη συγκρότηση του Διοικητικού Συμβουλίου Για το Φορέα Διαχείρισης Εθνικού Δρυμού Σαμαριάς ως εξής:

1. Κουτρά Δημήτρα με αναπληρωτή την Λάγιοι Κων/να από το Τμήμα Διαχείρισης Φυσικού Περι/ντος ΥΠΕΧΩΔΕ, ως εκπρόσωπος του ΥΠΕΧΩΔΕ
2. ο Διευθυντής Δασών Ν. Χανίων, με αναπληρωτή τον Αναπληρωτή Διευθυντή Δασών Ν. Χανίων, ως εκπρόσωπος του Υπ. Γεωργίας.
3. Χ. Ιωσηφάκης, Μηχ. Μεταλλείων, υπάλληλος του Υπ. Ανάπτυξης, με αναπληρωτή τον Κ. Αλεξίου, Μηχ. Μεταλλείων, υπάλληλο του Υπ. Ανάπτυξης, ως εκπρόσωπος του Υπουργείου Ανάπτυξης.
4. Σκλαβάκη Πολύμνια, Γεωτεχνικός στη Διεύθυνση Δασών Ν. Χανίων, με αναπληρωτή τον Ρεκατσίνα Ιωάννη Γεωτεχνικό, ως εκπρόσωπος της Περιφέρειας Κρήτης.
5. Νικηφόρος Νικηφοράκης, Νομαρχιακός Σύμβουλος, με αναπληρωτή τον Γεώργιο Φραντζεσκάκη, Νομαρχιακό Σύμβουλο, ως εκπρόσωπος της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Χανίων.
6. Παπαδερός Ελευθέριος, Δήμαρχος Ανατ. Σελίνου, με αναπληρωτή τον Χναρά Ευάγγελο Δήμαρχο Θερίσου, ως εκπρόσωπος των Δήμων Ανατ. Σελίνου και Θερίσου.
7. Λύκος Ιωσήφ, Δήμαρχος Σφακίων, με αναπληρωτή τον Παπαδάκη Ανδρέα, Αντιδήμαρχο, ως εκπρόσωπος του Δήμου Σφακίων.
8. Αρναντωνάκης Ξενοφών, Δήμαρχος Μουσούρων, με αναπληρωτή τον Βολάνη Μανούσο, Δημοτικό Σύμβουλο, ως εκπρόσωπος του Δήμου Μουσούρων.
9. Ρουσομουστακάκη Θεοδωράκη Μαρία, με αναπληρωτή τον Οικονομάκη Κών/νο, ως εκπρόσωπος των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων.
10. Κομνίτσας Κων/νος Αν. Καθηγητής στο Πολυτεχνείο Κρήτης, με αναπληρωτή τον Πυρίντζιο Στέργιο Επ. Καθηγητή στο Πανεπιστήμιο Κρήτης, ως ειδικός επιστήμονας.
11. Μαργιολάκης Γεώργιος Δασολόγος, με αναπληρωτή τον Λυμπεράκη Πέτρο από το Μουσείο Φ. Ιστορίας του Πανεπιστημίου Κρήτης, ως ειδικός επιστήμονας.

Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου ορίζεται ο Κασσιωτάκης Βασ. Δ/ντης Δασών Ν. Χανίων.

Η ισχύς της παρούσης ΥΑ αρχίζει από τη δημοσίευσή της στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αθήνα, 9 Ιανουαρίου 2004

COUNCIL OF EUROPE

COMMITTEE OF MINISTERS

RESOLUTION (79) 14

ON THE AWARD OF THE EUROPEAN DIPLOMA TO THE GORGE OF SAMARIA NATIONAL PARK (GREECE)

*(Adopted by the Committee of Ministers on 13 September 1979
at the 307th meeting of the Ministers' Deputies)*

The Committee of Ministers, under the terms of Article 15.a of the Statute of the Council of Europe,

Having regard to Resolution (65) 6 instituting the European Diploma ;

Having regard to the proposals of the European Committee for the Conservation of Nature and Natural Resources ;

Having recorded the agreement of the Government of Greece ;

After deliberation,

Solemnly awards the European Diploma, Category A, in accordance with the regulations for the European Diploma, to the Gorge of Samaria National Park (Greece) ;

Places the aforesaid park under the patronage of the Council of Europe until 13 September 1984;

Invites the Government of Greece to notify the competent authorities of the following recommendations of the European Committee for the Conservation of Nature and Natural Resources :

1. Signs should be erected at all entrances, displaying the park regulations in both Greek and English. It would be useful, in addition, to have a map for the public's use indicating in simple terms the principal tree species ;
2. Signs forbidding the making of fire in the park should be installed at the entrances and at various places throughout the park ;
3. Building, developments and other activities to do with tourism should be prohibited ;
4. Buildings required for management and supervision purposes should be constructed of local material so that they blend with the landscape ;
5. The water-pipe should be camouflaged with natural materials : concrete or other similar materials which spoil the appearance of the landscape should be prohibited ;
6. During the tourist season, the wardens should regularly inspect the park and ensure that the public abide by the regulations ;
7. All advertising should be strictly limited ;
8. The Council of Europe should be informed of planning, development and management prospects.